

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain, sekä kasvinsuojelulaineista annetun lain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elintarvikelakia, kasvinsuojelulaineista annettua lakia sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia.

Elintarvikelain noudattamisen valvonta muutettaisiin vastaamaan paremmin nykyistä toimintaympäristöä liittämällä eläimistä saatavien elintarvikkeiden erillinen ensisaapumispaikkavalvonta kiinteämmin osaksi muuta riskiperusteista elintarvikevalvontaa. Toimijoihin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa vähennettäisiin keventämällä omavalvonnan vaatimuksia ja helpottamalla elintarvikehygieeniseen osaamiseen liittyviä käytänteitä. Laissa säädettäisiin myös uusista valvontaan liittyvistä työkaluista kuten viranomaisen tunnistautumatta ottamasta näytteestä, tarkastuksen tekemisestä pääasiallisesti asumiseen käytetyissä tiloissa ja internetsivuston sulkemisesta.

Uutena tehtävänä Ruokavirastolle ehdotetaan vientiin liittyviä tehtäviä. Lakia päivitetäisiin myös vastaamaan uutta Euroopan unionin valvonta-asetusta, jota aletaan pääosin soveltaa joulukuussa 2019.

Elintarvikelakiin lisättäisiin toimijan luotettavuutta koskeva säännös. Samalla Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia muutettaisiin vastaavasti.

Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä esitetään siirrettäväksi Ruokavirastosta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Torjunta-aineiden ja niiden jäämien riskinarviointitehtävien keskittäminen yhteen virastoon helpottaisi asiantuntijayhteistyötä ja luvanhaltijoiden asiointia lupakysymyksissä. Samalla kasvinsuojelulaineista annettua lakia esitetään muutettavaksi vastaavasti.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1 JOHDANTO.....	3
1.1 Elintarvikelainsäädäntö.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä EU:n ja ulkomaiden lainsäädäntö.....	7
2.2.1 EU:n Elintarvikelainsäädäntö.....	7
2.3 Nykytilan arviointi.....	9
2.3.1 Lainsäädännön toimivuus.....	9
2.3.2 Harmaa talous.....	10
2.3.3 Torjunta-ainejäämät.....	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	11
3.1 Tavoitteet.....	11
3.1.1 Elintarvikelaki.....	11
3.1.2 Torjunta-ainejäämät.....	11
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	12
3.2.1 Elintarvikelaki.....	12
3.2.2 Toimijan luotettavuus.....	13
3.2.3 Torjunta-ainejäämät.....	13
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	13
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	14
4.1.1 Yritystaloudelliset vaikutukset.....	14
4.1.2 Kuntataloudelliset vaikutukset.....	15
4.1.3 Kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset.....	15
4.1.4 Liityntä valtion talousarvioon.....	16
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	16
4.3 Ympäristövaikutukset.....	17
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	17
5 ASIAN VALMISTELU.....	18
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	20
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	20
1.1 Elintarvikelaki.....	20
1.2 Laki kasvinsuojeluaineista.....	39
1.3 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä.....	40
2 VOIMAANTULO.....	40
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	40
LAKIEHDOTUKSET.....	47
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	47
Laki kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta.....	61
Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	62
LIITTEET.....	63
RINNAKKAISTEKSTIT.....	63
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	63
Laki kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta.....	93
Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	96

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Elintarvikelainsäädäntö

Elintarvikelainsäädännön tarkoituksena on varmistaa kuluttajien terveydellinen ja taloudellinen turvallisuus. Toimiva lainsäädäntö ja sen valvonta takaavat myös elintarvikealan toimijoiden tasapuolisen kohtelun ja yhtäläisen kilpailuaseman. Lainsäädännön tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että toimijat kantavat osaltaan vastuun elintarvikkeiden turvallisuuden varmistamisesta ja muusta määräysten mukaisuudesta.

Maa- ja metsätalousministeriö toteutti vuonna 2014 kyselyn elintarvikelain toimivuudesta. Kyselyllä selvitettiin, ovatko elintarvikelain soveltamisala sekä yleiset periaatteet ja vaatimukset edelleen toimivia. Lisäksi selvitettiin, ovatko elintarvikelakiin perustuvat keinot toimivia tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa kesällä 2015 strategisiksi tavoitteiksi asetettiin työllisyys, kilpailukyky ja kasvu, joita pyritään saavuttamaan muun muassa purkamalla turhaa sääntelyä ja byrokratiata. Osana sääntelyn keventämiseen tähtäävän hallituksen kärkihankkeen toimeenpanoa maa- ja metsätalousministeriö ja sen hallinnonalan virastot sitoutuivat lainsäädännöllisin ja ohjauksellisin keinoin vaikuttamaan siihen, että liialliseksi koetusta byrokratiasta päästäisiin eroon. Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa kesällä 2019 yksi strateginen kokonaisuus on elinvoimainen Suomi, jonka yksi osakokonaisuus on elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous. Hallitusohjelman mukaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi jatketaan edelleen sääntelyn ja valvonnan sujuvoittamista.

Ruokapolitiikasta annetussa valtioneuvoston selonteossa Ruoka2030 (VNS 2/2017 vp) asetetaan tavoitteeksi varmistaa, että Suomen viranomaisjärjestelmä kykenee vastaamaan valvonnallisiin haasteisiin ja että meillä on valmius tehokkaasti tunnistaa, hoitaa, ehkäistä ennalta ja torjua sekä uusia että jo tunnettuja elintarviketurvallisuuteen liittyviä uhkia. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että Suomen hyvä elintarviketurvallisuus tunnistetaan tärkeäksi vientivaltiksemme ja että viranomaistoiminta tukee vientiä.

Osana pääministeri Sipilän hallituksen keskushallinnon virastorakenteen kehittämistä koskevia rakennepoliittisten uudistusten toimeenpanoa maa- ja metsätalousministeriö antoi helmikuussa 2018 eduskunnalle esityksen (HE 8/2018) laiksi, jolla perustettaisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle uusi virasto, johon yhdistetään Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ja Maaseutuviraston tehtävät sekä osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksen tehtävistä. Laki Ruokavirastosta (371/2018) annettiin 18.5.2018. Uusi Ruokavirasto aloitti toimintansa 1.1.2019.

Syksyllä 2018 annettiin hallituksen esitys elintarvikelakiin (HE 262/2018 vp). Esityksessä keskityttiin lain toimivuuden ja käytettävyyden parantamiseen sekä hallinnollisen taakan ja byrokratian vähentämiseen. Esitys raukesi keväällä 2019 maakuntauudistukseen liittyvien hallitusten esitysten raukeamisen myötä. Monia elintarvikelakiin esitettyjä uudistuksia pidettiin kuitenkin tarpeellisina ja niiden toteuttamista edelleen ajankohtaisena. Voimassa olevan elintarvikelain muutoksen valmistelu aloitettiin uudistusten voimaansattamiseksi.

Myös Euroopan Unionin lainsäädännössä on tapahtunut muutoksia. Keskeinen uusi EU-säädös on elintarvikeketjun virallista valvontaa koskeva asetus, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan

elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä valvonta-asetus..

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Elintarvikelaki ja sen nojalla annetut asetukset

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa kuluttajan käytettäväksi tulevien elintarvikkeiden turvallisuus sekä hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu. Lain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeesta annettavat tiedot ovat totuudenmukaisia ja riittäviä eivätkä johda kuluttajaa harhaan. Lain tarkoituksena on turvata korkealaatuinen ja tasapuolinen elintarvikevalvonta, joka on suunnitelmallista, oikein kohdennettua, tehokasta ja eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa. Lisäksi lain tarkoituksena on omalta osaltaan parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä selkeiden ja johdonmukaisen vaatimusten kautta. Elintarvikelain soveltamisalan osalta todetaan, että mitä laissa säädetään elintarvikkeista, koskee soveltuvin osin myös elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tuotteita.

Elintarvikevalvonnan keskusviranomaisena toimii Ruokavirasto, joka suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa muun muassa valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman kautta. Alueellisina elintarvikevalvontaviranomaisina toimivat aluehallintovirastot. Paikallisesta elintarvikevalvonnasta huolehtii kunta tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue toiminta-alueellaan. Elintarvikelain mukaan valvontaviranomaiset voivat teettää valvontatehtäviä myös ulkopuolisilla valvontaelimillä.

Elintarvikelaissa viitataan elintarvikevalvonnan yleisten vaatimusten osalta Euroopan unionin elintarvikelainsäädäntöön. EU-lainsäädännössä korostetaan elintarvikevalvonnan suunnitelmallisuutta, avoimuutta ja tehokkuutta. Ruokavirastolla on velvollisuus laatia valtakunnallinen valvontaohjelma valvonnan toimeenpanon ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi. Valvonnan suunnitelmallisuuden tehostamiseksi myös kunnan sekä muiden valvontaviranomaisten on laadittava valvontasuunnitelmat.

Elintarvikealan toimijan omavalvontavelvoite on keskeinen osa elintarviketurvallisuuden ja muun määräystenmukaisuuden varmistamista. Elintarvikelaissa olevaa omavalvontavelvoitetta on kehitetty elintarvikealan toimintaa ja kuluttajaa paremmin palvelevaksi kokonaisuudeksi. Vaatimukset omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä sekä valvontaviranomaisen velvollisuudesta määrätä omavalvontaan kuuluvista tutkimuksista poistettiin elintarvikelaista, kun lakia muutettiin vuonna 2011.

Ruokaviraston tehtävänä on toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta tulevien eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan järjestäminen. Elintarvikelain mukaan valvonta järjestetään ensisijaisesti siten, että Ruokavirasto tekee kunnan kanssa sopimuksen, jolla kunta

sitoutuu huolehtimaan ensisaapumisvalvonnasta kunnan alueella. Kunta voi myös huolehtia ensisaapumisvalvonnasta useamman kunnan puolesta. Sopimuksen teko on kunnalle vapaaehtoista.

Hallinnollisista pakkokeinoista säätäminen on EU-lainsäädännössä jätetty kansallisesti päätettäväksi. Unionilainsäädäntö kuitenkin edellyttää, että elintarvikemääräysten vastaiseen toimintaan kohdistetaan tarkoituksenmukaisia hallinnollisia keinoja ja rikosoikeudellisia seuraamuksia. Elintarvikelaissa on eriaisteisia hallinnollisia pakkokeinoja sekä rangaistussäännös nimikkeelle elintarvikerikkomus. Lievempien pakkokeinojen osalta valvontaviranomaiselle on jätetty harkintavaltaa pakkokeinon soveltamisen osalta.

Harmaan talouden selvitysyksikkö

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 1 §:n mukaan selvitysyksikön tehtävänä on tuottaa ja jakaa tietoa harmaasta taloudesta sekä sen torjunnasta. Lain 6 §:n mukaan selvitysyksikön tehtävänä on lisäksi tehdä laissa mainittujen viranomaistehtävien tueksi pyynnöstä velvoitteidenhoitoselvityksiä organisaatioista ja organisaatiohenkilöistä. Velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on antaa pääasiassa salassa pidettäviin viranomaistietoihin perustuva kokonaiskuva selvityksen kohteena olevasta organisaatiosta tai organisaatiohenkilöstä ja tukea sitä pyytävän viranomaisen tehtävää helpottamalla ja tehostamalla tehtävään liittyvää tiedonhankintaa ja samalla tukea harmaan talouden torjuntaa lisäämällä asiaa käsittelevän viranomaisen tietoa siitä, miten organisaatio tai siihen liittyvä organisaatiohenkilö on hoitanut lakisääteiset velvoitteensa.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 5 §:n 4 momentin mukaan velvoitteidenhoitoselvityksessä kuvataan organisaation tai organisaatiohenkilön sekä näihin välittömästi tai välillisesti kytkeytyvän organisaation ja organisaatiohenkilön toimintaa ja taloutta sekä veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista. Velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on antaa sitä pyytäneelle viranomaiselle kokonaiskuva siitä, millaista taloudellista toimintaa kohde harjoittaa ja miten se on hoitanut tästä toiminnastaan aiheutuvat julkisoikeudelliset velvoitteensa. Lisäksi velvoitteidenhoitoselvityksestä selviää, mikä on kohteen kyky hoitaa velvoitteensa ja mihin muihin organisaatioihin ja organisaatiohenkilöihin kohde on vastuuaseman tai omistuksen kautta kytkeytynyt.

Velvoitteidenhoitoselvityksen tietosisältö muodostuu pääosin viranomaisrekistereissä olevasta, salassa pidettäväksi määritellystä tiedosta. Velvoitteidenhoitoselvityksen tietosisältö määräytyy Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan sen perusteella, mikä on selvitystä pyytävän viranomaisen oikeus saada salassa pidettävää tietoa kyseiseen käyttötarkoitukseen. Velvoitteidenhoitoselvitys ei siis laajenna sitä pyytävän viranomaisen tiedonsaantioikeuksia, vaan se laaditaan viranomaiselle muualla laissa määriteltyjen tehtävien ja niihin liittyvien tiedonsaantioikeuksien perusteella.

Velvoitteidenhoitoselvityksen etuna perinteiseen tapauskohtaiseen tai joukkotietoihin perustuvaan tietojenvaihtoon nähden on sen tarkasti etukäteen sovittu sisältö ja tietojen esittämistapa, ajantasaiset tiedot sekä hankkimisen nopeus. Velvoitteidenhoitoselvitys on tietotuote, joka on tarkoitettu kokonaiskuvan luomiseen organisaatiosta tai organisaatiohenkilöstä. Harmaan talouden selvitysyksiköllä on käytössä tietojärjestelmä (Selvitystietojärjestelmä STJ), joka mahdollistaa ajantasaisten tietojen nopean hankkimisen eri viranomaisilta. Järjestelmän avulla tietojen hankkiminen ja luovuttaminen tietoa tarvitsevalle viranomaiselle käy nopeasti ja valvotusti ja tiedot voidaan toimittaa vakioiduin sisällöin ja vakioiduissa muodoissa. Velvoitteidenhoitosel-

vityksen sisältö ei ole, toisin kun perinteinen tietojenvaihto, sidottu tietoja pyytävän tai luovuttavan virkamiehen tietoihin pyydettävien ja luovutettavien tietojen sisällöstä. Selvitysyksikkö tarjoaa lisäksi palvelua tietosisällön ymmärtämiseksi.

Selvitysyksikköä koskevan lain 6 §:ssä on tyhjentävästi lueteltu ne käyttötarkoitukset, joihin velvoitteidenhoitoselvitys voidaan laatia. Tällä hetkellä lainsäädäntö ei mahdollista velvoitteidenhoitoselvitysten laatimista tukemaan elintarvikevalvonnan prosesseja.

Torjunta-ainejäämät

Voimassa olevan elintarvikelain 3 §:n 13 kohdassa säädetään, että lakia sovelletaan myös torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 396/2005, jäljempänä jäämäasetus, ja sen nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa. Elintarvikelain 30 §:n 13 kohdassa säädetään, että Evira asettaa 3 §:n 1 momentin 13 kohdassa mainitun torjunta-ainejäämien enimmäismääriä koskevan asetuksen 18 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun torjunta-aineen jäämän väliaikaisen enimmäismäärän.

Kemikaalivalvonta organisoitiin uudelleen vuonna 2011. Kemikaalituotevalvonnan keskittäminen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes) mahdollisti yhä lisääntyneiden EU-säädösten tehokkaan kansallisen toimeenpanon ja samaan työprosessiin kuuluvien tehtävien keskittämisen yhdelle virastolle.

Kasvinsuojeluaineista annetun lain (1563/2011) 5 §:ssä säädetään, että Tukes päättää kasvinsuojeluaineiden hyväksymisestä. Samoin säädetään, että kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009, jäljempänä kasvinsuojeluaineasetus, 33 artiklassa tarkoitettu hakemus- ja asiakirja-aineisto toimitetaan Tukeisiin.

Kasvinsuojeluaineista annetun lain 24 §:n mukaan mainitun lain ja kasvinsuojeluaineasetuksen täytäntöönpanosta sekä lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Tukes. Tukes on kasvinsuojeluaineasetuksen 75 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen ja 2 kohdassa tarkoitettu viranomainen.

Kasvinsuojeluaineista annetun lain 27 §:ssä säädetään niistä valtion viranomaisista ja laitoksista, jotka ovat velvolliset suorittamaan kasvinsuojeluaineiksi tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi tarkastuksia tai antamaan lausuntonsa Tukesille. Biologisen tehokkuuden ja käyttökelpoisuuden arvioimisen osalta Luonnonvarakeskus (Luke) tekee tarkastuksia tai antaa lausuntonsa. Kasvi- ja eläintuotteissa esiintyvien kasvinsuojeluainejäämien määrittämisen ja arvioimisen, Euroopan unionille laadittavien jäämien enimmäismääriä koskevien ehdotusten sekä kasvinsuojeluaineiden kemiallisten analyysien sekä fyysikaalisten ja teknisten testien osalta tarkastuksia tekee ja lausuntoja antaa Ruokavirasto.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä EU:n ja ulkomaiden lainsäädäntö

2.2.1 EU:n Elintarvikelainsäädäntö

Elintarvikevalvontaa koskeva EU-lainsäädäntö

Rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 882/2004 alettiin soveltaa yhtä aikaa EU:n uudistettujen hygieniasäädösten kanssa 1.1.2006.

Ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annettussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 854/2004 säädetään eläinperäisten elintarvikkeiden virallisesta valvonnasta, kun sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 853/2004. Asetuksessa säädetään elintarvikehuoneistojen hyväksymisestä ja virallisen valvonnan sisällöstä, kuten maidontuotannon ja kalastustuotteiden valvonnasta, lihantarkastuksesta, virkaeläinlääkärin tehtävistä sekä lihan-tarkastusta suorittavien henkilöiden pätevyysvaatimuksista. Lisäksi asetuksessa säädetään eläinperäisten elintarvikkeiden tuontiin liittyvästä valvonnasta.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastuksista sisämarkkinakaupassa säädetään eläinlääkinnällisistä tarkastuksista Euroopan yhteisön sisäisessä kaupassa annettussa Euroopan neuvoston direktiivissä 89/662/ETY. Direktiivi mahdollistaa toisesta jäsenvaltiosta toimitettavien elintarvike-erien pistokoeluontoiset tarkastukset määränpäässä (ensisaapumisvalvonta).

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 882/2004 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 854/2004 korvataan uudella valvonta-asetuksella. Valvonta-asetus tuli voimaan keuhällä 2017 ja sitä aletaan pääosin soveltaa 14.12.2019 alkaen. Asetuksen vaatimukset vastaavat monelta osin asetusten (EY) N:o 882/2004 ja 854/2004 vaatimuksia. Asetuksessa annetaan komissiolle valtuudet antaa tarkempia säännöksiä esimerkiksi lihantarkastuksesta.

Valvonta-asetuksella yhtenäistetään maatalous-elintarvikeketjun valvontaa. Asetuksen soveltamisala on laajempi kuin asetuksen (EU) N:o 882/2004 siten, että soveltamisalaan kuuluvat lähes kaikki elintarvikeketjuun liittyvät alat. Asetuksen mukaan virallisen valvonnan tulee olla riskiperusteista, säännöllistä ja vaikuttavaa ja sitä tulee suorittaa tuotannon kaikissa vaiheissa pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Virallisessa valvonnassa on otettava huomioon toimijoiden oman valvonnan luotettavuus ja tulokset sekä tarvittaessa yksityiset laadunvarmistusjärjestelmät. Lisäksi on otettava huomioon tiedot, jotka viittaavat siihen, että kuluttajia ollaan todennäköisesti johtamassa harhaan. Valvonnan tulee olla suunnitelmallista, siitä tulee raportoida ja sen tulee olla läpinäkyvää.

Valvonta-asetuksen tehtävät on jaettu viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin. Virallinen valvonta on lähinnä vaatimustenmukaisuuden todentamista ja muut viralliset toimet esimerkiksi eläintautien seurantaan ja torjuntaan liittyviä toimenpiteitä. Asetuksessa säädetään jäsenvaltioiden viranomaisten suorittamasta virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, viranomaisten pätevydestä sekä vaatimuksesta kouluttaa ja auditoida viranomaisia. Asetuksessa säädetään aiempaa yksityiskohtaisemmin virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien siirtämisestä viranomaisilta muille tahoille.

Valvonta-asetuksella vahvistetaan yleiset periaatteet valvonnan täytäntöönpanotoimille ja seuraamuksille. Elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen liittyvien toimien esimerkinomaista luetteloa on laajennettu. Viranomaisten on mahdollista muun muassa antaa määräys toimijan omavalvonnan tiheyden lisäämisestä tai toimijan internetsivustojen sulkemisesta tarvittavaksi ajaksi. Asetuksessa vahvistetaan myös petoksellisten tai vilpillisten käytäntöjen avulla tehtyihin sääntöjen rikkomiseen sovellettavia taloudellisia seuraamuksia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että asetuksen mukaisista elintarvikemääräysten rikkomisista ilmoittamiseen on käytettävissä asianmukaisia järjestelyjä, ja että ilmoituksen tehneitä henkilöitä suojellaan vastatoimilta.

Torjunta-ainejäämiä koskeva EU-lainsäädäntö

Torjunta-ainejäämistä säädetään jäämäasetuksessa. Torjunta-ainejäämillä tarkoitetaan jäämäasetuksen 3 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan jäämiä, mukaan lukien tehoaineet, kasvin-suojeluaineissa nykyisin käytettävien tai aikaisemmin käytettyjen tehoaineiden aineenvaihduntatuotteet ja/tai hajoamis- tai reaktiotuotteet, mukaan lukien jäämät, joiden esiintymisen syynä voi olla käyttö kasvinsuojelussa, eläinlääkkeessä tai biosidituotteena.

Jäämien enimmäismäärillä tarkoitetaan jäämäasetuksen 3 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan elintarvikkeissa tai rehussa tai niiden pinnalla olevaa torjunta-ainejäämän pitoisuuden lailista ylärajaa, joka on vahvistettu samaisen asetuksen mukaisesti ja joka perustuu hyvään maatalouskäytäntöön ja alhaisimpaan herkkien kuluttajien suojelemiseksi tarvittavaan kuluttajan altistumistasoon.

Jäsenvaltion, jolle jäämien enimmäismääriä koskeva hakemus on jätetty, on jäämäasetuksen 8 artiklan mukaan arvioitava hakemus kasvinsuojeluaineiden arviointia ja hyväksymistä koskevien yhtenäisten periaatteiden asiaa koskevien säännösten tai asetuksen 45 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen komission asetuksella vahvistettujen arviointiperiaatteiden mukaisesti.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA) arvioi jäämäasetuksen 10 artiklan mukaisesti jäämien enimmäismääriä koskevia hakemuksia ja jäsenvaltioiden niistä laatimia arviointiraportteja kuluttajille ja tapauksen mukaan eläimille aiheutuvien asiaan liittyvien riskien määrittämiseksi. EFSA antaa perustellun lausunnon arvioinnin perusteella, erityisesti riskeistä, joita jäämien enimmäismäärien vahvistamisesta, muuttamisesta tai poistamisesta aiheutuu kuluttajille ja tapauksen mukaan eläimille. Komissio päättää asetuksen 14 artiklan mukaisesti enimmäismääristä jäsenvaltioiden arvioiden ja EFSA:n perustellun lausunnon perusteella.

Poikkeuksellisissa tapauksissa, erityisesti jos torjunta-ainejäämät voivat johtua ympäristön saastumisesta tai muusta saastumisesta tai kasvinsuojeluaineasetuksen 53 artiklan mukaisesta kasvinsuojeluaineiden käytöstä, jäsenvaltio voi jäämäasetuksen 16 artiklan mukaisesti vahvistaa väliaikaiset jäämien enimmäismäärät. Ruokavirasto voi elintarvikelain (23/2006) 30 §:n 13 kohdan mukaan vahvistaa väliaikaiset jäämien enimmäismäärät.

Jäämäasetuksen 14 artiklan mukaisesti komissio vahvistaa jäämien enimmäismäärät elintarvikkeissa ja rehuissa olevien torjunta-ainejäämien valvomiseksi. Asetuksen V luku koskee virallisia tarkastuksia, raportteja ja seuraamuksia. Jäsenvaltion on asetuksen 26 artiklan mukaisesti tehtävä torjunta-ainejäämille virallisia tarkastuksia asetuksen noudattamisesta virallista valvontaa koskevan EU-lainsäädännön mukaisesti. Asetuksen 27 artiklassa säädetään näytteenotosta ja 28 artiklassa analyysimenetelmistä. Komissio laatii vuosittain asetuksen 29 artiklan mukaisesti yhteisön valvontasuunnitelman, jossa määritellään kansallisiin valvontaohjelmiin sisälly-

tettävät erityisnäytteet ja jäsenvaltioiden on asetuksen 30 artiklan mukaisesti laadittava kansalliset valvontaohjelmat. Ruokavirasto vastaa Suomessa jäämäasetuksen 30 artiklan mukaisen kansallisen jäämien valvontaohjelman laadinnasta. Kansallisten valvontaohjelmien tulokset toimitetaan komissiolle, EFSA:lle ja muille jäsenvaltioille ja liitetään EFSA:n vuosikertomukseen torjunta-ainejäämistä. Asetuksen V luku kattaa myös 34 artiklassa tarkoitettujen jäämäasetuksen rikkomiseen sovellettavat seuraamukset.

Kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta säädetään kasvinsuojeluaineasetuksella. Markkinoille saattaminen edellyttää asetuksen 4 ja 28 artiklan mukaan, että valmisteet ovat käyttökohteissaan turvallisia ihmisten ja eläinten terveydelle sekä ympäristölle. Tehoaineiden turvallisuus arvioidaan EU-tasolla asetuksen 9-12 artiklan mukaisesti, ja päätökset tehoaineiden hyväksyttävyydestä tehdään unionissa 13 artiklan mukaisesti. Vain hyväksyttyä tehoainetta sisältävälle valmisteelle voi hakea lupaa asetuksen 33 artiklan mukaisesti. Valmisteet hyväksytään kansallisesti Tukesissa asetuksen 41 artiklan mukaisesti ja kasvinsuojeluaineiden jäämistä kuluttajille aiheutuvat riskit arvioidaan osana riskinarviointia. Tehoaineiden ja valmisteiden hyväksyminen edellyttää, että niille on asetettu EU:ssa yhteneväiset sallitut enimmäispitoisuusarvot (MRL) haettuja käyttökohteita koskevissa elintarvikkeissa

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Lainsäädännön toimivuus

Maa- ja metsätalousministeriö toteutti vuonna 2014 kyselyn elintarvikelain toimivuudesta. Vastausten mukaan elintarvikelain soveltamisala ja tarkoitus koettiin edelleen lähtökohtaisesti toimiviksi. Omavalvonnan ja viranomaisvalvonnan vastuiden ja velvollisuuksien rajaa ei pidetty täysin selvänä. Riskiperusteisen valvonnan tueksi kaivattiin yhtenäisiä riskinarviointimenetelmiä sekä valtakunnallista ohjeistusta. Lainsäädännön karsimisen todettiin lisäävän joustavuutta, mutta samalla myös tulkinnanvaraisuutta. Valintaa sääntelyn ja ohjeistuksen välillä tulisi arvioida tapauskohtaisesti. Hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisen todettiin vaativan paljon resursseja. Toisaalta toivottiin pakkokeinojen käyttömahdollisuuden laajentamista sekä esitettiin eräitä uusia pakkokeinoja.

Viranomaisvalvonnan ja -tutkimusten tulokset vuodelta 2018 osoittavat, että elintarviketurvallisuus on Suomessa hyvällä tasolla. Kotimaassa toimivat elintarvikealan toimijat täyttävät elintarviketurvallisuusvaatimukset hyvin. Kotimaassa tuotetuissa tuotteissa ei todettu kuluttajalle vaarallisia määriä kemiallisia aineita. Salmonellan esiintyvyys suomalaisissa elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa pysyi hyvin alhaisena.

Mikrobiologisen elintarviketurvallisuuden hyvän tilanteen säilyttäminen edellyttää jatkuvaa tilanteen seuranta ja tiukkoja bioturvallisuustoimia sekä alkutuotannossa että teollisuudessa. Suomen hyvää salmonellatilannetta haastavat sekä tuontirehujen salmonellalöydösten lisääntyminen, että heikommät mahdollisuudet hävittää salmonella rehuista formaldehydin käyttökielton vuoksi.

Viranomaistoiminnan tulevaisuuden haasteet liittyvät elintarvikkeiden raaka-ainetuotannon, valmistuksen ja myynnin ylikansallisuuteen, alan yritysten verkottumiseen ja ketjuuntumiseen, monikanavaiseen myyntiin ja markkinointiin, uusiin tuotantomuotoihin, teknologian kehittymiseen, kuluttajien eriytyviin ja monimuotoistuviin tarpeisiin, kaupungistumisen vaikutuksiin elintarvikkeiden kulutuksessa ja tuotannossa, väestön ikääntymisen vaikutuksiin, vaarojen sietokykyyn, kiertotalouteen ja ilmastonmuutokseen. Elintarvikepetosten ja etämyynnin valvonta tuovat uudenlaisia haasteita viranomaisvalvontaan. Elintarvikeviennin edistäminen myös viran-

omaistoiminnassa on Suomen kilpailukyvyyn kannalta tärkeä painopistealue. Lähitulevaisuudessa kehitetään lihantarkastusta sekä pienten ja keskisuurten yrittäjien osaamista elintarvikevaatimuksista ja viennin edellytyksistä. Valvonnan riskiperusteisuuden ja paikallisvalvonnan yhtenäisyyden parantaminen sekä viranomaistoiminnan yleinen tehostaminen ja digitalisointi ovat edelleen lähitulevaisuuden tavoitteita.

2.3.2 Harmaa talous

Kansainvälisten tutkimusten ja muista jäsenvaltioista saatujen käytännön kokemusten perusteella tiedetään, että elintarvikesektori on erityisen altis petokselliselle toiminnalle: kiinnijäämisriski on pieni, voitot ovat usein suuria ja tuomittavat rangaistukset tehdyistä rikoksista ovat usein vaatimattomia. Elintarvikepetosten torjunta ja tutkinta on haasteellista ja elintarvikevalvontaviranomaisten fokus on perinteisesti ollut elintarviketurvallisuudessa. Elintarvikepetosten määrä kuitenkin kasvaa ja myös Suomessa havaitaan petoksellista toimintaa. Tyypillisiä petoksen kohteita Suomessa ovat alkuperämerkinnät, päiväysmerkinnät tai elintarvikkeen ilmoituksesta poikkeava sisältö. Petoksissa elintarvikkeen ja sen raaka-aineiden jäljitettävyyden keskeistä. Suomessa on käytössä myös laboratorioanalytiikkaa, jolla voidaan tutkia alkuperää ja koostumusta. Elintarvikepetosten torjumisen tehostamiseksi on tiivistetty viranomaisten välistä yhteistyötä elintarvikevalvontaviranomaisten, poliisin talousrikostutkijoiden, syyttäjävirston syyttäjien, verottajan sekä Tullin talousrikostutkijoiden kesken. Lisäksi verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö ohjaa 20 viranomaisen yhteistyötä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjumiseksi. Tehostuneen viranomaisyhteistyön myötä rikosjuttuja on saatu vireille poliisilaitoksilla eri puolilla Suomea entistä enemmän. Myös elintarvikealan toimijat ovat etujärjestöjensä kautta ilmaisseet selkeästi halunsa olla mukana elintarvikepetosten vastaisessa työssä. Lisääntyneestä yhteistyöstä ja toimialan tuesta huolimatta elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntaan panostaminen on lähivuosien haaste koko viranomaisketjulle.

2.3.3 Torjunta-ainejäämät

Jäämäasetuksen tavoitteena on edistää kuluttajien terveyden suojelun korkeaa tasoa, mikä on myös yksi kasvinsuojeluaineasetuksen tavoitteista. Kasvinsuojeluaineasetuksen ja jäämäasetuksen menettelyt ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. EFSA:lla on molempien asetusten toimeenpanossa merkittävä rooli niin koordinoinnissa, arviointien laadun varmentamisessa kuin päätelmien tekemisessä.

Vuodesta 2011 lähtien kasvinsuojeluainelupiin liittyviä torjunta-ainejäämien enimmäismääriä on hoidettu kahdessa erillisessä virastossa. Torjunta-ainejäämien valvontaan liittyviä tehtäviä on hoidettu Ruokavirastossa ja kansallista valvontaohjelmaa on koordinoitu Ruokavirastosta. Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävää riskinarviointitehtävää on hoidettu Ruokavirastossa erillään kasvinsuojeluaineiden hyväksymiseen liittyvästä riskinarviointista, jota on hoidettu Tukesissa. Osittain samaa riskinarviointitehtävää on hoidettu rinnakkain näissä kahdessa virastossa. Tänä aikana on vahvistunut käsitys, että tehokkaan ja joustavan toiminnan kannalta ne ovat tarkoituksenmukaista keskittää yhteen virastoon. Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien riskinarviointiosakokonaisuuden siirtoa Tukeisiin tukee tehtävien edellyttämä asiantuntijuuden ylläpito, kriittisen asiantuntijamassan hyödyntäminen sekä monimutkaisten EU-prosessien hallinta. Keskittäminen yhteen virastoon helpottaisi myös luvanhaltijoiden asiointia lupakysymyksissä.

Tukes on lisäksi biosidivalmisteiden asettamisesta saataville markkinoille ja niiden käytöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 528/2012 mukainen kansallinen toimivaltainen viranomainen, joka vastaa biosidien tehoaineiden riskinarvioinneista Suomen osalta ja biosidivalmisteiden lupamenettelyistä. Biosideille on tapauskohtaisesti tarpeen asettaa

jäämien enimmäismääriä koskevia rajoituksia, jos biosidien käytöstä voi aiheutua jäämiä elintarvikkeisiin, rehuihin tai elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuviin materiaaleihin. Tämä tehtävä osaltaan tukee käsitystä siitä, että jäämäarviointi on tarkoituksenmukaista keskittää yhteen virastoon.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

3.1.1 Elintarvikelaki

Esityksen tavoitteena on vähentää edelleen lainsäädännöstä elintarvikealan toimijoille ja valvontaviranomaisille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa vaarantamatta kuitenkin elintarviketurvallisuutta. Elintarvikesektorin muuttunut toimintaympäristö asettaa uusia haasteita sekä elintarvikealan toimijoille että valvontaviranomaisille. Tästä johtuvat lainsäädännön muutostarpeet otetaan esityksessä huomioon. Elintarvikelakia päivitetään vastaamaan EU-lainsäädännön nykytilaa. Erityisesti otetaan huomioon uusi valvonta-asetus.

Esityksessä otetaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla 1.1.2019 aloittanut uusi Ruokavirasto. Kaikkia viittauksia Elintarviketurvallisuusvirastoon ei kuitenkaan systemaattisesti poisteta muutoksen yhteydessä, koska se vaatisi säädösten avaamista niiltäkin osin, joissa ei ole sisällöllistä tarvetta tehdä muutosta.

Taloudellisen luotettavuuden ja hyvän velvoitteidenhoidon vaatimuksen lisääminen elintarvikealalla toimimisen edellytykseksi olisi elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan rinnalla tehokas keino parantaa alan toimijoiden toimintaedellytyksiä. Taloudellisen luotettavuuden vaatiminen kaikilta elintarvikealan toimijoilta vähentäisi kilpailun vääristymistä ja parantaisi siten asianmukaisesti toimivien elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä. Tämä olisi myös kuluttajan etu.

Muutoksilla pyritään jatkamaan pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa aloitettua byrokratian purkuun tähtäävää tavoitetta ja toteuttamaan samalla pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa kuvattua osatavoitetta elinvoimainen ja kannattava elintarviketalous. Hallitusohjelman mukaan tämän tavoitteen saavuttamiseksi jatketaan edelleen sääntelyn ja valvonnan sujuvoittamista.

3.1.2 Torjunta-ainejäämät

Kasvinsuojeluaineiden käytöllä suojellaan kasveja ja kasvituotteita haitallisten eliöiden vaikutuksilta. Käytön vuoksi käsitellyissä tuotteissa, näitä tuotteita syövässä eläimessä ja näiden aineiden vaikutukselle alttiina olevien mehiläisten tuottamassa hunajassa saattaa esiintyä jäämiä. Jäämäasetuksessa vahvistetaan kuluttajien suojelun korkean tason varmistamiseksi yhdenmukaiset unionin säännökset, jotka koskevat kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla olevien torjunta-ainejäämien enimmäismääriä koskevaa riskinarviointia, enimmäismäärien määrittämistä ja asettamista sekä jäämien valvontaa. Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien määrittäminen edellyttää pitkää teknistä tarkastelua ja kuluttajille mahdollisesti aiheutuvien riskien arviointia.

Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä ehdotetaan siirrettäväksi Ruokavirastosta Tukesiin, jossa tehdään myös kasvinsuojeluaineiden hyväksymiseen liittyvä riskinarviointi. Nämä samaa tavoitetta palvelevat riskinarviointitehtävät on tarkoituksenmukaista keskittää saman viranomaisen tehtäväksi. Ehdotusta tukee tehtävien edellyt-

tämä asiantuntijuuden ylläpito, kriittisen asiantuntijamassan hyödyntäminen sekä monimutkaisten EU-prosessien hallinta. Keskittäminen yhteen virastoon helpottaisi myös luvanhaltijoiden asiointia lupakysymyksissä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Elintarvikelaki

Lakiin esitetyissä muutoksissa on kyse joko EU-lainsäädännön edellyttämien muutosten tekemisestä tai kansallisen lainsäädännön kehittämisen tarpeesta. Kansallinen muutostarve on syntynyt valvontatyössä tunnistetuista kehityskohteista tai epäkohdista sekä kyselyissä ja sidosryhmien kuulemisissa esiin tulleista ehdotuksista.

Nykyisestä järjestelmästä toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta tulevien eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan toteuttamiseksi ehdotetaan luovuttavan. Nykyistä järjestelmää pidetään yleisesti toimimattomana, sen katsotaan nostavan elintarvikealan toimijoille aiheutuvia valvontakustannuksia sekä lisäävän muutenkin hallinnollista taakkaa. Laissa säädettäisiin, että toisesta EU-jäsenvaltiosta tulevia eläimistä saatavia elintarvikkeita valvottaisiin osana kuntien valvontaviranomaisten tekemää riskiperusteista elintarvikevalvontaa.

Voimassa oleva elintarvikelaki edellyttää, että elintarvikealan toimijalla alkutuotantopaikkoja lukuun ottamatta on oltava kirjallinen omavalvontasuunnitelma. Laissa säädettäisiin, että toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike, alkutuotantopaikka ja elintarvikehuoneisto sekä elintarvikealan toiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Erillisenä asiakirjana laadittua omavalvontasuunnitelmaa ei enää vaadittaisi, vaan lain edellyttämä järjestelmä voisi olla esimerkiksi elintarviketurvallisuusjärjestelmä, laadunhallintajärjestelmä, viranomaisen arvioima hyvän käytännön ohje, yhdistelmä näistä tai toimijan työohjeet. Omavalvonnan tulokset tulisi kuitenkin edelleen dokumentoida. Ruokaviraston ohjeistukseen vastaavaa riskiperusteista joustoa on sisällytetty jo voimassa olevan lain aikana.

Elintarvikehygieenistä osaamista koskeva järjestelmä vastaisi pitkälti nykyisessä elintarvikelaissa olevaa järjestelmää. Laissa säädettäisiin, että Ruokavirasto pitäisi valtakunnallista rekisteriä hygieniapassitestaajista sekä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet hygieniapassitestiin. Rekisteri helpottaisi esimerkiksi uuden hygieniapassin saamista kadonneen tilalle. Voimassa olevassa laissa olevat termit osaamistodistus, osaamistestaaja ja osaamistesti korvattaisiin käyttöön vakiintuneilla termeillä hygieniapassi, hygieniapassitestaaja ja hygieniapassitesti.

Elintarvikkeiden vientiin liittyvien viranomaistehtävien hoitamisesta ei säädetä nykyisessä elintarvikelaissa. Usein määränpäävaltion viranomaiset kuitenkin edellyttävät, että viejamaan viranomaiset osallistuvat esimerkiksi vientiin liittyvän selvitystyön tekemiseen. Laissa säädettäisiin Ruokaviraston osallistumisesta tarvittaessa vientiin liittyvien viranomaisvaatimusten selvittämiseen sekä vientiselvitysraporttien ja muiden tarvittavien asiakirjojen laatimiseen. Laissa säädettäisiin myös elintarvikevalvontaviranomaisten tekemästä valvonnasta, joka liittyy määränpäävaltion asettamien tuontivaatimusten varmistamiseen.

Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset vastaisivat suurelta osin nykyisen lain säännöksiä. Uusi pakkokeino olisi toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa, jos toiminta on olennaisesti elintarvikemääräysten vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen antamia määräyksiä tai kieltoja tai jos toimijaa ei enää pidetä luotettavana. Valvonta-asetukseen perustuen laissa säädettäisiin, että

Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai siitä annetut tiedot voivat aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle tai ovat muulla tavoin olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia.

3.2.2 Toimijan luotettavuus

Valtioneuvosto teki 2016 periaatepäätöksen kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2016-2020. Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa todetaan, että harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmaa ja strategiaa jatketaan myös vuoden 2020 jälkeen. Osana harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategian toimenpideohjelmaa ehdotetaan elintarvikelakiin lisättäväksi säännöksiä toimijan taloudellisesta luotettavuudesta. Tähän sisältyisi muun muassa vaatimus julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisesta. Nykyisessä elintarvikelaissa tällaisia säännöksiä ei ole. Tästä syystä elintarvikevalvontaviranomaisilla ei ole elintarvikelainsäädännön edellyttämää suunnitelmallista valvontaa suunnatessaan tai suorittaessaan mahdollisuutta selvittää, ovatko toimijat esimerkiksi hoitaneet julkisoikeudelliset velvoitteensa. Elintarvikealan tasapuolisen kilpailun ja harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi laissa säädettäisiin, että elintarvike- ja kontaktimateriaalitoimintaa koskevana vaatimuksena olisi toimijan luotettavuus. Laissa säädettäisiin, milloin toimijaa ei pidetä luotettavana. Laissa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada tietoja toimijan julkisoikeudellisten velvoitteiden, kuten verojen ja muiden lakisääteisten maksujen hoitamisesta. Säädettäisiin myös elintarvikevalvontaviranomaisten oikeudesta oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja. Säännökset mahdollistaisivat tehokkaan tietojenvaihdon ja yhteistyön harmaan talouden torjuntaan osallistuvien eri tahojen välillä. Laissa säädettäisiin, että valvontaviranomainen voisi peruuttaa elintarvikehuoneiston hyväksymisen, jos toimija ei enää olisi laissa säädetyllä tavalla luotettava. Valvontaviranomainen voisi myös keskeyttää tai lopettaa toiminnan elintarvikehuoneistossa, jos toimija ei olisi enää laissa säädetyllä tavalla luotettava.

3.2.3 Torjunta-ainejäämät

Jäämäasetuksen 8 artiklassa tarkoitettua torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävän riskinarviointitehtävä ehdotetaan siirrettäväksi Ruokavirastosta Tukesiin. Samalla kun torjunta-ainejäämien riskinarviointitehtävä siirrettäisiin Ruokavirastosta Tukesiin, myös väliaikaisten torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettaminen sekä jäämäasetuksen lukujen II—IV ja VI—X toimeenpanotehtävät siirtyisivät Tukesin tehtäväksi. Torjunta-ainejäämien valvontaan liittyvät tehtävät, jotka voimassa olevan lain mukaan ovat Eviran tehtävä, olisivat jatkossa Ruokaviraston tehtävä.

Ehdotettujen muutosten takia myös kasvinsuojelulaineista annettua lakia on tarpeen muuttaa. Mainitun lain valvontaviranomaista koskevaan 24 §:n lisättäisiin säännös siitä, että Tukes on toimivaltainen viranomainen jäämäasetuksen lukujen II—IV ja VI—X tarkoittamissa asioissa. Kasvinsuojelulaineista annetun lain 27 §:ää muutettaisiin siten, että Luke olisi velvollinen suorittamaan kasvinsuojelulaineiksi tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi tällaisten aineiden ja valmisteiden tarkastuksia tai antamaan lausuntonsa Tukesille biologisen tehokkuuden ja käyttökelpoisuuden arvioimisen osalta. Tukesille kuuluisi edelleen kasvinsuojelulaineiden kaupan valvonta. Tähän valvontaan Tukes tarvitsee Ruokaviraston apua kasvinsuojelulaineiden kemiallisten analyysien sekä fysikaalisten ja teknisten testien osalta, jotka säädettäisiin Ruokaviraston tehtäväksi.

4 Esityksen vaikutukset

Vuoden 2015 hallitusohjelmassa strategisiksi tavoitteiksi asetettiin muun muassa työllisyys, kilpailukyky ja kasvu, joita pyritään saavuttamaan purkamalla turhaa sääntelyä ja byrokratiaa sekä

keventämällä hallinnollista taakkaa. Toimenpiteenä sääntelyn keventämiseksi mainitaan muun muassa niiden säädösten perkaaminen, jotka eniten haittaavat yritystoimintaa, maataloutta ja tervettä kilpailua. Vuoden 2019 hallitusohjelman mukaan elinvoimaista ja kannattavaa elintarviketaloutta pyritään edistämään muun muassa jatkamalla sääntelyn ja valvonnan sujuvoittamista. Lisäksi pyritään kasvattamaan elintarviketalouden lisäarvoa ja panostamaan elintarvikevientiin.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään toteuttamaan hallitusohjelmaa luomalla positiivisia vaikutuksia sekä elintarvikealan toimijoihin että viranomaisiin. Esityksellä pyritään vähentämään lainsäädännöstä toimijoille ja valvontaviranomaisille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa elintarviketurvallisuutta kuitenkin vaarantamatta parantamalla lain käytettävyyttä ja päivittämällä laki vastaamaan EU-lainsäädännön nykytilaa. Esityksellä pyritään parantamaan valvonnan vaikuttavuutta. Vastaavasti toimijan omia hyviä käytänteitä, kuten elintarviketurvallisuusjärjestelmiä hyödynnetään riskiperusteisessa valvonnassa. Hallinnollisia pakkokeinoja on muokattu vastamaan nykyistä toimintaympäristöä.

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Yritystaloudelliset vaikutukset

Elintarvikelaki

Ehdotuksen mukaan toisesta EU-jäsenvaltiosta eläimistä saatavia elintarvikkeita tuovien toimijoiden ensisaapumisvalvonta olisi jatkossa osa kuntien tekemää suunnitelmallista elintarvikevalvontaa. Voimassa olevan lain mukainen ensisaapumisvalvonta on koettu elintarvikealan toimijoiden taholta raskaaksi ja byrokraattiseksi. Erityisesti toimijoiden kuukausittainen raportointivelvoite, joka kohdistuu kaikkiin tuotuihin eläimistä saataviin elintarvikkeisiin, aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Raportteja ei aiemmin pystytty hyödyntämään riittävällä tavalla ongelmatilanteissa. Vuoden 2018 lopussa käyttöön otettu sähköinen lomake kuukausiraportointia varten on tehostanut tietojen hallinnointia ja mahdollistanut niiden paremman hyödyntämisen. Sähköisen lomakkeen käyttö ei kuitenkaan ole pakollista.

Voimassa olevan lain mukaan alkutuotantopaikoilla on pidettävä omavalvonnan toteuttamisesta kirjaa. Muiden elintarvikealan toimijoiden tulee laatia omavalvontasuunnitelma ja pitää kirjaa sen toteuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että elintarvikealan toimijoilla tulee olla järjestelmä, jonka avulla toiminnan vaatimustenmukaisuus varmistetaan ja vältetään toimintaan liittyvät vaarat. Erillisenä asiakirjana laadittua kirjallista omavalvontasuunnitelmaa ei enää vaaditaisi. Omavalvontavaatimusten käytännön toteuttamiseen sisältyy jo nyt Ruokaviraston ohjeistukseen perustuvaa riskiperusteista joustoa. Uudistus olisi omiaan vähentämään varsinkin pienten toimijoiden hallinnollista taakkaa ja kustannuksia entisestään.

Ehdotuksen mukaan Ruokavirasto pitäisi valtakunnallista rekisteriä hyväksytyistä hygieniapassitestaajista sekä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet hygieniapassitestiin. Rekisteri helpottaisi huomattavasti uuden hygieniapassin saamista esimerkiksi kadonneen hygieniapassin tilalle. Nykyisin ainoa mahdollisuus saada uusi hygieniapassi saattaa olla hygieniapassitestin suorittaminen uudelleen.

Toimijan luotettavuuden ja julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisen selvittäminen ei lisäisi elintarvikealan alan toimijoiden hallinnollista taakkaa, koska selvitystyön tekisi valvontaviranomainen. Julkisten velvoitteiden hoito on asia, josta jokaisen toimijan tulisi huolehtia. Kun velvoitteidenhoitoa laiminlyövän toimijan tilannetta selvitetään, toimijan tulisi esittää selvitys muun muassa siitä, miten aikoo hoitaa laiminlyödyt velvoitteet. Tämä lisäisi toimijan työtä,

mutta ilman laiminlyöntejä tällaista lisätehtävää ei toimijalle tulisi. Tässä yhteydessä viranomaisella olisi myös mahdollisuus antaa neuvontaa ja ohjausta toimijalle ja siten edistää tervettä kilpailua. Velvoitteitaan laiminlyövä elintarvikealan toimija voi saada muihin verrattuna perusteettomasti etua välttämällä julkisoikeudellisia maksuja. Tällainen toimija voi vääristää toiminnallaan tasapuolista kilpailua esimerkiksi siten, että hän mahdollisesti pystyy myymään tuotteitaan muita halvemmalla. Jos velvoitteitaan laiminlyövät toimijat saataisiin mahdollisimman laajasti toimimaan asianmukaisesti ja/tai tarvittaessa poistetuksi markkinoilta, säännösten mukaan toimivien toimijoiden kilpailutilanne paranisi.

Torjunta-ainejäämät

Kohdassa 3.2.2 mainittu torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä sekä väliaikaisten torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettaminen ehdotetaan siirrettäväksi Ruokavirastosta Tukesiin. Siirrettävien tehtävien laajuus on yksi htv ja kustannus sivukuluineen noin 70 000 €.

4.1.2 Kuntataloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan lakkauttamista nykymuodossaan. Voimassa olevan lain mukaan ensisaapumisvalvonta on järjestetty siten, että Ruokavirasto on tehnyt kunnan kanssa kuntalain (410/2015) 7 §:n 2 momentin mukaisen sopimuksen tehtävän hoidosta. Tehtävä siirrettäisiin nyt osaksi kuntien suorittamaa elintarvikevalvontaa, jolloin tehtävään vaadittavat resurssit eivät lisääntyisi, mutta kustannukset jakaantuisivat eri tavalla.

Toisesta EU-jäsenvaltiosta eläinperäisiä elintarvikkeita tuovia ensisaapumistoimijoita oli vuonna 2018 Eviran rekisterissä 681 kpl, joista toiminnastaan kuukausittain raportoivia noin 350 kpl. Tarkastuksia tehtiin 172 kpl. Evira laskutti ensisaapumistoimijoita tarkastuksista 42 739 €. Evira maksoi sopimuskunnille tarkastuksista 37 806,44 €, josta 16 956,44 € oli tarkastusmaksuja ja loput neuvontamaksuja. Lisäksi Evira on maksanut ensisaapumisvalvonnan viranomaisnäytetutkimuksista laboratorioille 4 465,70 euroa. Arvio koko maassa ensisaapumistoiminnan valvontaan liittyviin tarkastuksiin, niihin valmistautumiseen ja toimijoiden ohjaamiseen menneestä työajasta on 840 tuntia eli noin 0,5 htv. Evirassa ensisaapumisvalvontaan liittyvissä tehtävissä työskentelevien henkilöiden työpanos oli vuonna 2018 noin 2,2 htv.

Toisena uutena tehtävänä esitetään säädettäväksi vientiin liittyvästä selvitystyöstä, valvonnasta ja vientitodistusten antamisesta. Ruokavirasto osallistuisi tarvittaessa vientiin liittyvään selvitystyöhön. Elintarvikevalvontaviranomaiset valvoisivat elintarvikevientiä toimialueellaan ja antaisivat tarvittaessa elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta koskevia vientitodistuksia.

4.1.3 Kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset

Ehdotetuilla uudistuksilla pyritään varmistamaan elintarvikkeiden turvallisuus, laatu ja niistä annettavien tietojen oikeellisuus sekä suojaamaan kuluttajia taloudelliselta vahingolta. Uudeksi hallinnolliseksi pakkokeinoksi esitetyllä internetsivuston tai sen osan sulkemisella parannetaan kuluttajansuojaa. Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai siitä annetut tiedot voivat aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle tai ovat muulla tavoin olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia. Jatkuvasti yleistyvässä internetin kautta tapahtuvassa elintarvikekaupassa kuluttaja ei voi varmistua verkkokaupassa tarjottavien tuotteiden laadusta ennen tuotteen saamista. Uudistuksella valvontaviranomaiselle annetaan keino puuttua määräystenvastaiseen toimintaan tehokkaammin.

Toinen kuluttajansuojaa vahvistava ja valvontaviranomaisten toimintaa helpottava uudistus olisi tarkastusten salliminen yksityisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Uudistus mahdollistaisi muun muassa kotileipureiden ja pitopalveluyrittäjien nykyistä tehokkaamman valvonnan ja olisi omiaan ehkäisemään muun muassa ruokamyrkytystapauksia. Kotirauhassa on kyse perustuslailla suojatusta perusoikeudesta. Asiaa käsitellään tarkemmin kappaleessa 8 Suhde perustuslakiin.

4.1.4 Liityntä valtion talousarvioon

Esityksellä on liityntä vuoden 2020 talousarvioon. Torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettamista edeltävä riskinarviointitehtävä sekä väliaikaisten torjunta-ainejäämien enimmäismäärien asettaminen siirretään Ruokavirastosta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes). Siirrettävien tehtävien arvioitu laajuus on yksi htv ja siirrettävä määräraha 70 000 euroa momentilta 30.20.01 (Ruokaviraston toimintamenot) momentille 32.40.05 (Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot). Vuodesta 2021 alkaen siirto on tarkoitus sisällyttää virastojen kehysiin. Asiasta on yhteinen näkemys Ruokaviraston (MMM) ja Tukesin (TEM) välillä.

Viranomaistoiminnan muutokset toteutetaan valtiontalouden kehyspäätösten ja määrärahojen puitteissa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Verkossa tapahtuva kaupankäynti ja muut uudet kaupankäyntitavat ovat olleet kasvava trendi jo vuosia myös elintarvikealalla. Perinteinen elintarvikehuoneistojen valvontaan keskittyvä toimintamalli on osoittautunut tässä yhteydessä epäkäytännölliseksi ja toimimattomaksi. Elintarvikehuoneiston käsite on menettänyt merkityksensä tilanteissa, koska elintarvikkeet eivät välttämättä sijaitse tilassa, jossa toimija harjoittaa toimintaansa. Niin sanottujen virtuaalihuoneistojen ja pääkonttoreiden valvonta on ollut voimassa olevan lain nojalla hankalaa, koska niissä ei säilytetä elintarvikkeita eikä niiden luokittelu elintarvikehuoneistoiksi ole ollut mahdollista. Lisäksi huoneistot, joissa elintarvikealan toimintaa harjoitetaan, voivat sijaita yksityiseen asumiseen käytettävissä tiloissa toimijan kotona. Esityksessä ehdotetaan eräitä uusia keinoja erityisesti verkossa tapahtuvien kaupankäynnin valvontaan. Tällaisia ovat tunnistautumatta otettujen näytteiden käyttäminen virallisessa valvonnassa sekä mahdollisuus internetsivuston sulkemiseen. Tarkastusten salliminen tietyissä tapauksissa myös pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tukisi tätä kehitystä ja antaisi valvontaviranomaisille mahdollisuuden valvoa toimintaa, joka aikaisemmin on jäänyt valvomatta. Myöhemmin toteutettavan elintarvikelain kokonaisuudistuksen yhteydessä on tarkoitus siirtää valvonnan painopistettä huoneistojen valvonnasta elintarvikealan toiminnan valvontaan, mikä helpottaisi erityisesti uudenlaisten kaupankäyntitapojen valvontaa.

Nykyisen kaltaisen ensisaapumisvalvonnan siirtäminen osaksi muuta elintarvikevalvontaa keventäisi viranomaisten hallinnollista taakkaa. Toisesta EU-jäsenvaltiosta tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuonnin valvonnan arvioidaan tehostuvan, kun valvonta olisi osa kuntien tekemää suunnitelmallista elintarvikevalvontaa. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuominen toisesta EU-jäsenvaltiosta vaikuttaisi elintarvikehuoneiston riskiluokitukseen. Valvonnan tulokset puolestaan vaikuttaisivat Oiva-tulokseen ja julkistettavaan Oiva-raporttiin, minkä arvioidaan lisäävän valvonnan vaikuttavuutta. Myös eläintautien torjunta tehostuisi, kun sisämarkkinoilta tulevia elintarvikkeita ja elintarvikkeiden eläintautiehtojen noudattamista valvoisi aina sama viranomais. Ruokavirastolle annettaisiin valtuus antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja sisämarkkinoilta tuotavista eläimistä saatavista elintarvikkeista tulisi ilmoittaa valvontaviranomaisille.

Uutena tehtävänä Ruokavirastolle on säädetty osallistuminen määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten selvittämiseen vietäessä elintarvikkeita muuhun kuin EU-jäsenvaltioon. Lisäksi Ruokavirasto osallistuisi vientiselvitysraporttien ja muiden tarvittavien asiakirjojen laatimiseen. Tehtävä on harkinnanvarainen eli Ruokavirasto osallistuisi selvitystyöhön tarvittaessa, jos vaatimuksia ei saada muuten selvitettyä. Tehtävä ei ole uusi, mutta se nostettaisiin nyt lain tasolle. Vientiin liittyviä hankkeita on rahoitettu vuodesta 2015 alkaen ensin lisätalousarviorahoituksella ja vuodesta 2016 alkaen kärkihankkeen rahoituksella. Htv-tarve on ollut vuonna 2018 markkinoillepääsyhankkeessa sekä pienten ja keskisuurten yritysten vientineuvonnassa 7 htv, mutta pysyväksi tarpeeksi on arvioitu yhteensä 4 htv. Vientiin liittyvien tehtävien kirjaamisen elintarvikelakiin ei katsota kuitenkaan lisäävän rahoituksen tarvetta, koska tehtäviä suoritetaan siitä riippumatta. Ruokavirasto ja kunnat tekisivät myös vientiin liittyvää valvontaa omalla toimialueellaan, kun valvonta liittyy määränpäävaltion viranomaisten asettamiin tuontivaatimuksiin.

Julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisen selvittämistä samoin kuin muuta taloudellista luotettavuutta koskevat ehdotukset lisäisivät jonkin verran elintarvikevalvontaviranomaisten työtä. Viranomaisten välisten tietojenvaihtosäännösten kehittäminen kuitenkin mahdollistaisi sen, että muille viranomaisille kertaalleen annettu tieto olisi myös elintarvikevalvontaviranomaisten käytettävissä. Lisää tehtäviä aiheutuisi muun muassa velvoitteidenhoitoselvitysten analysoinnista ja niistä aiheutuvista toimenpiteistä. Itse velvoitteidenhoitoselvitykset laatisi pääsääntöisesti Harmaan talouden selvitysyksikkö, jolta olisi mahdollista saada myös apua tietojen analysointiin.

Käytännön valvontatyössä on tullut esiin tilanteita, joissa viranomaisen keinovalikoiman rajallisuus on estänyt tehokkaan puuttumisen vilpilliseen tai muuten määräystenvastaiseen toimintaan. Esitykseen on otettu kaksi uutta hallinnollista pakkokeinoa, jotka antavat valvontaviranomaisille uusia työkaluja puuttua tällaiseen toimintaan. Ensimmäinen pakkokeino liittyy julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisen selvittämistä koskevaan ehdotukseen. Sen mukaan valvontaviranomainen voisi keskeyttää tai lopettaa elintarvikealan toiminnan ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa tiettyjen laissa säädettyjen edellytysten vallitessa. Toisen uuden pakkokeinon mukaan Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos niiden välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai siitä annetut tiedot voivat aiheuttaa tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa ihmisen terveydelle tai olevan muulla tavalla olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia.

4.3 Ympäristövaikutukset

Elintarvikelainsäädännön tavoitteena on varmistaa, että kuluttajien käytettäväksi tulevat elintarvikkeet ovat turvallisia eivätkä aiheuta vaaraa kuluttajien terveydelle välittömästi tai pitkäaikaisen käytön seurauksena. Elintarviketurvallisuus on Suomessa kansainvälisesti ottaen korkealla tasolla. Elintarvikkeiden haitallisten aineiden määrät ovat Suomessa lähes poikkeuksetta tasolla, joka ei aiheuta terveyshaittoja.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Elintarvikelainsäädännön kehittämisen avulla varmistetaan elintarvikkeiden terveydellinen ja taloudellinen turvallisuus. Selkeä lainsäädäntö lisää yrittäjien toimintavarmuutta sekä ehkäisee epä-tervettä kilpailua. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 178/2002 vahvistetaan periaate, että ensisijainen vastuu elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Viranomaisten velvollisuus on omilla toimillaan varmistaa, että elintarvikealan toimijat täyttävät heitä koskevat velvoitteet. Elinkeinonharjoittajan ensisijaisesta vastuusta elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä velvollisuudesta omavalvonnan toteuttamiseen säädetään

jo voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä. Valvonnan keskittämisellä tuetaan tätä periaatetta ja luodaan luottamusta markkinoille. Samalla kehitetään viranomaisten ja toimijoiden välistä luottamusta.

5 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli elintarvikelain kokonaisuudistusta (MMM 025:00/2016) toimikaudella 18.4.2016—31.12.2018. Hallituksen esitys elintarvikelaiksi (HE 262/2018 vp) kuitenkin raukesi eduskunnassa keväällä 2019 samalla kun maakuntien perustamista koskeva hallituksen esitys (HE 15/2017 vp) ja hallituksen esitys maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp) raukesivat. Esityksen tavoitteet hallinnollisen taakan keventämiseksi sekä muut suunnitellut uudistukset ovat kuitenkin edelleen ajankohtaisia ja tarpeellisia. Tällä esityksellä saatettaisiin voimaan toteutumattomista uudistuksista ne, jotka eivät ole sidottuja valvontaorganisaatioon.

Kokonaisuudistuksen valmistelussa käytettiin lähtökohtana elintarvikealan toimijoille vuonna 2014 tehtyä kyselyä elintarvikelain vastaavuudesta 2010-luvun ja tulevaisuuden toimintaympäristön haasteisiin. Lakihankkeen aikana pidettiin useita kuulemistilaisuuksia. Keväällä 2016 pidettiin neljä kuulemistilaisuutta teemoittain, laaja keskustelutilaisuus toukokuussa 2017 sekä kaksi kuulemistilaisuutta helmi- ja toukokuussa 2018. Kuulemisissa käsiteltiin voimassa olevan lainsäädännön ongelmakohtia ja puutteita ja pyrittiin löytämään niihin parhaita mahdollisia ratkaisuja keskustelemalla. Tilaisuuksissa esiteltiin hankkeen edetessä lainsäädäntöhankkeen tuloksia ja otettiin vastaan kehitysehdotuksia. Kuulemisissa syntyneitä ratkaisu- ja kehitysehdotuksia käytettiin laajasti hyväksi esityksen laatimisessa.

Esityksen valmistelussa on hyödynnetty laajasti kokonaisuudistuksen materiaalia. Lisäksi esityksessä ehdotetut muutokset ovat pääosin samoja, joita on käsitelty sidosryhmätilaisuuksissa ja joista on järjestetty lausuntokierros kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Esitys oli lausuntokierroksella touko-kesäkuussa 2019. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Ruokavirasto, Valtion ravitsemusneuvottelukunta, Ahvenanmaan valtionvirasto (Statens ämbetsverk på Åland), Aluehallintovirastot (AVI), Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset), Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), Verohallinto – Harmaan talouden selvitysyksikkö, Ålands landskapsregering, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), Tulli, Tullilaboratorio, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM), Elinkeinoelämän keskusliitto (EK), Eläinlääkärihygienikkojen yhdistys ry, Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL), Eläintautien torjuntayhdistys ry (ETT), Kasvinsuojeluteollisuus ry (KASTE), Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet, Luomuliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, ProAgria, Puutarhaliitto, Päivittäistavarakauppa ry (PTY), Suomen Eläinlääkäriliitto ry, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ry, Suomen Kuntaliitto, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta.

Lausuntoja saatiin määräaikaan mennessä 33 kappaletta. Esitystä pidettiin laajalti hyvänä ja kannatettavana.

Toimijoilta vaadittavasta erillisestä kirjallisesta omavalvontasuunnitelmasta luopuminen sai lausuntokierroksella kannatusta. Eräissä lausunnoissa oli kuitenkin havaittavissa haikeutta luopua pitkään käytössä olleesta omavalvontasuunnitelmaa koskevasta vaatimuksesta.

Toisesta EU-jäsenvaltiosta tulevien eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnan kytkeminen osaksi kuntien tekemää riskiperusteista elintarvikevalvontaa koskeva ehdotus sai laajaa kannatusta. Nykyjärjestelmän kehittämistä pidettiin tärkeänä, koska se koetaan kalliiksi ja hankalaksi. Lausunnoissa korostettiin kuitenkin, että Suomen salmonellalisävakuuksien varmistaminen on tärkeää myös jatkossa.

Ehdotukset Ruokaviraston osallistumisesta tarvittaessa vientiin liittyvien viranomaisvaatimusten selvittämiseen sekä vientiselvitysraporttien ja muiden tarvittavien asiakirjojen laatimiseen sekä Ruokaviraston ja kunnan tekemästä valvonnasta, joka liittyy määränpäävaltion asettamien tuontivaatimusten varmistamiseen, saivat laajan tuen.

Uusia säännöksiä toimijan taloudellisesta luotettavuudesta ja julkisoikeudellisten veloitteiden hoitamisesta sekä tuettiin että vastustettiin. Suuri osa lausunnonantajista kuitenkin piti ehdotettuja säännöksiä perusteltuina harmaan talouden torjumiseksi ja elintarviketoiminnan oikeudenmukaisten käytäntöjen tukemiseksi. Huolena nousi esille lähinnä valvojien koulutus- ja resurssitarve uusien tehtävien osalta.

Muutama lausuja oli huolissaan siitä, että Ravitsemusneuvottelukunnasta säätäminen jollakin tavoin ohjaisi resursseja pois elintarvikevalvonnasta. Asiaa pyrittiin selkeyttämään perusteluihin.

Joitakin määritelmien muotoiluja, valvontaviranomaisen ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuutta, rekisterisäännöksiä, viranomaisen oikeutta ryhtyä kiireellisiin toimiin sekä rikoslain terveysrikkoksen rangaistusasteikkoa esitettiin muutettavaksi useamman lausunnonantajan toimesta. Toivottiin, että hallinnollisesta seuraamusmaksusta säädettäisiin samalla ja että pakkokeinosäännöksiä kehitettäisiin. Valvontaviranomaiselle toivottiin asianosaisasemaa rikosprosessissa sekä muutoksenhakuoikeutta. Myös kokonaisuudistuksessa mukana ollutta maksu-uudistusta toivottiin mukaan esitykseen. Esitettyjen kokonaisuuksien laajuuden vuoksi asiat tullaan ottamaan valmisteltavaksi tulevan kokonaisuudistuksen yhteydessä. Asioiden valmistelu vaatii myös selvyyttä tulevasta maakuntarakenteesta.

Oikeusministeriö kiinnitti huomiota uusiin säännöksiin, jotka koskevat pysyväisluonteisen asumiseen käytettävissä tiloissa tehtävää tarkastusta, valvontaviranomaisen tunnistautumattomana internetin välityksellä tilaamia näytteitä sekä valvontaviranomaisen mahdollisuutta internetsivun sulkemiseen. Oikeusministeriö piti ehdotettuja säännöksiä mahdollisina ja edellytti tiettyjä tarkennuksia. Lisäksi oikeusministeriö esitti muutamia yksittäisiin pykäliin kohdistuvia tarkennuksia. Säännöksiä ja niiden perusteluja on lausunnon perusteella muokattu.

Asia on käsitelty kuntatalouden ja –hallinnon neuvottelukunnassa.

Esitykseen on saatu esittelylupa valtiovarainministeriöltä.

Esitysehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Elintarvikelaki

3 §. *Euroopan unionin lainsäädäntö.* Pykälässä säädetään lain soveltamisalaan kuuluvan Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Pykälän 1 momentin 2 kohdan viittaus rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 882/2004 korvattaisiin viittauksella virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehu- ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä valvonta-asetus..

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa mainittu ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 854/2004 kumotaan 14.12.2019 lukien valvonta-koskevalla asetuksella. Mainittu 5 kohta ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan viittaus uuselintarvikkeista ja elintarvikkeiden uusista ainesosista annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 258/97 korvattaisiin viittauksella uuselintarvikkeista, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 258/97 ja komission asetuksen (EY) N:o 1852/2001 kumoamisesta annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2015/2283.

Pykälän 1 momentin 22 kohdan viittaus tislattuja alkoholijuomia koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 110/2008 korvattaisiin viittauksella tislattujen alkoholijuomien määritelmistä, kuvauksesta, esittelystä ja merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelystä ja merkinnöissä, tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta, maatalousperäisen etyylialkoholin ja maatalousperäisten tisleiden käytöstä alkoholijuomissa ja asetuksen (EY) N:o 110/2008 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2019/787.

6 §. *Määritelmät.* Pykälään on koottu laissa esiintyvien käsitteiden määritelmät. EU:n sisämarkkinoilta tulevien eläimistä saatavien elintarvikkeiden erillisen ensisaapumispaikkavalvonnan siirtyessä osaksi kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten tekemää riskiperusteista elintarvikevalvontaa voimassa olevan lain määritelmistä poistettaisiin 9 kohta, jossa määritellään ensisaapumispaikka sekä 12 kohta, jossa määritellään ensisaapumistoimija.

Pykälän 31 kohdan viittaus lihan trikiinitarkastuksia koskevistä erityissäännöistä annettuun komission asetukseen (EY) N:o 2075/2005 korvattaisiin viittauksella lihan trikiinitarkastuksia koskevistä erityissäännöistä annettuun komission täytäntöönpanoasetukseen (EU) 2015/1375.

Pykälän 32 kohdan mukaan nimisuojatuohteella tarkoitettaisiin maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatuajärjestelmistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1151/2012 5 artiklassa tarkoitetuilla maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden suojatulla alkuperänimityksellä ja suojatulla maantieteellisellä merkinnällä sekä 18 artiklassa tarkoitettua aidon perinteisen tuotteen merkinnällä varustettuja tuotteita. Tältä osin määritelmä vastaa voimassa olevaan lakiin vuonna 2014 lisättyä määritelmää. Määritelmää muutettaisiin nyt niin, että nimisuojatuohteella tarkoitettaisiin myös maustettujen viinituotteiden määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojasta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1601/91 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 251/2014 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua maantieteellisellä merkinnällä varustettua tuotetta sekä tislattujen alkoholijuomien määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä ja merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelystä ja merkinnöissä, tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta, maatalousperäisen etyylialkoholin ja maatalousperäisten tisleiden käytöstä alkoholijuomissa ja asetuksen (EY) N:o 110/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/787 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua suojatulla maantieteellisellä merkinnällä varustettua tuotetta.

8 §. *Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään täydentämisasetuksen tarkoittaman elintarvikkeiden ravitsemukselliseen täydentämiseen liittyvän ilmoituksen tekemisestä sekä ravintolisiä koskevan ilmoituksen tekemisestä Ruokavirastolle. Voimassa olevan lain vastaavia säännöksiä on täsmennetty siten, että velvollisuus tehdä laissa säädetty ilmoitus koskee toimijoita, jotka valmistavat, valmistuttavat tai tuovat maahan säännösten soveltamisalaan kuuluvia elintarvikkeita ja myös toimijoita, jotka muulla tavalla saattavat markkinoille säännösten soveltamisalaan kuuluvia elintarvikkeita. Näin muotoiltuna vaatimus koskisi myös etämyyntiä toisesta maasta ilman varsinaista maahantuontia. Tällä varmistettaisiin elintarvikealan toimijoiden yhdenmukainen kohtelu.

Voimassa olevan pykälän 3 momentissa säädetään uusielintarvikkeista ja elintarvikkeiden uusista ainesosista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 258/97 edellyttämistä kansallisista järjestelyistä. Mainittu asetus on kumottu. Uuselintarvikkeista säädetään uusielintarvikkeista, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 258/97 ja komission asetuksen (EY) N:o 1852/2001 kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2015/2283, joka ei edellytä kansallisista järjestelyistä säätämistä. Säännös ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä GMO-asetuksen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Säännös vastaa voimassaolevan lain 4 momenttia.

13 §. *Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen.* Pykälän 3 momentissa säädetään tapauksista, jossa alkutuotannon toimija harjoittaa elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäistä elintarvikkeiden valmistusta tuottamistään alkutuotannon tuotteista. Tällöin elintarvikehuoneistolle ei tarvitse hakea hyväksymistä laitokseksi, vaan tehtäisiin 1 momentin mukainen ilmoitus. Säännökseen lisättäisiin viittaus lihantuotantoa koskevan virallisen valvonnan suorittamista sekä elävien simpukoiden tuotanto- ja uudelleensijoitusalueita koskevista erityissäännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624, jäljempänä komission delegoitu valvonta-asetus, 12 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaiseen toimintaan.

Mainitun säännöksen mukaan Suomi voisi myöntää poroa koskevan poikkeuksen virallista valvontaa koskevista vaatimuksista siten, että lihantarkastusta ei edellytetäisi porolihalta, jota tuottaja toimittaisi poronhoitoalueella pieninä määrinä suoraan lopulliselle kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin, josta liha tai tuotteet toimitettaisiin suoraan lopulliselle kuluttajalle.

16 a §. *Elintarvikealan toimijan luotettavuus.* Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty toimijan luotettavuutta ja julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamista elintarvikealan toiminnan edellytykseksi. Valvontaviranomaisilla ei näin ollen ole ollut elintarvikelainsäädännön suunnitelmallista valvontaa suunnatessaan tai sitä suorittaessaan laillista perustetta selvittää, onko toimija esimerkiksi toimintansa aikana hoitanut julkisoikeudelliset velvoitteet. Julkisten velvoitteiden hoidon laiminlyönti ei myöskään vaikuta mahdollisuuteen toimia elintarvikealalla. Ongelmat julkisten velvoitteiden hoidossa voivat kuitenkin ilmentää harmaan talouden riskiä. On myös mahdollista, että julkisoikeudellisia velvoitteita laiminlyövä taho laiminlyö myös muita toimintaa koskevia säännöksiä, kuten elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi säädettyjä vaatimuksia. Harmaata taloutta torjumalla edistettäisiin ja tuettaisiin oikeudenmukaisia käytäntöjä elintarvikkeiden kaupassa ja ehkäistäisiin vilpillisiä menettelyjä. Samalla parannettaisiin oikein toimivien ja velvoitteensa täyttävien toimijoiden toimintaedellytyksiä ja edistettäisiin rehellistä kilpailua elintarvikesektorilla.

Uudessa 16 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että elintarvikealan toiminnan edellytyksenä olisi, että elintarvikealan toimija on luotettava. Pykälän 1 momentin mukaan toimijaa ei pidettäisi luotettavana, jos hän on kolmen arviota edeltävän vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisen tai jos hän on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan tai hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton toimimaan elintarvikealalla.

Elintarvikealan tasapuolisen kilpailun sekä harmaan talouden torjunnan kannalta on tärkeää, että alalla toimivat yritykset hoitavat sekä velvoitteensa kuluttajia ja muita toimijoita kohtaan että myös lakisääteiset velvoitteensa. Veroihin, sosiaalivakuutusmaksuihin sekä Tullin perimiin maksuihin liittyvät laissa säädetyt velvollisuudet ovat erilaisia rekisteröintiä, ilmoittamista sekä suoritteiden maksamista koskevia velvoitteita. Näiden hoitamattomuus voi kuvastaa toimijan taloudellista epäluotettavuutta. Velvoitteitaan laiminlyövä toimija saa muihin verrattuna perusteettomasti etua välttämällä julkisoikeudellisia maksuja ja haittaa toiminnallaan tasapuolista kilpailua esim. myymällä tuotteitaan muita halvemmalla. Toimijan maksukyvyttömyys lisää myös riskiä väärinkäytöksiin ja velvollisuuksien laiminlyönteihin ja on näin ollen taloudelliseen luotettavuuteen ratkaisevasti vaikuttava seikka.

Momentin 2 kohdan mukaan toimijaa ei myöskään pidettäisi luotettavana, jos hän on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Momentin 3 kohdan mukaan toimijan luotettavuusarvioinnissa voitaisiin ottaa huomioon myös muunlainen aikaisemmassa toiminnassa ilmennyt sopimaton menettely. Momentissa tarkoitettua sopimatonta menettelyä, joka osoittaisi toimijan olevan ilmeisen sopimaton toimimaan elintarvikealalla, olisi esimerkiksi toiminta, joka on osoittanut merkittävää välinpitämättömyyttä elintarviketurvallisuuden varmistamista ja kuluttajien turvallisuutta kohtaan. Myös aiempi vilpillinen menettely liiketoiminnassa voitaisiin ottaa huomioon arvioitaessa toimijan luotettavuutta. Myös toimijan toistuvat konkurssit voitaisiin ottaa huomioon arvioitaessa toimijan luotettavuutta erityisesti, jos niissä ovat jääneet julkisoikeudelliset velvoitteet hoitamatta.

Toimijan luotettavuutta arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota laiminlyönnin toistuvuuteen ja euromääräiseen suuruuteen, mikäli tämä on mitattavissa. Esimerkiksi yksittäiset, unohtukseen tai huolimattomuuteen rinnastuvat ilmoituslaiminlyönnit tai rahamäärältään pienet maksulaiminlyönnit eivät yleensä osoittaisi elintarvikealan toimijaa epäluotettavaksi. Toimijaa ei tulisi pitää epäluotettavana myöskään, jos esimerkiksi verovelasta on tehty maksusuunnitelma ja sen ehtoja noudatetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, keitä 1 momentissa tarkoitettu vaatimus luotettavuudesta koskee silloin, kun ilmoituksen tekijänä on oikeushenkilö. Jotta vaatimus luotettavuudesta oikeushenkilön kohdalla täyttyisi, kaikkien säännöksessä lueteltujen tahojen on oltava luotettavia. Ehdotuksen mukaan vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta ottaa luotettavuuden arvioinnissa huomioon myös toimijaan ja sen vastuuhenkilöihin välittömästi tai välillisesti kytköksissä olevien yritysten ja yhteisöjen velvoitteidenhoito. Momentti sisältää viittauksen yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ään, jossa luetellaan kyseisen lain mukaisesti rekisteröitävät yritykset ja yhteisöt. Yritykseen ja yhteisöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi yrityksen tai yhteisön osittain tai kokonaan omistavaa osakeyhtiötä tai avoimen yhtiön yhtiömiehenä olevaa osakeyhtiötä. Yritykseen tai yhteisöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä puolestaan tarkoitetaan esimerkiksi yritykseen tai yhteisöön sen vastuuhenkilön taikka toisen yrityksen tai yhteisön kautta kytkeytyviä yrityksiä ja yhteisöjä. Osakeyhtiöön välillisesti kytkeytyvä yritys tai yhteisö on esimerkiksi sen hallituksen jäsenen yksin omistama toinen osakeyhtiö tai emoyhtiön omistama sisaryhtiö. Luonnolliseen henkilöön välittömästi kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitetaan yritystä tai yhteisöä, jossa hän toimii tai on toiminut vastuuhenkilönä. Luonnolliseen henkilöön välillisesti kytkeytyvällä yrityksellä tai yhteisöllä tarkoitettaisiin henkilön välittömään yritys- tai yhteisökytkentään välittömästi tai välillisesti kytkeytyviä yrityksiä tai yhteisöjä, kuten emoyhtiötä, jonka tytäryhtiön hallitukseen henkilö kuuluu. Tältä osin elintarvikevalvontaviranomainen voisi tehdä luotettavuuden arviointia edeltävältä kolmelta vuodelta. Tätä vanhempien kytkösten selvittäminen ei siis olisi tarpeen.

Luotettavuuden selvittäminen elintarvikealan toimijan tai toimijana olevan oikeushenkilön vastuuhenkilöiden muun yritystoiminnan osalta olisi harkinnanvaraista, mutta ei edellyttäisi sitä, että toimijan luotettavuutta on syytä epäillä. Selvittäminen olisi tarpeen erityisesti silloin, kun pelkästään toimijan taikka tämän vastuuhenkilöiden tietojen perusteella ei olisi mahdollista muodostaa riittävää kuvaa luotettavuuden arvioimiseksi. Esimerkiksi tilanteessa, jossa elintarvikealan toimija on vasta perustettu osakeyhtiö tai yrityksen vastuuhenkilöissä on tapahtunut huomattavia muutoksia, voisi luotettavuuden arvioimiseksi olla tarpeen selvittää sen vastuuhenkilöiden ja omistajien muu tai aikaisempi yritystoiminta. Mikäli toimijan taikka tämän vastuuhenkilön muussa tai aikaisemmassa yritystoiminnassa on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyöty 1 momentissa tarkoitettuja velvoitteita, toimijaa tai tämän vastuuhenkilöä ei voitaisi pitää säännöksessä tarkoitettulla tavalla luotettavana. Luotettavuuden selvittäminen 3 momentissa kuvatulla tavalla ei yleensä olisi tarpeen, jos elintarvikealan toimija ja sen vastuuhenkilöiden toiminta on ollut usean vuoden ajan vakiintunutta eikä ole muutoinkaan herännyt syytä epäillä näiden luotettavuutta.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön toiminnasta säädetään Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetulla lailla (1207/2010). Pykälän 4 momentin mukaan Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen voisivat elintarvikealan toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää Harmaan talouden selvitysyksiköltä mainitun lain 5 §:ssä tarkoitettuja velvoitteidenhoitoselvityksiä toimijoista. Selvitysten pohjalta tehtävät toimenpiteet tekisi toimivaltainen valvontaviranomainen.

18 §. *Eläimistä saataviin elintarvikkeisiin liittyvä kirjanpito, asiakirjat ja merkinnät:* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädetään, että Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja sisämarkkinoilta tuotavista eläimistä saatavista elintarvikkeista tulee ilmoittaa valvontaviranomaisille.

Laissa ei enää säädettäisi eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonnasta kuten voimassa olevassa laissa. Lain 13 §:ssä säädetään elintarvikehuoneistosta ilmoittamisesta ja laitoshyvaksymisen hakemisesta sekä velvollisuudesta ilmoittaa toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Nämä säännökset velvoittavat toimijan ilmoittamaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin aloittamisesta ja lopettamisesta valvontaviranomaisille. Säännökset velvoittavat myös ilmoittamaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisämarkkinatuontiin liittyvistä olennaisista muutoksista, esimerkiksi tuotavien elintarvikkeiden määrän tai elintarvikeluokkien muuttuessa merkittävästi. Toiminnan aloittamisen ja muutosten yhteydessä valvontaviranomaiset voivat pyytää ympäristöterveydenhuollon keskitettyyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmään lisätietoja eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnista, esimerkiksi tuontimääristä, tuotavien elintarvikkeiden tyypeistä ja salmonellaerityistakuiden piiriin kuuluvien elintarvikkeiden tuonnista. Voimassa olevan lain 23 §:n näytteenottoa ja asiakirjoja koskevat vaatimukset perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 853/2004 ja komission asetukseen (EY) N:o 1688/2005, joten niistä ei ole tarpeen säätää kansallisesti.

Sisämarkkinoilta tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta ehdotetaan siirrettäväksi osaksi muuta riskiperusteista elintarvikevalvontaa ja ensisaapumisvalvontaa koskevat säännökset ehdotetaan kumottavaksi elintarvikelaista. Myös elintarvikelain ja eläintautilain (55/1980) nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetus ensisaapumistoiminnasta (118/2006) ehdotetaan kumottavaksi. Kyseisen asetuksessa säädetään myös viranomaisvalvonnasta. Vaikka asetus kumotaan, elintarvikelain tarkoittamat valvontaviranomaiset voivat jatkosakin ryhtyä tarvittaviin valvontatoimenpiteisiin, jos havaitsevat, että elintarvikkeet eivät täytä elintarvike- tai eläintautilainsäädännön vaatimuksia. Esimerkiksi suojapäätökset ovat Euroopan komission asettamia jäsenvaltioita sitovia säädöksiä, jotka komissio voi asettaa alkuperämaassa ilmenneen vaaratilanteen, kuten tautipurkauksen vuoksi. Suojapäätöksillä rajoitetaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden toimituksia. Rajoitusvyöhykkeeltä peräisin olevia elintarvikkeita ei saa merkitä siten, että merkinnän voisi sekoittaa asetuksen (EY) N:o 853/2004 mukaiseen tunnistusmerkkiin tai asetuksen (EY) N:o 854/2004 mukaiseen terveystunnuksiin, eikä näitä elintarvikkeita saa lähettää muihin EU-jäsenvaltioihin. Elintarvikevalvontaviranomaisen tulee jatkosakin ryhtyä valvontatoimenpiteisiin havaitessaan määräysten vastaisi elintarvikkeita.

19 §. *Omavalvonta.* Voimassa olevaa omavalvontaa koskevaa pykälää muutettaisiin. Uuden pykälän 1 momentin mukaan elintarvikealan toimijalla olisi oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Lisäksi elintarvikealan toimijalla olisi oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike sekä sen käsittely, alkutuotantopaikka ja elintarvikehuoneisto ja harjoitettu toiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Toisin kuin voimassa olevassa laissa, erillistä kirjallista omavalvontasuunnitelmaa ei enää vaadittaisi, vaan lain edellyttämä järjestelmä voisi myös olla

esimerkiksi elintarviketurvallisuusjärjestelmä tai laadunhallintajärjestelmä. Myös Ruokaviraston arvioimia hyvän käytännön ohjeita tai jopa toimijan omia työohjeita voisi pienimuotoisen toiminnan yhteydessä pitää lain edellyttämänä järjestelmänä. Elintarviketurvallisuusjärjestelmän riittävyttä arvioidessaan olisi viranomaisen pyrittävä varmistamaan erityisesti se, missä määrin valittu järjestelmä takaa, että toimintaan osallistuvat henkilöt vaaroja torjuessaan toimivat ennalta sovitun suunnitelman mukaisesti. Vaikka kirjallista omavalvontasuunnitelmaa erillisenä asiakirjana ei enää vaadittaisi, omavalvonnan tulokset tulisi kuitenkin dokumentoida riittävällä tarkkuudella siten, että dokumentoinnin perusteella valvontaviranomainen voi saada tiedot valvonnan kannalta olennaisista asioista. Omavalvonnan kirjaamisvaatimuksista alkuuotannon kirjaamisvaatimukset mukaan lukien säädetään myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 852/2004.

Sisämarkkinoilta tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta ehdotetaan siirrettäväksi osaksi muuta riskiperusteista elintarvikevalvontaa ja ensisaapumisvalvontaa koskevat säännökset ehdotetaan kumottavaksi elintarvikelaista. Myös ensisaapumistoiminnasta annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (118/2006) ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän uuden 2 momentin mukaan toimijan tuodessa salmonellaa koskevien erityistakuiden piiriin kuuluvia elintarvikkeita Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta Suomeen, omavalvonnassa on otettava näistä elintarvikkeista näytteitä laboratoriötutkimuksiin salmonellan varalta. Näytteenoton tulisi perustua vastaanotettavien elintarvikkeiden mahdollisesti aiheuttavien vaarojen arviointiin. Voimassa olevan lain 23 §:n mukaan ensisaapumistoimijan on palautettava tai hävitettävä elintarvike, jossa on omavalvontatutkimuksessa todettu salmonellaa. Salmonellaa sisältävä erityistakuiden piiriin kuuluva elintarvike ei täytä asetuksen (EY) N:o 178/2002 19 artiklan ja asetuksen (EY) N:o 853/2004 vaatimuksia, minkä vuoksi toimijan tulee poistaa tällainen elintarvike markkinoilta määräysten vastaisena. Elintarvike tulee joko palauttaa tai hävittää. Asiasta ei ole näin ollen tarvetta säätää kansallisesti. Vastaava säännös sisältyy kumottamaan asetukseen (118/2006).

Pykälän 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä omavalvonnan toteuttamisesta ja siihen liittyvistä kirjaamisvaatimuksista.

20 §. Omavalvontasuunnitelma. Erillisestä omavalvontasuunnitelmasta luovuttaessa pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

21 §. Valvontatietojen julkistaminen. Voimassa olevaa valvontatietojen julkistamista koskevaa pykälää muutettaisiin. Pykälässä säädettäisiin suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevan elintarvikealan toimijan velvollisuudesta julkistaa valvontatiedot. Säännös vastaa sisällöllisesti voimassa olevan lain säännöstä, mutta vaatimuksia on täsmennetty. Vaatimus valvontatietojen julkistamisesta koskee lähtökohtaisesti kaikkia elintarvikealan toimijoita siitä riippumatta, harjoitetaanko toimintaa ilmoitetussa vai hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa. Valvontatietojen julkistamisen keskeinen tavoite on elintarvikevalvonnan läpinäkyvyyden parantaminen. Valvontatulosten julkistamisvelvoite motivoi elintarvikealan toimijoita noudattamaan elintarvikemääräyksiä. Valvontatulosten julkisuus parantaa myös kuluttajien tiedonsaantia ja valinnanmahdollisuuksia. Valvontatietojen julkaisemisen tavoitteena on myös lisätä elintarvikevalvonnan tunnettavuutta ja vaikuttavuutta. Yrityksille avautuu mahdollisuus kertoa kuluttajalle omasta toiminnastaan. Vaatimus valvontatietojen julkistamisesta ei muuta lainsäädännön vaatimuksia tai anna tulkintoja säännöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan elintarvikealan toimijan olisi julkaistava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova raportti Ruokaviraston määräämällä tavalla. Tällä hetkellä käytössä oleva Oiva-raportti kertoo tarkastuksen yleisarvosanan, tarkastet-

tujen asiakokonaisuuksien tulokset sekä lyhyen kirjallisen huomion valvontaviranomaisen havainnoista. Jos vasta aloittaneen toimijan elintarviketoimintaa ei ole vielä ehditty tarkastaa, toimija voi julkaista ilmoituksen siitä, että elintarviketoiminta kuuluu suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piiriin, kunnes ensimmäinen tarkastus on tehty. Tällainen ilmoitus voi olla esimerkiksi todistus elintarvikehuoneiston rekisteröintiä koskevan ilmoituksen käsittelystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valvontatietojen julkistamisvelvollisuus ei koske alkutuotannon toimijoita. Valvontatietojen julkistamisvelvollisuus ei koske myöskään alkoholi-juomien valmistus- ja varastointipaikkoja ja ensisijaisesti alkoholi-juomien vähittäismyyntiä harjoittavia toimijoita. Alkoholilain mukaan on mahdollista perustaa tilaviinin ja sahdin valmistuspaikan yhteyteen ja alkoholilain uudistuksen myötä myös käsityöläisölueen valmistuspaikan yhteyteen ulosmyyntipiste, joka on elintarvikelain 13 §:n tarkoittama elintarvikehuoneisto, josta tehdään ilmoitus lain 14 §:ssä säädetylle valvontaviranomaiselle. Valvontatietojen julkistamisvelvollisuuden ulkopuolelle rajattaisiin ainoastaan sellaiset valvontakohteet, joissa ensisijainen elintarviketoiminta on lain 14 §:n 3 momentin tarkoittama alkoholi-juomien vähittäismyynti. Alkoholi-juomien ulosmyyntipiste voidaan perustaa myös sellaisen valvontakohteen yhteyteen, jossa harjoitettava elintarviketoiminta on ensisijaisesti elintarvikkeiden valmistusta tai tarjoilua tai muiden elintarvikkeiden kuin alkoholi-juomien vähittäismyyntiä. Tällaisessa valvontakohteessa elintarvikkeen tarkastuksesta kertova asiakirja tulisi julkistaa 1 momentin tarkoittamalla tavalla.

Pykälän 3 momentin mukaan elintarviketoiminnan tarkastuksesta annetun valvontaviranomaisen laatiman viimeisimmän raportin eli niin sanotun Oiva-raportin olisi oltava nähtävissä yrityksen internetsivuilla tai muulla vastaavalla tavalla niin, että se on helposti nähtävissä. Elintarvikehuoneistoissa, joissa kuluttajat asioivat, elintarviketoiminnan tarkastuksesta annetun raportin olisi lisäksi oltava nähtävissä kuluttajalle helposti havaittavassa paikassa, esimerkiksi elintarvikehuoneiston sisäänkäynnin yhteydessä. Säännös vastaa voimassa olevaa käytäntöä. Kun yritys myy tuotteitaan internetin välityksellä, internetsivuston etusivu rinnastettaisiin kaupan sisäänkäyntiin ja Oiva-raportti tai linkki siihen tulisi olla näkyvissä internetsivuston etusivulla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin toimivaltaisten viranomaisten velvollisuudesta julkaista suorittamansa valvonnan tulokset.

Pykälän 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä valvontatietojen julkistamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

23 §. *Ensisaapumistoiminta.* Sisämarkkinoilta tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan siirtyessä osaksi muuta elintarvikevalvontaa ehdotetaan pykälä kumottavaksi tarpeettomana.

27 §. *Elintarvikehygieeninen osaaminen.* Pykälässä säädettäisiin vaatimuksesta elintarvikehygieenisen osaamisen osoittamiseksi. Voimassa olevan lainsäädännön termit osaamistodistus, osaamistestaaaja ja osaamistesti korvataan termeillä hygieniapassi, hygieniapassitestaaaja ja hygieniapassitesti.

Pykälän 1 momentin mukaan pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita elintarvikehuoneistossa käsittelevällä henkilöllä on oltava elintarvikehygieenistä osaamista osoittava hygieniapassi, jos henkilö on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä vähintään kolme kuukautta. Säännös vastaa sisällöllisesti voimassa olevan lain säännöstä.

Hygieniapassin sijaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 1 artiklan 3 kohdan e alakohdassa tarkoitettua toimintaa harjoittavassa ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa työskentelevä henkilö voisi edelleen osoittaa elintarvikehygieenisen osaamisen suorittamalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 liitteen III jakson IV luvun I mukaisen metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen, jonka Ruokavirasto on hyväksynyt. Lain 83 §:n 1 momentin mukaisesti Ruokavirasto pitäisi metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen suorittaneista henkilöistä rekisteriä.

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä henkilöryhmistä, joilta hygieniapassia ei vaadita. Näistä henkilöistä on jätetty pois voimassa olevassa laissa mainitut kassatehtävissä työskentelevät ja valmiiden annosten tarjoilijat. Muilta osin säännös vastaa sisällöllisesti voimassa olevan lain säännöstä. Hygieniapassia koskeva vaatimus perustuu kansalliseen lainsäädäntöön, eikä vaatimuksen ulottaminen kansainvälisessä liikenteessä liikennöivien alusten henkilökuntaan ole mahdollista. Aluksen henkilökunnan riittävä elintarvikehygieeninen osaaminen voidaan varmistaa muulla tavoin ja esimerkiksi suomalaisen henkilökunnan kohdalla hygieniapassin suorittaminen on edelleen yksi keino. Hygieniapassin tarvetta tulee arvioida henkilön suorittamien työtehtävien pohjalta.

Pykälän 3 momentin mukaan elintarvikealan toimijan olisi osana omavalvontaa pidettävä kirjaa elintarvikehuoneistossa työskentelevien henkilöiden hygieenisestä osaamisesta. Kirjausten olisi oltava valvontaviranomaisen tarkistettavissa. Tällä säännöksellä mahdollistetaan sen valvomisen, että elintarvikealan toimija noudattaa elintarvikehygieniosaamista koskevia vaatimuksia.

Pykälän 4 momentin mukaan Ruokavirasto laatisi hygieniapassitestin ja hyväksyisi hygieniapassin mallin. Hygieniapassitestin järjestäisi ja hygieniapassin myöntäisi Ruokaviraston hyväksymä hygieniapassitestaaja. Testaaja voisi periä testin järjestämisestä ja passin myöntämisestä maksun.

Pykälän 5 momentin mukaan hygieniapassin voisi saada suorittamalla hygieniapassitestin hyväksytysti. Voimassa olevan lain mukaan hygieniapassin voi saada myös, jos on saanut vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen tai suorittanut tutkinnon, johon vastaavat tiedot sisältyvät. Tätä mahdollisuutta ei enää uudessa esityksessä olisi. Tutkintojen, erityisesti ylempien kuin ammattillisten tutkintojen sisällön arvioiminen on osoittautunut ohjeistuksesta huolimatta käytännössä hyvin haasteelliseksi. Aiemmin vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen tai suoritettujen tutkinnon perusteella myönnetty hygieniapassi säilyy voimassa myös tämän lain voimaan tulon jälkeen.

Tarvittaessa hygieniapassitestaaja voisi antaa myönnetyn hygieniapassin tilalle uuden esimerkiksi silloin, kun hygieniapassi on kadonnut tai testatun nimi on muuttunut. Edellytyksenä on tällöin, että testaaja pystyy varmistamaan, että kyseinen henkilö on todella suorittanut hyväksytysti hygieniapassitestin. Jos henkilö ei voi esittää todistusta testin suorittamisesta, testaaja voisi antaa uuden hygieniapassin sillä edellytyksellä, että hänellä on arkistoituna alkuperäinen testilomake, josta käy ilmi, että henkilö on suoriutunut testistä. Jos oikeutta hygieniapassiin ei pystytä varmistamaan, henkilön on osoitettava osaamisensa suorittamalla uusi testi. Tarvittaessa Ruokavirasto voisi, samoin edellytyksin kuin hygieniapassitestaaja, antaa uuden hygieniapassin myönnetyn tilalle. Näin voisi tapahtua esimerkiksi, jos hygieniapassitestaajalta on peruutettu testaajan oikeus tai jos testaaja on kuollut tai muutoin lopettanut toimintansa.

Lain 83 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Ruokavirasto pitäisi valtakunnallista rekisteriä hygieniapassitestaajista sekä kaikista hygieniapassitesteihin osallistuneista henkilöistä. Tämä tulisi jatkossa helpottamaan uuden hygieniapassin saamista esimerkiksi kadonneen tilalle.

27 a §. Osaamistodistus. Hygieniaosaamista koskevien säännösten uudistuessa pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

28 §. Hygieniapassitestaaja. Pykälässä säädettäisiin hygieniapassitestaajaksi hakevan henkilön hyväksymisen edellytyksistä. Ruokavirasto voisi hyväksyä hygieniapassitestaajaksi henkilön, jolla on lain 35 §:ssä tarkoitettu korkeakoulututkinto tai joka on kelpoinen Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilaitoksen elintarvikehygieniaan liittyvän lehtorin tai opettajan virkaan tai toimeen tutkinnon tai aineenhallinnan osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto valvoisi hygieniapassitestaajien toimintaa ja voisi tarvittaessa peruuttaa testaajan hyväksynnän, jos testaaja ei ole järjestänyt hygieniapassitestejä tai myöntänyt hygieniapasseja yli kolmeen vuoteen. Vastaavaa testien järjestämiseen liittyvää määräaika koskevaa säännöstä ei ole voimassa olevassa laissa. Säännöksen tavoitteena on, että hygieniapassitestaajien rekisterissä olevat testaajat ovat sellaisia, jotka aktiivisesti järjestävät testejä. Lisäksi Ruokavirasto voisi peruuttaa hyväksynnän, jos testaaja on rikkonut olennaisesti hygieniaosaamisesta annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Ruokavirasto voisi peruuttaa testaajan hyväksynnän, vaikka säännösten ja määräysten rikkominen ei olisi olennaista, jos testaaja ei ole korjannut toimintaansa Ruokaviraston kehotuksesta viraston asettamassa määräajassa. Ruokavirasto voisi peruuttaa testaajan hyväksynnän myös ilman Ruokaviraston antamaa kehoitusta korjata toiminta esimerkiksi tilanteissa, joissa poliisi saa omissa tutkimuksissaan selville, että testaaja rikkoo hygieniapassitestaamisesta annettuja sääntöjä tai määräyksiä tai testaajan toimintaan liittyy muuta rikollista toimintaa, kuten harmaata taloutta tai rahanpesua. Hyväksyntä voitaisiin peruuttaa myös väliaikaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan hygieniapassitestaajaan sovelletaan, mitä 36 §:ssä säädetään ulkopuolisesta asiantuntijasta.

Pykälän 4 momentin mukaan Ruokavirasto voisi antaa tarkempia määräyksiä hygieniapassitesteiden järjestämisestä, testin perusteista ja laatimisesta, testissä käytettävistä kielistä ja testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista, hygieniapassista ja sen myöntämisestä. Hygieniapassitestiä ja testeihin liittyvät muut asiakirjat ovat asiakirjoja, jotka ovat syntyneet julkisen vallan käytön mukaisessa tehtävässä. Näiden asiakirjojen käsittelyyn sovelletaan tiedonhallintaa koskevia yleislakeja. Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), 4 artiklan mukaisesti Ruokavirasto määrittelee hygieniapassitestauksessa käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen ja keinot, ja on siten asetuksessa määritelty rekisterinpitäjä. Hygieniapassitestaaja toimii Ruokaviraston lukuun henkilötietojen käsittelijänä. Ruokaviraston määräys tiedonhallinnan järjestämisestä olisi yleisen tietosuojasetuksen 28 artiklan 3 alakohdan mukainen sitova oikeudellinen asiakirja, jolla varmistetaan, että henkilötietojen käsittelijät noudattavat asetuksen vaatimuksia.

28 a §. Osaamistesti. Hygieniaosaamista koskevien säännösten uudistuessa pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

30 §. Keskusviranomainen: Pykälästä kumottaisiin nykyinen 13 kohta ja lisättäisiin uusi 13 ja 14 kohta.

Voimassa olevan lain 13 kohdan mukaan Ruokaviraston tehtävänä olisi säätää torjunta-ainejäämiä koskevan asetuksen 18 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua torjunta-aineen jäämän väliaikaisen enimmäismäärän asettamisesta. Säännös ehdotetaan kumottavaksi, koska mainittu tehtävä ehdotetaan siirrettäväksi Tukesin tehtäväksi.

Uuden 13 kohdan mukaan Ruokavirasto huolehtisi tarvittaessa *ante mortem* -tarkastuksesta alkutuotantopaikalla muiden kuin poroteurastamossa teurastettavien eläinten osalta. Uuden 14 kohdan mukaan Ruokavirasto valtuuttaisi tarvittaessa muun kuin Ruokaviraston tai kunnan palveluksessa olevan eläinlääkärin tekemään *ante mortem* -tarkastuksen alkutuotantopaikalla. Alueellista elintarvikevalvontaa koskevassa 31 §:ssä säädettäisiin vastaavasti, että aluehallintovirasto huolehtisi tarvittaessa poroteurastamossa teurastettavan eläimen *ante mortem* -tarkastuksesta alkutuotantopaikalla. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä *ante mortem* -tarkastusten järjestämisestä alkutuotantopaikalla, vaikka EU-lainsäädäntö tämän mahdollistaa. Tavoitteena on järjestää *ante mortem* -tarkastukset mahdollisimman joustavasti ja tarkoituksenmukaisesti. Täten Ruokaviraston virkaeläinlääkäri voisi tehdä *ante mortem* -tarkastuksen esimerkiksi pienen teurastamon yhteydessä olevassa alkutuotantopaikassa samalla käynnillä, kun tekee teurastettujen eläinten *post mortem* -tarkastuksen. Muissa tapauksissa voisi olla tarkoituksenmukaista, että kunnan virkaeläinlääkäri tekisi *ante mortem* -tarkastuksen alkutuotantopaikalla. Lisäksi Ruokavirasto voisi valtuuttaa alkutuotantopaikan lähellä olevan muun eläinlääkärin tekemään *ante mortem* -tarkastuksen esimerkiksi pitkien välimatkojen takia.

31 §. *Alueellinen elintarvikevalvonta:* Pykälään lisättäisiin uusi 5 kohta, jossa säädettäisiin, että aluehallintovirasto huolehtisi tarvittaessa poroteurastamossa teurastettavan eläimen *ante mortem* -tarkastuksesta alkutuotantopaikalla. Lain 30 §:ssä säädettäisiin vastaavasti, että Ruokavirasto huolehtisi tarvittaessa *ante mortem* -tarkastuksesta alkutuotantopaikalla muiden kuin poroteurastamossa teurastettavien eläinten osalta. Tavoitteena on järjestää *v* -tarkastukset mahdollisimman joustavalla tavalla ja tapauskohtaisesti arvioida, mikä olisi kussakin tilanteessa tarkoituksenmukaisin tapa järjestää tarkastus.

34 a §. *Valtion ravitsemusneuvottelukunta.* Lakiin lisättäisiin uusi valtion ravitsemusneuvottelukuntaa koskeva säännös. Ehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö asettaisi alaisuuteensa kolmevuotiseksi toimikaudeksi valtion ravitsemusneuvottelukunnan. Neuvottelukunnan tehtävänä olisi toimia väestön ravitsemuksen edistämisen asiantuntijaelimenä, laatia kansalliset ravitsemussuosituksen, tehdä toimenpide-esityksiä ja aloitteita ravitsemuksen ja ruokajärjestelmän parantamiseksi, antaa lausuntoja toimialaansa liittyen sekä seurata ja arvioida toimenpiteiden vaikutuksia ravitsemukseen, terveyteen ja ruokajärjestelmään.

Valtion ravitsemusneuvottelukunnasta ei tällä hetkellä säädetä laissa. Vastaavien kansallisten neuvottelukuntien kuten kansanterveyden neuvottelukunnan ja valtion liikuntaneuvoston asettamisesta on säädetty laissa. Valtion ravitsemusneuvottelukunta on toiminut Suomessa vuodesta 1936 lähtien. Aluksi neuvottelukunnan asetti valtioneuvosto ja vuodesta 1954 lähtien maa- ja metsätalousministeriö. Tällä hetkellä valtion ravitsemusneuvottelukunta toimii maa- ja metsätalousministeriön nimittämän ruokapolitiikan neuvottelukunnan jaostona. Valtion ravitsemusneuvottelukunnan asettamista koskevan säännöksen ottamisella elintarvikelakiin ei olisi vaikutusta elintarvikevalvonnan resurssien jakoon, vaan sen tarkoituksena olisi tukea neuvottelukunnan laaja-alaisen tehtävän toteutumista sekä vahvistaa edelleen yhteistyötä elintarvikevalvonnan ja koko ruoka-alan kanssa.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta toimii kansallisena väestön ravitsemuksen edistämisen ja seurannan asiantuntijaelimenä. Neuvottelukunnan työllä on kiinteä ja tärkeä yhteys elintarvikevalvontaan, koska elintarvikevalvonnan useat sisältöalueet liittyvät selkeästi väestön ravitsemukseen. Valtion ravitsemus- ja ruokasuositusten tavoitteena on edistää väestön ravitsemusta ja terveyttä ja tukea osaltaan kestävästä kehityksestä ruokajärjestelmässä.

Valtion ravitsemusneuvottelukunnan pääsihteerin virka on sijoitettu tällä hetkellä Ruokavirastoon. Pääsihteerin tehtävässä toimii sopimuksen mukaan Ruokaviraston nimeämä virkamies.

Valtion ravitsemusneuvottelukunnan jäsenet ovat ravitsemukseen perehtyneitä asiantuntijoita ministeriöissä, yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja alan kansallisissa viranomaisissa.

35 §. *Valvontaviranomaisen pätevyys.* Pykälän 3 momentin viittaus valvonta-asetuksen 6 artiklaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaiseksi.

36 §. *Ulkopuoliset asiantuntijat.* Pykälän 1 momentin viittaus valvonta-asetuksen 5 artiklaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaiseksi.

37 §. *Kansalliset vertailulaboratoriot ja hyväksytyt laboratoriot.* Pykälän 1 momentin viittaus valvonta-asetuksen 33 artiklaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaiseksi.

38 §. *Laboratorion hyväksymisen edellytykset.* Pykälän 2 momentin viittaus valvonta-asetuksen 12 artiklan 2 kohtaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaiseksi.

41 §. *Valvonnan yleiset vaatimukset.* Pykälän 3 momentin viittaus valvonta-asetuksen 8 artiklaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaiseksi.

42 §. *Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen.* Sisämarkkinoilta tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan siirtyessä osaksi riskiperusteista elintarvikevalvontaa ehdotetaan pykälä kumottavaksi tarpeettomana.

43 §. *Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta:* Pykälän 1 momentti muutettaisiin siten, että lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa koskevien säännösten osalta viitattaisiin valvonta-asetukseen, lain 13 §:ssä mainittuun komission delegoituun valvonta-asetukseen sekä ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan suorittamista koskevista yhdenmukaisista käytännön järjestelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 2074/2005 muuttamisesta virallisen valvonnan osalta annettuun komission täytäntöönpanoasetukseen (EU) 2019/627.

Voimassa olevan lain 3 momentissa säädetään lihantarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan toteuttamisesta. Vastaavat säännökset sisältyvät muutetussa 1 momentissa mainittuihin EU-lainsäädännön säännöksiin. Säännös ehdotetaan poistettavaksi tästä pykälästä tarpeettomana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirjallisesta lihantarkastuspäätöksestä. Voimassa olevassa laissa lihantarkastuspäätöstä koskeva säännös on 43 a §:ssä. Lihantarkastuksesta olisi annettava pyynnöstä kirjallinen päätös, johon on liitettävä oikaisuvaatimusohje. Päätöstä ei tarvitse allekirjoittaa. Säännöksessä on poikettu voimassa olevan lain tavoin hallintolain (434/2003) pääperiaatteesta, jonka mukaan hallintopäätöksestä on annettava kirjallinen päätös. Lihantarkastuspäätöksiä uudistettiin vuonna 2008, kun hallintolain muotovaatimukset täyttävien päätösten laatiminen oli osoittautunut mahdottomaksi tehtäväksi tarkastettavan lihan suuren määrän vuoksi. Pyrkimyksenä oli sujuvoittaa prosessia luopumalla kirjallisen päätöksen vaatimuksesta. Kirjallinen päätös lihantarkastuksesta annettaisiin vain pyynnöstä.

Kirjallinen lihantarkastuspäätös annettaisiin tiedoksi kirjeellä hallintolain mukaisesti tai sähköistä tiedonantotapaa käyttäen sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain mukaisesti. Päätös voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi sähköpostilla. Päätös katsottaisiin tällöin annetuksi tiedoksi silloin, kun asianosainen on lähettänyt viranomaiselle vastaanottokuittauksen. Vastaanottokuittauksella tarkoitetaan säännöksessä asianosaisen lähettämää varsinaista sähköpostia tai sähköpostijärjestelmän välittämää automaattista viestiä siitä, että sähköposti on avattu. Mikäli asianosainen ei nouda päätöstä tai lähetä vastaanottokuittausta

sähköpostitiedoksiintoon seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, päätös annetaan muuta tiedoksiintotapaa käyttäen. Jos päätösasiakirjan sähköistä tiedoksiintoa tai sähköpostitiedoksiintoa ei tapahdu tai se epäonnistuu teknisesti, valitusaika laskettaisiin vasta päätöksen muusta tiedoksiinnosta. Epäonnistuneet yritykset sähköisen tiedoksiannon toteuttamiseksi eivät siten vaarantaisi henkilön oikeusturvaa.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälän 4 momentin mukaan Ruokaviraston määräyksellä voitaisiin muuttaa trikiinitutkimusten tiheyttä ja kattavuutta silloin, kun trikiiniasetus mahdollistaa sen tai edellyttää sitä. Säännös vastaa voimassa olevan lain säännöstä.

43 a §: *Lihantarkastuspäätös:* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska lihantarkastuspäätöstä koskeva säännös ehdotetaan sisällytettäväksi 43 §:ään.

46 §. *Varautuminen erityistilanteisiin.* Pykälän 1 momentin viittaus valvonta-asetuksen 13 artiklaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaiseksi.

49 §. *Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus.* Pykälän 2 momentin viittaus valvonta-asetuksen 45 artiklaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädetään kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tehtävästä tarkastuksesta. Voimassa olevan lain säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, voitaisiin tehdä tarkastus valvonta-asetuksen 9–15 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen saisi tehdä ainoastaan valvontaviranomainen.

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdassa säädetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti. Suomessa kotirauha on vahvasti perustuslailla suojattu. Asunto ja muu vastaava, pitkäaikaiseen asumiseen käytettävä tila, esimerkiksi asuntovaunu, kuuluu perustuslailla suojatun kotirauhan piiriin. Perusoikeuksien rajaamisen edellytyksenä on, että asiasta säädetään lailla ja säännös on tarkkarajainen eikä viranomaisen toimivaltaa voi delegoida. Perusoikeuksien rajaamisen edellytyksiä ovat lisäksi välttämättömyys, hyväksyttävyyden ja painava yhteiskunnallinen tarve. Pykälän 3 momentissa toimivalta rajataan valvonta-asetuksen 9–15 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseen. Tämä perustelee myös säännöksen välttämättömyyttä. Hyväksyttävyyden ja painavan yhteiskunnallisen tarpeellisuuden perusteena on elintarviketurvallisuuden varmistaminen silloin, kun tarkastuksen tekeminen kotirauhan piiriin kuuluvassa tilassa on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Delegointikielto sisältyy säännökseen, ja kotirauhan piirissä tarkastuksia voisi tehdä ainoastaan valvontaviranomainen. Vastaavan kaltainen säännös on muun muassa luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain (294/2015) 13 §:ssä.

50 §. *Näytteenotto.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta ottaa tai otattaa korvauksetta valvontaa varten tarvittavia näytteitä. Valvontatoimenpiteet perustuvat usein viranomaisen ottamiin tai otattamiin näytteisiin, näytteenoton tulee olla luotettavaa ja laadukasta. Näytteenottoa, analyysyjä, testejä ja diagnooseja koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen IV luvussa. Etämyynnin merkitys elintarvikekaupassa on lisääntynyt. Etämyynnissä

kuluttaja ja myyjä eivät ole samaan aikaan paikalla. Valvontaviranomaisilla on aiempaa useammin tarve saada virallista valvontaa varten näytteitä etämyynnissä myytävistä elintarvikkeista, jotta voidaan varmistaa tuotteen olevan elintarvikemääräysten mukainen. Valvontaviranomaisilla on ollut käytännössä vaikeuksia näytteiden saamisessa etäviestintävälineen kautta. Valvonnan tehostamiseksi viranomaisen olisi voitava tehdä tilauksia tunnistamattomana (ns. haamuasiointi).

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan valvontaviranomainen voi tunnistautumatta tilata toimijoilta näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäväksi tarjottavista elintarvikkeista ja että tällaisia näytteitä voidaan käyttää virallisessa valvonnassa. Kun näyte on saatu, toimijalle tulisi antaa tieto siitä, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Elintarvikealan toimijalla olisi myös oikeus omalla kustannuksellaan saada näytteestä toinen lausunto.

Pykälän 3 momenttiin lisättävää säännöstä vastaava säännös on valvonta-asetuksen 36 artiklassa. Artiklan 2 kohdassa säädetään, että kun toimivaltaisella viranomaisella on näytteet hallussa, viranomaisen on varmistettava, että toimija, jolta kyseiset näytteet on tilattu, saa tiedot siitä, että näytteet on otettu virallisen valvonnan yhteydessä ja tarpeen mukaan analysoidaan tai testataan virallisen valvonnan tarkoitusta varten ja että toimijalla on oikeus saada omalla kustannuksellaan valvonta-asetuksen 35 artiklan tarkoittama toinen lausunto.

Tunnistamattomuus on tärkeää, jotta internetsivustoilta voidaan nähdä samat tiedot kuin mitkä kuluttaja näkee. Sivustolla tarjottava tieto voi olla viranomaisen tietokoneella asioitaessa erilaista kuin asioitaessa esimerkiksi henkilökohtaisella koneella. On myös mahdollista, että verkko-ostokset eivät onnistu viraston koneella, mutta yksityistä tietokonetta käytettäessä ostamisessa ei ole ongelmia. Käytettäessä viranomaisverkon ulkopuolista valvontakoneetta yhteyttä ei otettaisi Ruokaviraston verkon kautta vaan esimerkiksi matkapuhelimen kautta. Tällöin valvontakoneen internetin protokollaosoite ei olisi yhdistettävissä ja jäljitettävissä Ruokavirastoon. Valvontakoneella voitaisiin etsiä tietoa tuotteista ja vastuullisesta tahosta sekä dokumentoida todisteita. Kaikki muu valvontaan liittyvä työ tehtäisiin varsinaisella viranomaiskoneella. Valvontakoneessa olisi erityisiä ohjelmia verkkosivujen tallentamiseen. Etämyynnin valvonta on haastavaa ja aikaa vievää. Kun vastuullinen taho on tunnistettu, valvonta voisi tapahtua kuten muulla tavoin myyntiä harjoittavien toimijoiden valvonta. Valvontaviranomaisen oikeus hankkia näytteitä tunnistautumatta rajoittuisi elintarvikkeisiin, joiden hankkiminen ei ole viranomaisen tekemänä rikosoikeudellisesti sanktioitu.

Muulta osin pykälä vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä.

51 §. *Viranomaisen tiedonsaantioikeus.* Pykälässä säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä valvontaa varten tarpeellisia tietoja valtion ja kunnan viranomaisilta sekä elintarvikealan toimijoilta ja henkilöiltä, joita tämän lain velvoitteet koskevat. Pykälän 1 momentin säännös vastaa voimassa olevan lain säännöstä. Valvonnassa saatujen tietojen salassapidosta säädetään elintarvikelain 81 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus saada luotettavuuden arvioimiseksi salassapitosäännösten estämättä viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja ilmoituksen tekijän veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työkyvyttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä elintarvikealan toimijan 16 a §:ssä tarkoitettujen luotettavuuden selvittämiseksi tai 61 tai 61 a §:ssä tarkoitettua hyväksymisen peruuttamista tai toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista varten.

Säännös on uusi ja liittyy erityisesti toimijan luotettavuuden selvittämistä koskevien säännösten toimeenpanoon.

Pykälän 3 momentin mukaan tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia elintarvikemääräyksissä säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa tai yksityisen taloudellista asemaa taikka terveydentilaa koskevinä muutoin olisivat salassa pidettäviä. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Tiedot olisi 4 momentin perusteella oikeus saada maksutta. Tiedot olisi mahdollista saada myös teknistä yhteyttä käyttäen tai muuten sähköisesti. Tämä mahdollistaa sen, että valvontaviranomainen voisi hyödyntää luotettavuuden arviointia, hyväksynnän peruuttamista tai toiminnan keskeyttämistä koskevissa tehtävissään myös Harmaan talouden selvitysyksikön laatimia sähköisiä velvoitteidenhoitoselvityksiä.

51 a §. *Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös viranomaisen oikeudesta antaa tietoja. Ehdotuksen mukaan elintarvikevalvontaviranomaisilla olisi salassapitovelvoitteen estämättä oikeus oma-aloitteisesti antaa toiminnassaan saamiaan tietoja viranomaisille tai julkista tehtävää hoitavalle, jolla on tehtävänsä vuoksi tarve saada näitä tietoja. Säännös mahdollistaisi tehokkaan tietojenvaihdon ja yhteistyön harmaan talouden torjuntaan osallistuvien eri tahojen kanssa tilanteissa, jossa elintarvikevalvontaviranomainen on havainnut esimerkiksi pimeää palkanmaksua tai muita työsuhteisiin liittyviä ongelmia tai alkoholin luvaton myyntiä.

54 d §. *Nimisuojatuotteen rekisteröiminen ja valmistuksesta ilmoittaminen:* Pykälässä säädettäisiin nimisuojatuotteiden rekisteröimisestä sekä niiden valmistuksesta ilmoittamisesta.

Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat asiasisällöltään pääsääntöisesti nykytilaa. Säännöksissä ei kuitenkaan enää viitattaisi Euroopan unionin asetuksiin, koska ne yksilöitäisiin lain määritelmiä koskevassa pykälässä nimisuojatuotteen määritelmän yhteydessä. Nimisuoja koskevan suoraan sovellettavan Euroopan unionin lainsäädännön mukaan nimisuojatuotteiden rekisteröiminen edellyttää pääsääntöisesti kansallisen vastaväitemenettelyn järjestämistä ennen hakemuksen toimittamista Euroopan komission ratkaistavaksi. Pykälässä viitattaisiin kyseiseen menettelyyn ja säädettäisiin Ruokaviraston toimivallasta järjestää kyseinen menettely Suomessa nykytilaa vastaavasti. Tehtävä on siirtynyt Ruokavirastolle Maaseutuvirastolta. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan täsmennettäväksi Ruokaviraston toimivaltaa, koska eräissä tapauksissa toimivalta hakemuksen hyväksymisen osalta on Euroopan unionin lainsäädännön mukaan kansallisella viranomaisella. Esimerkiksi tislattujen alkoholijuomien määritelmistä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelystä ja merkinnöissä sekä tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/787 31 artiklan mukaan pienet muutokset hyväksytään kansallisesti. Momentissa säädettäisiin Ruokaviraston toimivallasta tältä osin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nimisuoja koskevien hakemusten ja päätösten julkaisutavasta. Velvollisuudesta julkaista ne on säädetty nimisuoja koskevassa Euroopan unionin lainsäädännössä. Julkaisutapa kuuluu kuitenkin kansalliseen harkintavaltaan. Asian luonteesta johtuen julkaisutavan osalta olisi perusteltua soveltaa hallintolain uudistettuja julkista kuulutusta koskevia säännöksiä. Momentissa viitattaisiin kyseiseen lainsäädäntöön.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin nimisuojatuotteiden valmistajan ilmoitusvelvollisuudesta. Se vastaisi asiasisällöllisesti nykyistä 54 e §:ää. Nimisuojatuotteen muutettavaksi ehdotettavasta määritelmästä johtuen se kattaisi jatkossa myös tislattujen alkoholituotteiden valmistuksen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa tarkempia säännöksiä. Valtuus ei nykytilaan nähden verrattuna kattaisi enää hakemusten ja päätösten julkaisua, koska hakemusten ja päätösten julkaiseminen perustuisi jatkossa 2 momenttiin. Muilta osin säännös vastaisi nykytilaa.

54e §. *Ilmoitus rekisteröidyn nimisuojatuohteen valmistamisesta.* Nimisuojatuohteen rekisteröimistä ja valmistuksesta ilmoittamista koskevan säännöksen uudistuessa pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi elintarvikkeiden vientiin liittyviä viranomaistehtäviä koskeva 6 a luku

54 f §. *Vientiin liittyvä selvitystyö.* Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty vientiin liittyvistä viranomaistehtävistä. Elintarviketurvallisuusvirastosta annetussa laissa (25/2006) mainittiin Eviran tehtävissä kansainvälinen yhteistyö, ja tältä pohjalta Evira on osallistunut käytettävissä olevien resurssien rajoissa erityisesti elintarvikkeiden markkinoille pääsyä ja markkinoilla pysymistä koskeviin hankkeisiin sekä hankkeisiin, joilla on muulla tavoin luotu edellytyksiä vientille. Vientimarkkinoiden avaaminen edellyttää useiden maiden osalta sitä, että valtion viranomaiset osallistuvat tiiviisti työhön.

Viennin edistämiseen on panostettu vuodesta 2015 lähtien, kun Eviralle on myönnetty tehtävään määräaikaista lisärahoitusta. Uusien vientimarkkinoiden avaaminen elintarvikkeille oli yksi Sipilän hallitusohjelman Biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeen toimenpiteistä. Toimenpiteessä korostettiin uusia markkinoillepääsyhankkeita, vientivalvontajärjestelmien kehittämistä ja pk-yritysten vientiosaamisen parantamista. Huomiota kiinnitettiin erityisesti viennin kohdemaan edellyttämiin viranomais selvityksiin ja -tarkastuksiin sekä vientihankkeisiin liittyviin valvontamenettelyihin.

Ruokavirastosta annetun lain (371/2018) 2 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan Ruokaviraston tehtäviin kuuluu elintarvikkeiden sekä eläinten, kasvien ja niistä saatavien tuotteiden viennin edistäminen ja ohjaus.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa elintarviketalouden lisäarvon kasvattaminen ja elintarvikievientiin panostaminen mainitaan toimenpiteinä elinvoimainen elintarviketalous –tavoitteen toteuttamiseksi.

Uuden 54 f §:n 1 momentin mukaan ensisijainen vastuu määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten selvittämisestä ja täyttämisestä olisi elintarvikealan toimijalla.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto osallistuisi tarvittaessa markkinoillepääsyn ja markkinoilla pysymisen edellytyksenä olevien asiakirjojen laatimiseen ja muuhun selvitystyöhön. Ruokavirasto tekisi päätöksen osallistumisesta 1 momentissa mainittujen markkinoillepääsyä ja markkinoilla pysymistä koskevien viranomaisvaatimusten selvittämiseen ottamalla huomioon muun muassa viennin toteutumisen todennäköisyyden, viennin odotettavissa olevan arvon, elintarvikealan toimijan mahdollisuuden osallistua viennin edistämiseen, hankkeesta hyötyvien toimijoiden määrän sekä selvitys- ja raportointiprosessien nopeuden ja ennustettavuuden. Ruokavirasto voisi myös keskeyttää osallistumisen mainittujen tehtävien hoitamiseen, jos edellytykset selvitystyön jatkamiselle eivät enää täyty.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä Ruokaviraston vientiin liittyvään selvitystyöhön osallistumiseen sekä selvitystyön sisällöstä.

54 g §. *Vientiin liittyvä valvonta.* Uuden 54 g pykälän mukaan elintarvikevalvontaviranomaiset valvoisivat elintarvikevientiä toimialueillaan. Pääosin valvonta olisi kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten tehtävä. Ruokavirasto kuitenkin valvoisi teurastamoita ja riistankäsittelylaitoksia, jos niistä viedään elintarvikkeita EU:n ulkopuolelle. Vastaavasti Lapin aluehallintovirasto valvoisi poroteurastamoista vientiin lähteviä elintarvikkeita. Sen lisäksi, että Ruokavirasto valvoisi itse elintarvikevientiä omalla toimialueellaan, Ruokavirasto voisi tarvittaessa osallistua vientiin liittyvään valvontaan myös kunnan tai aluehallintoviraston tehtäväalueella kun valvonta liittyy määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten täyttymisen varmistamiseen. Tätä mahdollisuutta pidetään perusteltuna, koska eräät viennin määränpäävaltiot edellyttävät, että heidän asettamiensa tuontivaatimusten täyttymistä valvoo nimenomaan valtion keskushallintoviranomainen. Valvonnan sisältö määräytyy määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vientiin liittyvän valvonnan edellytyksistä ja sisällöstä.

54 h §. *Vientitodistukset.* Jos määränpäävaltio ei ole vaatinut viennin edellytykseksi muuta selvitystä kuin vientitodistuksen, vientitodistus on 54 f §:n tarkoittama vientiselvitysasiakirja. Selvyyden vuoksi ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi vientitodistusten antamisesta erikseen. Uuden 54 h pykälän mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomainen ja tarvittaessa Ruokavirasto antaisivat toimijan pyynnöstä elintarvikkeiden elintarvikemääräysten mukaisuutta koskevia vientitodistuksia, jos määränpäävaltion viranomaiset tällaisia todistuksia edellyttävät. Määränpäävaltion todistusten sisällölle asettamien vaatimusten selvittämiseen sovellettaisiin 54 f §:n vaatimuksia. Eläimistä saatavien tuotteiden eläinlääkintötodistuksista säädetään tarkemmin eläintautilain (441/2013) 71 §:ssä. Toimivaltaisia viranomaisia eläinlääkintötodistusten antamiseen ovat kunnan virkaeläinlääkärit. Määränpäävaltiot voivat kuitenkin vaatia myös muiden kuin eläinperäisten elintarvikkeiden viennissä vientitodistuksia viennin toteutumisen edellytyksenä.

60 §. *Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta toimitettujen eläimistä saatavien elintarvikkeiden hylkääminen ensisaapumispaikassa.* Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan siirtyessä osaksi riskiperusteista elintarvikevalvontaa ehdotetaan pykälä kumottavaksi tarpeettomana.

61 §. *Alkutuotantopaikan ja elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin alkutuotantopaikan ja elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttamisesta. Hyväksymisen peruuttaminen laajennettaisiin koskemaan myös alkutuotantopaikkaa, mikä ei ole mahdollista voimassa olevan lain mukaan. Kun nykyinen elintarvikelaki annettiin, alkutuotantopaikoilta ei edellytetty missään tilanteissa hyväksymistä. Alkutuotantopaikan hyväksymistä koskeva 22 a § lisättiin elintarvikelakiin vuonna 2013. Hyväksymisen peruuttaisi se taho, joka on hyväksynyt elintarvikehuoneiston tai alkutuotantopaikan.

Pykälän 1 momentin mukaan peruuttaminen olisi mahdollista, jos vaaraa ei voida muulla tavoin elintarvikelain pakkokeinosäännöksiä soveltaen estää. Hyväksymisen peruuttaminen olisi mahdollista myös, jos alkutuotantopaikka tai elintarvikehuoneisto tai siellä harjoitettava elintarvikealan toiminta olennaisesti rikkoo elintarvikemääräyksiä eikä toimija ole noudattanut viranomainen antamia määräyksiä tai kieltoja. Tältä osin säännös vastaa elintarvikehuoneistojen

osalta voimassa olevan lain säännöstä. Hyväksyminen voitaisiin peruuttaa myös osittain esimerkiksi tietyin toiminnon osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan hyväksymisen voisi peruuttaa myös siinä tapauksessa, että toimija ei ole enää 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava. Koska hyväksymisen peruuttaminen puuttuu voimakkaasti elinkeinonharjoittajan oikeusasemaan, velvoitteidenhoidon laiminlyöntien tulisi olla toiminnan kannalta vakavia tai olennaisia. Toimijalle tulisi antaa mahdollisuus korjata laiminlyönti. Vastaavaa säännöstä ei voimassa olevassa laissa ole.

Pykälän 3 momentin mukaan hyväksyminen voitaisiin peruuttaa myös määräajaksi.

61 a §. *Toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen ilmoitetussa alkutuotantopaikassa ja elintarvikehuoneistossa.* Hyväksynnän ja ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluvien toimijoiden toiminta on mahdollista keskeyttää elintarvikelain 55 §:ssä säädetyn määräyksen tai 56 §:ssä säädetyn kiellon nojalla. Selvyyden vuoksi ehdotetaan erikseen säädettäväksi, että valvontaviranomainen voisi keskeyttää tai lopettaa alkutuotannon ja elintarvikealan toiminnan ilmoitetussa alkutuotantopaikassa ja elintarvikehuoneistossa, jos toiminta on olennaisesti elintarvikemääräysten vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen elintarvikelain 55 ja 56 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa.

Myös sellaisen elintarvikealan toimijan, joka harjoittaa elintarvikealan toimintaa ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa, tulee täyttää 16 a §:ssä säädetyt luotettavuutta koskevat vaatimukset. Viranomaisella tulee olla mahdollisuus puuttua sellaisen toimijan toimintaan, joka ei täytä luotettavuutta koskevia vaatimuksia. Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voisi poikkeuksellisesti keskeyttää tai lopettaa toiminnan ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa, jos elintarvikealan toimija ei olisi 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava. Koska toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen puuttuu voimakkaasti elinkeinonharjoittajan oikeusasemaan, velvoitteidenhoidon laiminlyöntien tulisi olla toiminnan kannalta vakavia tai olennaisia. Toimijalle tulisi antaa mahdollisuus korjata laiminlyönti. Vastaavaa säännöstä ei voimassa olevassa laissa ole.

Pykälän 3 momentin mukaan toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös olisi voimassa, kunnes valvontaviranomainen toteaa, että keskeyttämisen perusteena olleet epäkohdat on korjattu.

66 a §. *Internetsivuston sulkeminen.* Uuden ehdotetun säännöksen mukaan Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa ihmisen terveydelle, johtavan kuluttajaa olennaisesti harhaan tai olevan muulla tavalla olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia. Internetsivuston sulkeminen toteutettaisiin suhteellisuusperiaatetta noudattaen pyrkimällä rajoituksen oikeasuhteisuuden soveltamalla pakkokeinoa porrastetusti, eli sulkemalla ensisijaisesti vain haitallista tuotetta tai virheellistä tietoa tarjoava sivuston osa tai alasivu. Ruokavirasto voisi saada tarvittavia tietoja internetsivuston kautta myytäväksi tarjottavista elintarvikkeista esimerkiksi 50 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tunnistautumattomalla näytteenotolla. Määräys internetsivuston sulkemisesta voitaisiin antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Väliaikainen sulkeminen olisi voimassa, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

Valvonta-asetuksen 138 artiklassa säädetään todettuun säädösten noudattamatta jättämiseen liittyvistä toimista. Toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä asianmukaisiin toimiin, joista mainitaan esimerkkejä 138 artiklan 2 kohdassa. Yksi mainittu toimenpide on määräyksen antaminen toimijan hallinnoimien tai käyttämien internetsivustojen sulkemisesta tarvittavan pituiseksi ajaksi.

71 §. *Kunnan viranomaisten suoritteista perittävät maksut.* Pykälän 2 ja 5 momentin viittaukset valvonta-asetuksen 27 sekä 28 artiklaan esitetään muutettavaksi uuden valvonta-asetuksen mukaisiksi.

73 §. *Muutoksenhaku valtion viranomaisen päätökseen.* Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020. Lailla kumotaan voimassa oleva hallintolainkäyttölaki (586/1996). Voimassa olevan lain säännöstä muutoksenhausta valtion viranomaisen päätökseen on selkeytetty siten, että oikaisuvaatimuksesta muutoksenhaun ensivaiheena säädetään ensin ja vasta sen jälkeen muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen. Samalla muutoksenhakusäännöksistä on poistettu päällekkäisyyksiä uuden oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain kanssa.

74 §. *Muutoksenhaku kunnan viranomaisen päätökseen.* Voimassa olevan lain säännöstä kunnan viranomaisen päätökseen on selkeytetty siten, että oikaisuvaatimuksesta muutoksenhaun ensivaiheena säädetään ensin ja vasta sen jälkeen muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen. Samalla muutoksenhakusäännöksistä on poistettu päällekkäisyyksiä uuden oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain kanssa.

75 §. *Muutoksenhaku lihantarkastuspäätökseen.* Voimassa olevan lain säännöstä muutoksenhausta lihantarkastuspäätökseen on selkeytetty siten, että oikaisuvaatimuksesta muutoksenhaun ensivaiheena säädetään ensin ja vasta sen jälkeen muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen. Samalla muutoksenhakusäännöksistä on poistettu päällekkäisyyksiä uuden oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain kanssa.

76 §. *Muutoksenhaku ensisaapumistoimintaan liittyvään päätökseen.* Eläimistä saatavien elintarvikkeiden ensisaapumispaikkavalvonnan siirtyessä osaksi riskiperusteista elintarvikevalvontaa ehdotetaan pykälä kumottavaksi tarpeettomana.

76 a §. *Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen.* Voimassa olevassa säännöksessä säädetään muutoksenhausta hallinto-oikeuden päätökseen. Säännöksen käydessä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain voimaan tulon myötä tarpeettomaksi, pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

80 a §. *Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä elintarvikemääräysten rikkomuksista ilmoituksen tehneen luonnollisen henkilön henkilöllisyyden salaamisesta. ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön valvonta-asetuksen 140 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan säännös. Ensiksi mainitun alakohdan mukaan todellisista tai mahdollisista rikkomuksista toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoitettavia henkilöitä on suojeltava kustotoimilta, syrjinnältä ja muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta. Jälkimmäisen alakohdan mukaan suojeluun kuuluu myös henkilötietojen suoja unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Valvonta-asetuksen johdantokappaleen 91 mukaan kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda toimivaltaisen viranomaisen tietoon uusia tietoja, jotka auttavat näitä säännösten rikkomisten havaitsemisessa ja seuraamusten määräämisessä. Johdantokappaleessa todetaan edelleen, että ilmiannot voivat jäädä tekemättä selkeiden menettelyjen puuttumisen vuoksi tai vastatoimien pelossa. säädösten rikkomisista ilmoittaminen on hyödyllinen väline, jolla varmistetaan, että toimivaltainen viranomainen voi havaita rikkomisia ja määrätä seuraamuksia. Tämän takia olisi varmistettava, että käytössä on asianmukaiset järjestelyt, joiden avulla kuka tahansa henkilö voi ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle säädösten mahdollisista rikkomisista ja joilla suojataan kyseistä henkilöä vastatoimilta.

Ilmoittajan henkilöllisyyden salassapitoperusteesta on tarkoituksenmukaista säätää myös elintarvikelaissa. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi suojella sellaista ilmoittajaa, jonka henkilöllisyyden paljastaminen voisi aiheuttaa haittaa ilmoittajalle. Ilmoittajan tulisi voida saattaa toimivaltaisen viranomaisen tietoon elintarvikemääräysten rikkominen ilman pelkoa haitallisista seuraamuksista. Suojelun edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastuminen aiheuttaisi haittaa ilmoittajalle. Haitta voisi liittyä esimerkiksi siihen, että ilmoittaja on erityisessä suhteessa, esimerkiksi työsuhteessa, ilmoituksen kohteena olevaan toimijaan, ja ilmoituksen tekeminen voisi aiheuttaa haittaa tälle suhteelle. Ilmoittajan subjektiivinen käsitys haitan aiheutumisesta ei yksistään riittäisi säännöksessä tarkoitettun salassapitoperusteen soveltamiseen. Ehdotettu säännös ei suojaa ilmoituksen tekijää mahdollisessa oikeuden käynnissä, jos ilmoittaja esiintyy oikeudenkäynnissä esimerkiksi todistajana, hänen henkilöllisyytensä paljastuu.

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta säädetään tällä hetkellä myös esimerkiksi tietosuojalain (1050/2018) 36 §:ssä ja Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 a §:ssä.

83 §. Rekisterit. Pykälän 1 momentissa säädetään valtakunnallisesta rekisteristä, jota Ruokavirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten. Voimassa olevan lain säännöksestä poistetaan ensisaapumispaikkoja ja ensisaapumistoimijoita koskevien rekisterien pitäminen, koska sisämarkkinoilta tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuonnin valvonta siirtyy osaksi riskiperusteista elintarvikevalvontaa. Säännökseen lisätään rekisterin pitäminen hygieniapassitestaajista sekä kaikista henkilöistä, jotka ovat osallistuneet hygieniapassitestiin.

Pykälän 2 momentin mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) pitää rekisteriä alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikoista. Alkoholilain (1102/2017) säätämisen yhteydessä muutettiin elintarvikelain 14 § 3 momentti siten, että Valvira käsittelee ilmoitukset sekä verollisista että alkoholiverottomista tukkumyyntivarastoista. Valvira pitää myös rekisteriä näistä varastointipaikoista.

Voimassa olevan lain 83 §:n 4 momentissa säädetään, että maa- ja metsätalousministeriö pitää kalastusalueita ja vesiviljelylaitoksia koskevia rekistereitä Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain (1048/2016) mukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriö sekä ELY-keskukset pitävät kalastusalueita ja vesiviljelylaitoksia koskevia rekistereitä merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain (690/2010) mukaisesti. Säännös ehdotetaan poistettavaksi uudesta 4 momentista tarpeettomana. Mainittujen lakien mukaisesti pidetään rekisteriä kalastusalueista ja vesiviljelyalueista. Vesiviljelylaitokset ovat alkutuotantopaikkoja, joita koskevista rekistereistä säädetään 4 momentissa.

Pykälän 3 ja 5 momenttiin on tehty vähäisiä teknisiä muutoksia. Sisällöltään ne vastaavat voimassa olevan lain säännöksiä.

84 §. Rekistereihin merkittävät tiedot. Edellä 83 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin merkittäisiin valvontakohteiden tunnistetiedot, alkutuotantopaikkojen ja 54 e §:n mukaisesti tunnustettujen alkutuotantopaikkojen tunnistetiedot, suunnitellut ja suoritettavat valvontatoimenpiteet, hyväksytyistä laboratorioista arvioinnin piirissä olevat määrittämissä menetelmät sekä tutkimuksista vastaavan henkilön nimi. Lisäksi rekistereihin merkittäisiin muut elintarvikemääräysten mukaiset valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja rekisteriin merkittäviä tunnistetietoja olisivat toimijan nimi, osoite, yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus sekä valvontakohteen nimi ja osoite.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto julkaisisi hyväksytyistä laboratorioista luettelon, josta 2 momentissa tarkoitettut tiedot ilmenevät. Rekisteriin voitaisiin merkitä myös laboratorioiden valvontaan liittyviä tietoja.

Pykälän 4 momentin mukaan hygieniapassitestaajista rekisteriin merkitään testaajan nimi, osoite, yritys- tai yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus. Henkilöistä, jotka osallistuvat hygieniapassitesteihin, rekisteriin merkitään henkilön nimi ja henkilötunnus sekä hygieniapassitestaajan nimi, testipaikan osoite ja testin suorittamispäivämäärä. Henkilöistä, joille testaaja on myöntänyt hygieniapassin, rekisteriin merkitään lisäksi hygieniapassin myöntämispäivämäärä.

Pykälän 5 momentti vastaa voimassa olevaan 84 §:ään lailla 61/2019 lisättyä säännöstä. Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämiseen ja luovuttamiseen sovelletaan lisäksi, mitä säädetään tietosuojasetuksessa sekä tietosuojalaissa (1050/2018). Henkilötunnuksen käsittelystä säädetään tietosuojalain 29 §:ssä yleislakina.

Yleisen tietosuojasetuksen ja erityisesti sen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan, kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoituksen toteuttamista varten. Tämän nojalla henkilön tunnistetiedot poistetaan rekisteristä, kun niiden käyttötarkoitusta ei enää ole. Käyttötarkoitus voi joissain tapauksissa jatkua vielä pitkään toiminnan lopettamisen jälkeenkin.

1.2 Laki kasvinsuojeluaineista

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan lain 2 §:n 1 momentin säännöstä. Pykälän 2 momentin 1 kohdan säännös vastaa voimassa olevan lain 2 §:n 2 momentin säännöstä. Momenttiin lisätyssä uudessa 2 kohdassa säädetään, että lain soveltamisalaan kuuluu myös Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 396/2005 II-IV ja VI-X luvun täytäntöönpano.

24 §. Valvontaviranomaiset. Pykälän 1 momentin mukaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 samoin kuin kasvinsuojeluaineista annetun lain ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaisi Tukes kasvinsuojeluaineiden valmistuksen, maahantuonnin, markkinoille saattamisen, markkinoinnin sekä maahantuojien ja jakelijoiden suorittaman käsittelyn ja varastoinnin osalta. Tukesille kuuluisi myös muu kasvinsuojeluaineiden valvonta, jota ei ole säädetty Ruokaviraston tehtäväksi

Pykälän 2 momentin mukaan Tukes olisi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 75 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen ja 2 kohdassa tarkoitettu viranomainen. Tukes olisi toimivaltainen viranomainen toimissa, jotka koskevat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 396/2005 II-IV ja VI-X luvun täytäntöönpanoa.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto valvoisi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 sekä kasvinsuojeluaineista annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kasvinsuojeluaineiden käytön ja käytön yhteydessä tapahtuvan käsittelyn ja varastoinnin osalta.

Pykälän 4 momentin mukaan Ruokavirasto valvoisi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009 sekä kasvinsuojeluaineista annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista toimialueellaan. Ruokavirasto käyttäisi valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Kasvinsuojeluaineiden maahantuontia ja maastavientiä valvoisi pykälän 5 momentin mukaan Tukesin ohella Tulli.

27 §. Asiantuntijaviranomainen: Kasvinsuojeluaineista annetun lain 27 §:ssä säädetään niistä valtion viranomaisista ja laitoksista, jotka ovat velvolliset suorittamaan kasvinsuojeluaineiksi tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi tarkastuksia tai antamaan lausuntonsa Tukesille.

Pykälän mukaan Luke antaa kasvinsuojeluaineiksi tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi lausuntonsa Tukesille aineiden ja valmisteiden biologisesta tehokkuudesta ja käyttökelpoisuudesta. Ehdotettu säännös vastaa sisällöllisesti voimassa olevan pykälän 1 kohdan säännöstä.

Koska torjunta-ainejäämien arviointitehtävä esitetään siirrettäväksi Ruokavirastosta Tukeisiin, tehtävä poistettaisiin pykälästä. Viranomainen ei myöskään enää suorita analyyseja tai testejä kasvinsuojeluaineista aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi, vaan hyväksymistä hakeva toimija suorittaa analyysit ja testit ennen hakemuksen jättämistä ja sisällyttää tulokset hakemukseensa. Näin ollen pykälän voimassa oleva 2 kohta on tarpeeton ja esitetään poistettavaksi.

Kasvinsuojeluaineita koskevaa viranomaisvalvontaa sekä siihen liittyen Ruokaviraston, Tullin ja Tukesin tehtäviä tullaan tarkastamaan tarkemmin valvonta-asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä.

1.3 Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan laajennettavaksi siten, että Harmaan talouden selvitysyksikkö laatii velvoitteidenhoitoselvityksen tukemaan elintarvikelaissa tarkoitettua elintarvikealan toimijan luotettavuuden selvittämistä.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Elinkeinovapaus ja omaisuudensuoja

Lakiehdotuksen mukaan lähtökohtaisesti kaikkien, jotka työskentelevät elintarvikehuoneistossa ja käsittelevät helposti pilaantuvia elintarvikkeita vähintään kolmen kuukauden ajan, tulee osoittaa elintarvikehygieeninen osaaminen suorittamalla Ruokaviraston laatima hygieniapassitesti. Hygieniapassi myönnettäisiin henkilölle, joka on suorittanut hyväksyttävästi elintarvikehygieenistä osaamista arvioivan testin. Hygieniapassitestejä voisivat järjestää Ruokaviraston hyväksymät hygieniapassitestaajat. Vaatimus elintarvikehygieenisen osaamisen osoittamisesta perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön. Kansallisessa ruokamyrkytysten seurannassa on todettu, että valtaosa myrkytyksistä johtuu elintarvikkeen käsittelyvirheistä ja voisi siten olla koulutuksella ehkäistävissä. Täten hygieniapassitestiä voidaan pitää perustuslain 19 §:n

3 momentissa tarkoitettuna väestön terveyden edistämisenä, jolla luodaan edellytykset perustuslain 20 §:ssä tarkoitettulle julkisen vallan pyrkimykselle turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Elintarvikelain 7 luvussa säädetään hallinnollisista pakkokeinoista, joita ovat muun muassa erilaiset määräykset, kiellot ja hyväksymisen peruuttamista koskevat päätökset. Uusina pakkokeinoina esitetään toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa sekä internetsivuston sulkemista. Voimassa olevan lain 61 §:n nojalla valvontaviranomainen voi peruuttaa tekemänsä elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevan päätöksen kokonaan tai osittain, jos terveysvaaraa ei voida muulla tavoin estää. Ehdotetun 61 §:n nojalla valvontaviranomainen voisi peruuttaa elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevan päätöksen myös, jos toimija ei ole enää ehdotetussa 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava. Ehdotetun 61 a §:n nojalla valvontaviranomainen voisi keskeyttää tai lopettaa toiminnan ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa, jos toiminta on olennaisesti elintarvikemääräysten vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen antamaa määräystä tai kieltoa tai jos toimijaa ei ole enää 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava. Edellä mainitut toimenpiteet merkitsevät elinkeinonharjoittamisen oikeuteen kohdistuvia rajoituksia. Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (ks. esim. PeVL 13/2014 vp). Ehdotusten katsotaan kuitenkin täyttävän perustuslakivaliokunnan asettamat vaatimukset. Koska elintarvikealan toimijalla on myös mahdollisuus oikaista toimintansa valvontaviranomaisen antaman määräyksen tai kiellon johdosta ennen kuin viranomainen voi ryhtyä peruuttamaan hyväksyntää tai kieltämään toimintaa, ehdotuksen voidaan katsoa täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Ehdotus ei ole ristiriidassa sen kanssa, mitä perustuslain 18 §:n 1 momentissa on säädetty jokaisen oikeudesta ansaita toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Esityksessä on uusi internetsivuston sulkemista koskeva säännös. Sillä halutaan antaa viranomaiselle mahdollisuus puuttua lisääntyvään verkon yli tapahtuvaan elintarvikkeiden myyntiin, mikäli toiminnasta voi aiheutua vaaraa. Esityksen 66 a §:n nojalla Ruokavirasto voisi määrätä toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai näistä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa ihmisen terveydelle, johtavan kuluttajaa olennaisesti harhaan tai olevan muulla tavalla olennaisesti elintarvikemääräysten vastainen. Rajoituksen oikeasuhtaisuuden turvaamiseksi internetsivusto voidaan sulkea joko osittain tai kokonaan. Puuttumisperusteiden osalta muun kuin terveysvaaran osalta edellytetään, että kuluttajan harhaanjohtaminen tai muu elintarvikemääräysten vastaisuus ovat olennaisia.

Valvonta-asetuksen 138 artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on ryhdyttävä johonkin artiklassa tarkoitettuun toimenpiteeseen, jos viranomainen toteaa, että elintarvikemääräyksiä ei noudateta. Tällöin on otettava huomioon säännösten noudattamatta jättämisen luonne sekä se, missä määrin kyseinen toimija on aiemmin jättänyt noudattamatta säännöksiä. Elintarvikelain hallinnolliset pakkokeinot tarjoavat valvontaviranomaiselle keinovalikoiman, joka mahdollistaa pakkokeinon valinnan suhteessa käsillä olevaan säännösten vastaisuuteen. Elintarvikelain 53 §:n mukaan valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehoituksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi. Säännökseen sisältyy olemassa olevan elintarvikevalvonnan käytäntö, jonka mukaan hallinnollisiin pakkokeinoihin ryhdytään

vasta sen jälkeen, kun ohjeita ja kehotuksia ei ole noudatettu, jollei tapauksen laajuus tai vakavuus edellytä välitöntä pakkokeinojen käyttöä.

Hallinnollisiin pakkokeinoihin ryhtymisen perusteet on lakiehdotuksessa kuvattu täsmällisesti. Pakkokeinot ovat perusteltuja myös perustuslain 19 §:n 3 momentin sekä 20 §:n tavoitteiden turvaamiseksi. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon myös suhteellisuusperiaate.

Kotirauha

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Esityksen 49 §:n mukaan valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, tarkastus voitaisiin tehdä tiettyjen EU-lainsäädännössä asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen olisi välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen saisi tehdä ainoastaan valvontaviranomainen. Enenevässä määrin kotoa käsin tapahtuvan elintarvikkeiden valmistuksen ja myynnin vuoksi esityksessä on katsottu tarpeelliseksi ulottaa tarkastustoiminta tarvittaessa myös kotirauhan suojaamiin tiloihin. Suomea velvoittava EU-lainsäädäntö edellyttää, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti.

Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin (PeVM 25/1994). Perusoikeuksien rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin, tähän liittyvä kielto delegoida rajoituksia koskevaa toimivaltaa lakia alemmalle säädöstasolle. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä. Rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Lisäksi perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa tarkastusten välttämättömyyteen perusoikeuksien turvaamiseksi (esim PeVL 54/2014 vp ja PeVL 18/2010 vp) siltä kannalta, voidaanko tarkastuksia pitää perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaisesti välttämättöminä perusoikeuksien turvaamiseksi. Valiokunnan vakiintuneen kannan mukaan kotirauhan suoja rajoitettavalla toimenpiteellä tulee olla selvä ja riittävän läheinen yhteys perustuslaissa turvattuun perusoikeussäännökseen. Ehdotetussa tapauksessa kotirauhan piirissä tehtävän tarkastuksen tavoitteena on perustuslain 19 §:n 3 momentin väestön terveyden edistämisen velvollisuuden sekä perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaaminen.

Ehdotetussa tapauksessa elintarviketurvallisuuden ja ruokamyrkytysten ehkäisyn voidaan katsoa täyttävän painavan yhteiskunnallisen tarpeen ja hyväksyttävyyden vaatimukset. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa tehtävän tarkastuksen tarkoituksena on suojata perustuslain 19 §:n 3 momentissa asetettua julkisen vallan velvollisuutta edistää väestön terveyttä. Myös sellaisia pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja koskevia EU-lainsäädäntöön perustuvia tarkastusvaltuuksia, joissa yhteys perusoikeuksien turvaamiseen on ollut väljempi, on viime vuosina käsitelty joitain kertoja perustuslakivaliokunnan käytännössä (ks. PeVL 39/2016 vp, s. 5—6 ja PeVL 54/2014 vp, s. 3). Näissä tapauksissa keskeisenä yhteisenä piirteenä on ollut se, ettei EU-lainsäädännöstä johtuva toimivaltasäätely ole mahdollistanut tarkastustoimivaltuuden rajoittamista perustuslain 10 §:n 3 momentissa edellytetyllä tavalla, ja sääntelyä on tästä johtuen jouduttu arvioimaan EU:n sekundaarilainsäädännön etusijaperiaatteen kautta. Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että kotirauhan piiriin kohdistuvat tarkastusvaltuudet merkitsevät oikeutta puuttua merkittävällä tavalla perustuslaissa jokaiselle turvattuun kotirauhan suojaan, minkä johdosta valtuuksissa on kyse merkittävän julkisen vallan käytöstä

(ks. esim. PeVL 40/2002 vp, PeVL 46/2001 vp). Esitysluonnoksessa säädettäväksi ehdotettava toimivaltuus täyttäisi tämän edellytyksen, kun siinä säädetään, että tarkastuksen saa tehdä ainoastaan toimivaltainen valvontaviranomainen. Kun ehdotetulla tarkastusvaltuudella on selvä ja kiinteä yhteys perusoikeussäännökseen ja kun huomioidaan edellä perustuslakivaliokunnan sekundäärilainsäädännön etusijaperiaatteesta esitetty, voidaan esitysluonnoksessa säädettäväksi ehdotettua tarkastusvaltuutta pitää selvästi valtiosääntöisesti hyväksyttävänä.

Tarkastuksen olennainen sisältö ilmenee lain säännöksestä ja se on täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty. Tarkastukset on säädetty ainoastaan valvontaviranomaisen tehtäväksi ja ne saa tehdä vain tiettyjen vaatimusten toteuttamiseksi. Tarkastuksen tekemisen on oltava välttämättömä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Säännös täyttäisi näin delegointikiellon, suhteellisuuden ja välttämättömyyden vaatimukset. Välttämättömyys täyttäisi myös vaatimuksen siitä, ettei tarkastusta voi toteuttaa vähemmän kotirauhaan puuttuvien keinoin. Säännöksen voi näin ollen katsoa täyttävän perustuslain 10 §:n sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä edellytetyt vaatimukset.

Julkisen vallan käyttö

Suomen perustuslain (73 1/1999) 119 §:n mukaan viranomaisten tehtävien yleisistä perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskytkentäisen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat sekä toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (PeVL 18/2004 vp sekä siinä viitatu PeVL 7/2001 vp, PeVL 21/2001 vp, PeVL 45/2001 vp, PeVL 47/2001 vp, PeVL 52/2001 vp ja PeVL 17/2004 vp).

Esityksessä säädetään maa- ja metsätalousministeriölle, Ruokavirastolle, aluehallintovirastoille, kunnille, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Tullille annettavista tehtävistä. Tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä, minkä vuoksi tehtävistä on säädetty laissa. Valvontaviranomainen voi valvonta-asetuksen 28 - 33 artiklassa säädetyillä edellytyksillä siirtää virallista valvontaa tai muita virallisia tehtäviä varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä toimeksiannon saaneen elimen tai luonnollisen henkilön tehtäväksi. Tarkastusten, tutkimusten tai selvitysten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekisi kuitenkin tehtäviä siirtänyt valvontaviranomainen. Viranomaisten toimivalta ja tehtävät on kuvattu laissa yksityiskohtaisesti, jolloin perustuslain säännöksen edellytykset täyttyvät.

Lainsäädäntövallan siirtäminen

Perustuslain 80 §:ssä säädetään asetuksen antamisesta. Pykälän mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, on säädettävä lailla. Tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyin valtuuden nojalla. Myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslakivaliokunnan käytännön (PeVL 56/2002 vp) mukaan asetuksen antamiseen ja lainsäädäntövallan delegoimiseen liittyvien valtuutusten tulee olla riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Laista tulee käydä selvästi ilmi, mistä on tarkoitus säätää asetuksella.

Esityksessä säädetään useista asetuksenantovaltuuksista. Esityksen 8 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä GMO-asetuksen kansallisista järjestelyistä. Esitetyn 19 §:n 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä omavalvonnan toteuttamisesta ja siihen liittyvistä kirjaamisvaatimuksista sekä 21 §:n 5 momentin mukaan valvontatietojen julkistamisesta. Esitetyn 43 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lihan tarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta. Esitetyn 50 §:n mukaan tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisen näytteenotosta annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Esitetyn 54 d §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä nimisuojat tuotteisiin liittyvistä rekisteröinnin hakemisesta ja vastaväitemenettelyyn järjestämisestä sekä ilmoitusvelvollisista elintarvikealan toimijoista, ilmoituksissa annettavista tiedoista ja ilmoitusten antamistavasta. Esitetyn 54 f §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vientiin liittyvän selvitystyön edellytyksistä ja sisällöstä. Esitetyn 54 g §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vientiin liittyvän valvonnan edellytyksistä ja sisällöstä.

Lisäksi esityksessä säädetään viranomaisen määräyksenantovaltuudesta. Esitetyn 18 §:n 4 momentin mukaan Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä sisämarkkinoilta tuotavista eläimistä saatavista elintarvikkeista valvontaviranomaisille annettavista tiedoista sekä 28 §:n 4 momentin mukaan hygieniapassiteistiin liittyvistä asioista. Esitetyn 43 §:n mukaan Ruokaviraston määräyksellä voitaisiin muuttaa trikiinitutkimusten tiheyttä ja kattavuutta silloin, kun trikiini-asetus mahdollistaa sen tai edellyttää sitä.

Esitetyt valtuudet on kuvattu täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Valtuutussäännösten voi katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n vaatimukset.

Sananvapaus

Perustuslain 12 §:ssä säädetään sananvapaudesta ja julkisuudesta. Pykälän mukaan jokaisella on sananvapaus, mihin sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Esityksen 66 a §:n mukaan Ruokavirasto voisi määrätä internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa ihmisen terveydelle, johdattavan kuluttajaa olennaisesti harhaan tai olevan muulla tavalla olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia.

Internetsivuston sulkemisella voidaan nähdä olevan sananvapauden rajoittamisen kaltaisia piirteitä. Sivuston sulkemiseen liittyviä toimia on porrastettu siten, että sivusto voidaan sulkea osittain, jos esimerkiksi ainoastaan osa kauppapaikkana toimivalla internetsivustolla myytävistä tuotteista on elintarvikemääräysten vastaisia. Koko internetsivuston sulkeminen olisi viimeinen keino. Internetsivujen pääasiallinen tarkoitus on elintarvikkeiden markkinointi ja myynti ja tästä syystä sananvapautta ei voida pitää ensisijaisesti suojeltavana oikeushyvinä. Perusoikeuksien käyttämiselle voidaan lain tasolla asettaa rajoituksia. Perusoikeuksien käyttöalaa voivat supistaa esimerkiksi toisten ihmisten perusoikeudet tai painavat yhteiskunnalliset intressit. Perustuslain 19 §:n 3 momentin väestön terveyden edistämisen velvollisuuden sekä perustuslain 20 §:n terveellisen elinympäristön turvaamiseksi tulee viranomaisen kyetä estämään vaarallisen tai muulla tavalla olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisen elintarvikkeen markkinointi myös sananvapautta rajoittavin keinoin.

Oikeusturva

Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeusturvasta. Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 60/2001 vp) pitänyt perustuslain 21 §:n 2 momentin kannalta välttämättömänä, että estomääräyksestä päätettäessä on vastapuolta pääsääntöisesti kuultava. Viranomaisen velvollisuudesta kuulla asianosaista ennen päätöksentekoa säädetään hallintolain 34 §:ssä. Asianosaista on kuultava riippumatta viranomaisen harkintavallan laajuudesta. Kuulematta jättäminen ilman hallintolakiin perustuvaa syytä on aina menettelytapavirhe, joka voi johtaa päätöksen kumoamiseen hallinto-oikeudessa tai sen palauttamiseen uutta käsittelyä varten. Elintarvikelain 9 luvussa on standardimuotoiset muutoksenhakusäännökset lain nojalla tehtäviin päätöksiin. Edellä kuvatun perusteella voidaan katsoa oikeusturva-vaatimusten toteutuvan.

Henkilötietojen suoja

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jos tarkoitettu tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Esityksen 51 ja 51 a §:ssä säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta saada virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien suorittamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä. Välttämättömyysvaatimuksen voidaan katsoa täytävän perustuslain 10 §:n vaatimukset.

Elintarvikealan toimijan luotettavuuden selvittämisen yhteydessä viranomaiselle kertyvä aineisto on syntynyt julkisen vallan käytön mukaisessa tehtävässä. Näiden tietojen käsittelyyn sovelletaan tiedonhallintaa koskevia yleissäädöksiä tietosuojasetusta sekä tietosuojalakeja. Mikäli toimijan luotettavuuden arvioinnin yhteydessä tulee ilmi rikostuomioihin tai rikkomuksiin liittyviä henkilötietoja, niiden käsittelyyn sovelletaan yleisen tietosuojasetuksen 10 artiklan vaatimuksia. Artiklan mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa.

Myös hygieniapassitestit ja testeihin liittyvät muut asiakirjat ovat asiakirjoja, jotka ovat syntyneet julkisen vallan käytön mukaisessa tehtävässä. Näiden asiakirjojen käsittelyyn sovelletaan samoin kuin edellä tiedonhallintaa koskevia yleislakeja. Yleisen tietosuojasetuksen 4 artiklan

HE 36/2019 vp

mukaisesti Ruokavirasto määritteli hygieniapassitestauksessa käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ja olisi siten asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa määritelty rekisterinpitäjä. Hygieniapassitestaaja toimisi Ruokaviraston lukuun henkilötietojen käsittelijänä. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, jonka mukaan tietojen käsittely on lainmukaista, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Ruokaviraston määräys tiedonhallinnan järjestämisestä olisi yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3 alakohdan mukainen sitova oikeudellinen asiakirja, jolla varmistettaisiin, että henkilötietojen käsittelijät noudattavat asetuksen vaatimuksia.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotukset ovat perustuslain mukaisia, ja lakiehdotus voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi esityksestä lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 1 momentin 5 kohta, 6 §:n 9 ja 12 kohta, 20, 23, 27 a, 28 a, 42, 43 a, 54 e, 60, 76 ja 76 a §, sellaisina kuin niistä ovat, 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 42 § laissa 352/2011, 20 § osaksi laissa 989/2007, 23 § osaksi laissa 352/2011, 27 a, 28 a ja 43 a § laissa 1137/2008, 54 e § laissa 881/2014 sekä 76 ja 76 a § laissa 970/2015,
muutetaan 3 §:n 1 momentin 2, 8 ja 22 kohta, 6 §:n 31 ja 32 kohta, 8 §, 13 §:n 3 momentti, 19, 21, 27 ja 28 §, 30 §:n johdantokappale ja 13 kohta, 31 §:n 4 kohta, 35 §:n 3 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti, 38 §:n 2 momentti, 41 §:n 3 momentti, 43 §, 46 §:n 1 momentti, 49 §:n 2 ja 3 momentti, 50, 51, 54 d ja 61 §, 71 §:n 2 ja 5 momentti, 73—75 §, 83 ja 84 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 2 ja 8 kohta, 8 §, 13 §:n 3 momentti, 21 §, 31 §:n 4 kohta sekä 49 §:n 2 ja 3 momentti laissa 352/2011, 3 §:n 22 kohta, 6 §:n 31 ja 32 kohta ja 54 d § laissa 881/2014, 27 § laeissa 1137/2008 ja 352/2011, 28 § laissa 1137/2008, 30 §:n johdantokappale ja 13 kohta laissa 128/2007, 37 §:n 1 momentti ja 71 §:n 5 momentti laissa 989/2007, 43 § laeissa 352/2011, 365/2013 ja 503/2014, 50 § osaksi laissa 989/2007, 73—75 § laissa 970/2015, 83 § laeissa 352/2011 ja 503/2014 sekä 84 § osaksi laissa 61/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 16 a §, 18 §:ään uusi 4 momentti, 30 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 128/2017, uusi 14 kohta, 31 §:ään sellaisena kuin se on laissa 352/2011 uusi 5 kohta, lakiin uusi 34 a ja 51 a §, 6 b luku, 54 f—54 h §, 61 a §, 66 a § sekä 80 a § seuraavasti:

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

2) virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (virallista valvontaa koskeva asetus) (EU) 2017/625, jäljempänä valvonta-asetus;

HE 36/2019 vp

8) uuselintarvikkeista, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 258/97 ja komission asetuksen (EY) N:o 1852/2001 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/2283, jäljempänä uuselintarvikeasetus.

22) tislattujen alkoholijuomien määritelmistä, kuvauksesta, esittelystä ja merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelyssä ja merkinnöissä, tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta, maatalousperäisen etyylialkoholin ja maatalousperäisten tisleiden käytöstä alkoholijuomissa ja asetuksen (EY) N:o 110/2008 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/787;

6 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

31) valvotuilla pito-olosuhteilla virallisia lihan trikiinitarkastuksia koskevista erityissäännöistä annetun komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1375, jäljempänä trikiiniasetus, 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyjä valvottuja pito-olosuhteita;

32) nimisuojuotteella maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1151/2012 5 artiklassa tarkoitettulla maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden alkuperänimityksellä ja maantieteellisellä merkinnällä sekä 18 artiklassa tarkoitettulla aidon perinteisen tuotteen merkinnällä varustettua tuotetta, maustettujen viinituotteiden määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1601/91 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 251/2014 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla maantieteellisellä merkinnällä varustettua tuotetta sekä tislattujen alkoholijuomien määritelmistä, kuvauksesta, esittelystä ja merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelyssä ja merkinnöissä, tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta, maatalousperäisen etyylialkoholin ja maatalousperäisten tisleiden käytöstä alkoholijuomissa ja asetuksen (EY) N:o 110/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/787 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla suojatulla maantieteellisellä merkinnällä varustettua tuotetta.

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa, tuo maahan tai muulla tavalla saattaa markkinoille täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvia elintarvikkeita, on tehtävä siitä ilmoitus Ruokavirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa, tuo maahan tai muulla tavalla saattaa markkinoille ravintolisiä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/46/EY soveltamisalaan kuuluvia ravintolisiä, on tehtävä siitä ilmoitus Ruokavirastolle. Ilmoitus on tehtävä myös, kun valmisteen koostumus sille ominaisten aineiden osalta muuttuu. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

HE 36/2019 vp

Tarkempia säännöksiä GMO-asetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksynnän hakeminen

Edellä 2 momentissa tarkoitetulle elintarvikehuoneistolle, jossa alkutuotannon toimija harjoittaa elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäistä elintarvikkeiden valmistusta tuottamistaan alkutuotannon tuotteista, ei kuitenkaan tarvitse hakea hyväksymistä laitokseksi. Elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäiseksi toiminnaksi katsotaan myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan d ja e alakohdan mukainen toiminta ja 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltava toiminta, sekä lihantuotantoa koskevan virallisen valvonnan suorittamista sekä elävien simpukoiden tuotanto- ja uudelleensijoitusalueita koskevista erityissäännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624, jäljempänä *komission delegoitu valvonta-asetus*, 12 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen toiminta. Tällaisista elintarvikehuoneistoista on tehtävä 1 momentin mukainen ilmoitus.

16 a §

Elintarvikealan toimijan luotettavuus

Elintarvikealan toimijan on oltava luotettava. Toimijaa ei pidetä luotettavana, jos hän on

- 1) kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen;
- 2) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan; tai
- 3) muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton harjoittamaan elintarvikealan toimintaa.

Jos elintarvikealan toimija on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta taikka vastaava omistus- tai määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Luotettavuuden arvioimiseksi voidaan 1 momentissa tarkoitetut seikat selvittää sellaisista yrittäjä- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista rekisteröidyistä yrityksistä ja yhteisöistä, jotka välittömästi tai välillisesti kytkeytyvät elintarvikealan toimijaan tai 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin.

Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voivat toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää toimijasta Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitetun velvoitteidenhoitoselvityksen.

18 §

Eläimistä saataviin elintarvikkeisiin liittyvä kirjanpito, asiakirjat ja merkinnät

Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä Euroopan Unionin sisämarkkinoilta tuotavista eläimistä saatavista elintarvikkeista valvontaviranomaisille ilmoitettavista tiedoista.

19 §

Omaevalvonta

Elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Elintarvikealan toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Toimijan on kirjattava omaevalvonnan tulokset riittävällä tarkkuudella.

Toimijan tuodessa eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun asetuksen 8 artiklassa tarkoitettujen salmonellaa koskevien erityistakuiden piiriin kuuluvia elintarvikkeita Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta Suomeen, omaevalvontaan on sisällyttävä kyseisiä elintarvikkeita koskeva näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma salmonellan varalta.

Tarkempia säännöksiä omaevalvonnan toteuttamisesta ja siihen liittyvistä kirjaamisvaatimuksista voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

21 §

Valvontatietojen julkistaminen

Suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevan elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova raportti. Ennen elintarviketoiminnan ensimmäistä tarkastusta toimija voi julkaista ilmoituksen siitä, että elintarviketoiminta kuuluu suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piiriin. Ruokavirasto antaa tarkempia määräyksiä valvontatietojen julkistamisesta.

Velvollisuus julkistaa valvontatietoja ei koske:

- 1) alkutuotannon toimijoita; eikä
- 2) alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikkoja eikä toimijoita, jotka harjoittavat ensisijaisesti alkoholijuomien vähittäismyyntiä.

Elintarviketoiminnan tarkastuksesta annetun viimeisimmän raportin on oltava helposti saatavilla elintarvikealan toimijan internetsivuilla tai muulla vastaavalla tavalla. Lisäksi elintarvikehuoneistossa, jossa kuluttajat asioivat, raportin on oltava esillä sisäänkäynnin yhteydessä tai muussa kuluttajalle helposti havaittavassa paikassa.

Toimivaltaisten valvontaviranomaisten on julkaistava suorittamansa valvonnan tulokset.

Tarkempia säännöksiä valvontatietojen julkistamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita elintarvikehuoneistossa käsittelevällä on oltava elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Ruokaviraston hyväksymän mallin mukainen

hygieniapassi, jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä vähintään kolme kuukautta.

Hygieniapassia ei kuitenkaan vaadita henkilöltä, joka työskentelee elintarvikehuoneistossa pelkästään:

- 1) vankeuslain (767/2005) 8 luvun 2 §:n velvoittamana vankina;
- 2) asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisessa varusmiespalvelussa tai aseettomassa palveluksessa, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisessa asepalvelussa taikka siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisessa siviilipalveluksessa;
- 3) sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) tarkoitettuna asiakkaana, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisessa työtoiminnassa, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) tarkoitettuna päivätoiminnassa taikka sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) tarkoitettuna vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevassa toiminnassa tai työtoiminnassa; taikka
- 4) yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (400/2015) tarkoitettuna tuomittuna.

Elintarvikealan toimijan on pidettävä kirjaa elintarvikehuoneistossa työskentelevien elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja pyydettyessä esitettävä tiedot valvontaviranomaiselle.

Ruokavirasto laatii elintarvikehygieenisestä osaamista arvioivan hygieniapassitestin. Hygieniapassitestin järjestää ja hygieniapassin myöntää 28 §:ssä tarkoitettu hygieniapassitestaaja. Hygieniapassitestaaja voi periä maksun testistä ja hygieniapassin myöntämisestä.

Hygieniapassi myönnetään hygieniapassitestin hyväksytyksi suorittaneelle. Ruokavirasto voi tarvittaessa myöntää hygieniapassin samoin perustein kuin hygieniapassitestaaja sekä peruuttaa hygieniapassin, jos se on myönnetty olennaisesti virheellisin perustein.

28 §

Hygieniapassitestaaja

Ruokavirasto voi hakemuksesta hyväksyä hygieniapassitestaajaksi henkilön:

- 1) jolla on 35 §:ssä edellytetty korkeakoulututkinto; taikka
- 2) joka on tutkinnon tai aineenhallinnan osalta kelpoinen korkeakoulun tai Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilaitoksen elintarvikehygieeniaan liittyvän lehtorin tai opettajan virkaan tai toimeen.

Ruokavirasto valvoo hygieniapassitestaajien toimintaa. Ruokavirasto voi peruuttaa testaajan hyväksynnän, jos testaaja ei ole järjestänyt hygieniapassitestejä tai myöntänyt hygieniapasseja yli kolmeen vuoteen. Lisäksi hyväksyntä voidaan peruuttaa, jos testaaja on rikkonut olennaisesti hygieniapassitestaamisesta annettuja säännöksiä tai määräyksiä, tai ei ole korjannut toimintaansa Ruokaviraston kehotuksesta viraston asettamassa määräajassa. Hyväksyntä voidaan peruuttaa myös väliaikaisesti.

Hygieniapassitestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä 36 §:ssä säädetään ulkopuolisesta asiantuntijasta.

Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä hygieniapassitestin järjestämisestä, testin perusteista ja laatisesta, testissä käytettävistä kielistä ja testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista sekä hygieniapassista ja sen myöntämisestä.

30 §

Keskusviranomainen

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä sen lisäksi:

HE 36/2019 vp

13) huolehtii tarvittaessa valvonta-asetuksen 17 artiklassa tarkoitettua *ante mortem* – tarkastuksesta alkutuotantopaikalla muiden kuin poroteurastamossa teurastettavien eläinten osalta; sekä

14) valtuuttaa tarvittaessa muun kuin Ruokaviraston tai kunnan palveluksessa olevan eläinlääkärin tekemään *ante mortem* – tarkastuksen alkutuotantopaikalla.

31 §

Alueellinen elintarvikevalvonta

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja valvoo elintarvikevalvontaa sekä valvoo elintarvikemääräysten noudattamista toimialueellaan tämän lain mukaisesti sekä lisäksi:

4) huolehtii elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa; sekä

5) huolehtii tarvittaessa poroteurastamossa teurastettavan eläimen *ante mortem* – tarkastuksesta alkutuotantopaikalla.

34 a §

Valtion ravitsemusneuvottelukunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa alaisuuteensa kolmevuotiseksi toimikaudeksi valtion ravitsemusneuvottelukunnan. Neuvottelukunnan tehtävänä on:

- 1) toimia väestön ravitsemuksen edistämisen asiantuntijaelimenä;
- 2) laatia kansalliset ravitsemussuositukset;
- 3) tehdä toimenpide-esityksiä ja aloitteita ravitsemuksen ja ruokajärjestelmän parantamiseksi;
- 4) antaa lausuntoja toimialaansa liittyen; sekä
- 5) seurata ja arvioida toimenpiteiden vaikutuksia ravitsemukseen, ja terveyteen ja ruokajärjestelmään.

35 §

Valvontaviranomaisten pätevyys

Elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavien viranhaltijoiden täydenniskoulutuksesta säädetään valvonta-asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa.

36 §

Ulkopuoliset asiantuntijat

Valvontaviranomainen voi valvonnassa käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Ulkopuoliset asiantuntijat voivat tehdä valvontaviranomaisen pyynnöstä viranomaisvalvontaa varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä. Näiden perusteella mahdollisesti tehtävät

hallinnolliset päätökset tekee palveluja tilannut valvontaviranomainen. Ulkopuolisella asiantuntijalla on oltava tarkastusten, tutkimusten ja selvitysten tekemiseen tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Ulkopuolisille asiantuntijoille asetetuista vaatimuksista säädetään myös valvonta-asetuksen 28-32 artiklassa.

37 §

Kansalliset vertailulaboratoriot ja hyväksytyt laboratoriot

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää kansalliset vertailulaboratoriot ja määrää niiden tehtävät. Kansallisia vertailulaboratorioita koskevista vaatimuksista ja näiden laboratorioden tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 100 ja 101 artiklassa.

38 §

Laboratorion hyväksymisen edellytykset

Viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyyn laboratorion tulee lisäksi täyttää valvonta-asetuksen 37 artiklan 4 kohdan e alakohdan mukaiset vaatimukset.

41 §

Valvonnan yleiset vaatimukset

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja soveltaa sitä. Laatujärjestelmää koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen 12 artiklassa.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään valvonta-asetuksessa, komission delegoidussa valvonta-asetuksessa sekä ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan suorittamista koskevista yhdenmukaisista käytännön järjestelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 2074/2005 muuttamisesta virallisen valvonnan osalta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2019/627.

Ruokavirasto tarkastaa lihan teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa. Aluehallintovirasto tarkastaa lihan poroteurastamossa.

Lihantarkastuksesta annetaan pyynnöstä kirjallinen päätös. Päätöstä ei tarvitse allekirjoittaa. Kirjallinen lihantarkastuspäätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna kirjeenä tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:ssä tarkoitettuna tavallisena sähköisenä tiedoksiantona. Päätös voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi sähköpostilla.

HE 36/2019 vp

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta.

Ruokaviraston määräyksellä voidaan muuttaa trikiinitutkimusten tiheyttä ja kattavuutta silloin kun trikiiniasetus mahdollistaa sen tai edellyttää sitä.

46 §

Varautuminen erityistilanteisiin

Ruokaviraston on laadittava valtakunnallinen valvonta-asetuksen 115 artiklan mukainen erityistilanteisiin varautumista koskeva suunnitelma. Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen on laadittava kuntaa koskeva vastaava suunnitelma.

49 §

Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus

Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla on oikeus olla läsnä Euroopan komission tekemissä valvonta-asetuksen 116 artiklan mukaisissa tarkastuksissa. Valvontaviranomaisen ohjauksessa olevalla opiskelijalla, joka suorittaa viranomaistoimintaan perehdyttävää harjoittelua, on oikeus olla läsnä valvontaviranomaisten suorittaessa valvontaa ja tarkastuksia.

Valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, tarkastus saadaan tehdä valvonta-asetuksen 9–15 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällaisen tarkastuksen saa tehdä ainoastaan toimivaltainen valvontaviranomainen.

50 §

Näytteenotto

Valvontaviranomaisella ja 36 §:ssä tarkoitettulla ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus ottaa korvauksetta valvontaa varten tarvittava määrä näytteitä.

Näytteenottajalla on oltava riittävä asiantuntemus näytteiden ottamiseen, käsittelyyn ja säilytykseen. Näytteen tulee olla kooltaan ja kokoonpanoltaan edustava. Näyte on suojattava saastumiselta ja muilta merkittäviltä muutoksilta, jotka voivat vaikuttaa väärin tavalla tutkimustulokseen. Näyte on näytteenotto paikalla merkittävä niin, että se voidaan helposti ja kiistatta tunnistaa. Elintarvikealan toimijalle on annettava todistus näytteenotosta.

Valvontaviranomainen saa tunnistautumatta tilata näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäviksi tarjottavista elintarvikkeista. Näytteitä voidaan käyttää virallisessa valvonnassa. Saatuaan näytteen valvontaviranomaisen on ilmoitettava elintarvikealan toimijalle, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Toimijalla on oikeus omalla kustannuksellaan saada toinen lausunto näytteestä.

Näytteen ottamiseen liittyvistä yleisistä vaatimuksista säädetään lisäksi valvonta-asetuksen 34 ja 35 artiklassa sekä 37 artiklan 1 kohdassa.

Tämän pykälän 2 momenttia sovelletaan myös näytteenottoon omavalvonnassa.

Tarkempia säännöksiä näytteenotosta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

51 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta sekä elintarvikealan toimijoilta ja muilta, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja elintarvikealan toimijan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä 16 a §:ssä tarkoitettua luotettavuuden selvittämiseksi, 61 §:ssä tarkoitettua alkutuotantopaikan tai elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttamista taikka 61 a §:ssä tarkoitettua ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa harjoitetun toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista varten.

Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia elintarvikemääräyksissä säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevinä muutoin olisivat salassa pidettäviä.

Valvontaviranomaisella on oikeus saada tässä pykälässä tarkoitettut tiedot maksutta ja myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

51 a §

Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja

Valvontaviranomaiset saavat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa oma-aloitteisesti tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta ja liikesalaisuudesta toiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

54 d §

Nimisuojatuohteen rekisteröiminen ja valmistuksesta ilmoittaminen

Ruokavirasto käsittelee nimisuojatuohteen rekisteröintiä koskevat hakemukset.

Ruokavirasto julkaisee 1 momentissa tarkoitettua hakemuksen, järjestää kansallisen vastaväitemenettelyn ja päättää rekisteröinnin edellytysten täyttymisestä Suomessa. Jos rekisteröinnin edellytykset täyttyvät, Ruokavirasto julkaisee päätöksen ja toimittaa hakemuksen Euroopan komissiolle. Jos hakemuksen hyväksyminen kuuluu nimisuojatuohteita koskevan Euroopan unionin lainsäädännön mukaan jäsenvaltiolle, hyväksymisestä päättävä viranomaisena on Ruokavirasto.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu hakemus ja nimisuojaa koskeva päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa.

Rekisteröityä nimisuojuotuotetta valmistavan elintarvikealan toimijan on ennen tuotteiden markkinoille saattamisen aloittamista ilmoitettava tuotteen nimi ja valmistuspaikka 30-32 §:ssä tarkoitetulle valvontaviranomaiselle. Valmistuksen keskeyttämisestä tai lopettamisesta on ilmoitettava viivytystä valvontaviranomaiselle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) nimisuojuotuotteiden rekisteröinnin hakemisesta ja vastaväitemenettelyn järjestämisestä; sekä
- 2) ilmoitusvelvollisista elintarvikealan toimijoista, ilmoituksissa annettavista tiedoista ja ilmoitusten antamistavasta.

6 b luku

Elintarvikkeiden vientiin liittyvät viranomaistehtävät

54 f §

Vientiin liittyvä selvitys

Elintarvikealan toimija vastaa määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten selvittämisestä ja täyttämisestä, jos elintarvikkeita viedään muuhun valtioon kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon.

Ruokavirasto osallistuu tarvittaessa markkinoillepääsyn ja markkinoilla pysymisen edellytyksenä olevien asiakirjojen laatimiseen ja muuhun selvitystyöhön. Ruokavirasto voi keskeyttää osallistumisensa mainittujen tehtävien hoitamiseen, jos edellytyksiä selvitystyön jatkamiselle ei enää ole.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetun selvitystyön edellytyksistä ja sisällöstä.

54 g §

Vientiin liittyvä valvonta

Elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat elintarvikevientiä toimialueillaan. Ruokavirasto osallistuu tarvittaessa valvontaan, jos valvonta liittyy määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten täyttämisen varmistamiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun valvonnan edellytyksistä ja sisällöstä.

54 h §

Vientitodistukset

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen ja tarvittaessa Ruokavirasto antavat toimijan pyynnöstä elintarvikkeiden elintarvikemääräysten mukaisuutta koskevia vientitodistuksia, jos määränpäävaltion viranomaiset niitä edellyttävät. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden eläinlääkintötodistuksista säädetään tarkemmin eläintautilain (441/2013) 71 §:ssä. Määränpäävaltion todistusten sisällölle asettamien vaatimusten selvittämiseen sovelletaan 54 f §:ää.

61 §

Alkutuotantopaikan tai elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttaminen

Valvontaviranomainen voi peruuttaa tekemänsä alkutuotantopaikan tai elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevan päätöksen kokonaan tai osittain, jos terveysvaaraa ei voida muulla tavoin estää. Hyväksyminen voidaan lisäksi peruuttaa, jos alkutuotantopaikka tai elintarvikehuoneisto tai siellä harjoitettava toiminta on olennaisesti elintarvikemääräysten vastaista eikä elintarvikealan toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen 55 tai 56 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa.

Hyväksyminen voidaan peruuttaa myös, jos toimija ei enää ole 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava, ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava.

Hyväksyminen voidaan peruuttaa myös määräajaksi.

61 a §

Toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa

Valvontaviranomainen voi keskeyttää tai lopettaa toiminnan ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa, jos toiminta on olennaisesti elintarvikemääräysten vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen 55 tai 56 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa.

Toiminta voidaan lisäksi keskeyttää tai lopettaa, jos elintarvikealan toimija ei enää ole 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava, ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava.

Toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös on voimassa, kunnes valvontaviranomainen toteaa, että keskeyttämisen perusteena olleet epäkohdat on korjattu.

66 a §

Internetsivuston sulkeminen

Ruokavirasto voi määrätä elintarvikealan toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa ihmisen terveydelle, johdattavan kuluttajaa olennaisesti harhaan tai olevan muulla tavalla olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia. Määräys internetsivuston tai sen osan sulkemisesta voidaan antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Väliaikainen sulkeminen on voimassa, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

71 §

Kunnan viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, kunnan on perittävä maksu muustakin valvonnasta sekä siihen liittyvistä tarkastuksista ja tutkimuksista siten kuin valvonta-asetuksen 79—85 artiklassa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut maksut määrätään siten, että niiden suuruus vastaa enintään toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia, jollei valvonta-asetuksen 79—85 artiklasta muuta johdu. Tarkemmat säännökset valvonta-asetuksen 79—85 artiklan edellyttämistä kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

73 §

Muutoksenhaku valtion viranomaisen päätökseen

Valtion viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta 15, 27, 28, 54 a, 55—62 ja 64—66 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaissa.

Muutoksenhausta Tullin tämän lain nojalla tekemään päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä tullilaissa (304/2016) säädetään. Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.

74 §

Muutoksenhaku kunnan viranomaisen päätökseen

Kunnan toimielimen päätökseen saa vaatia oikaisua. Kunnan viranhaltijan muuhun kuin 63 §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta kunnan tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavalta toimielimeltä. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Kunnan viranhaltijan 63 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhakuun, joka koskee kunnallista valvontasuunnitelmaa, 86 §:ssä tarkoitettuja kunnallisia elintarvikemääräyksiä tai kunnallisia maksuja koskevaa taksaa, sovelletaan kuitenkin, mitä kuntalaissa säädetään.

75 §

Muutoksenhaku lihantarkastuspäätökseen

Lihantarkastusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista Ruokavirastolta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

80 a §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos ilmoituksen valvontaviranomaiselle sen viralliseen valvontaan kuuluvien elintarvikemääräysten todellisesta tai epäilystä rikkomisesta on tehnyt luonnollinen henkilö, ilmoittajan henkilöllisyys on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan haittaa ilmoittajalle.

83 §

Rekisterit

Ruokavirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä:

- 1) elintarvikehuoneistoista;
- 2) elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista;
- 3) hyväksytyistä laboratorioista;
- 4) hygieniapassitestaajista sekä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet hygieniapassiteistiin;
- 5) eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jakson IV luvun I mukaisen metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen suorittaneista henkilöistä; sekä
- 6) sellaisista alkutuotantopaikoista ja alkutuotantopaikkojen ryhmistä, joiden virasto on tunnustanut täyttävän trikiiniasetuksessa tarkoitettujen valvottujen pito-olosuhteiden vaatimukset.

Ruokavirasto antaa 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuille laitoksille hyväksymisnumeron.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pitää rekisteriä alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikoista.

Aluehallintovirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen ylläpitävät rekisteriä valvomistaan elintarvikehuoneistoista ja valvomistaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista.

Ruokavirasto pitää rekisteriä alkutuotantopaikoista maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaisesti. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään mainitun lain 5 §:ssä. Kunnat käyttävät ja pitävät alkutuotantopaikkarekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa.

Ruokavirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä varten 40 §:n 4 momentissa ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella rekisteriä ruokamyrkytystapausten selvittämiseen sekä zoonosien seurantaan ja valvontaan liittyvistä seikoista.

84 §

Rekistereihin merkittävät tiedot

Edellä 83 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin merkitään:

- 1) valvontakohteiden tunnistetiedot ja toiminnot;
- 2) 54 e §:n mukaisesti tunnustettujen alkutuotantopaikkojen tunnistetiedot;
- 3) suunnitellut ja suoritettavat valvontatoimenpiteet;
- 4) hyväksytyistä laboratorioista arvioinnin piirissä olevat määritysmenetelmät sekä tutkimuksista vastaavien henkilöiden nimet;
- 5) muut kuin 1—4 kohdassa tarkoitettavat elintarvikemääräysten mukaiset valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tunnistetietoja ovat toimijan nimi, osoite, yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus sekä valvontakohteen nimi ja osoite.

Ruokavirasto julkaisee hyväksytyistä laboratorioista luettelon, josta 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettavat tiedot ilmenevät.

Hygieniapassitestaajista rekisteriin merkitään testaajan nimi, osoite sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus. Henkilöistä, jotka osallistuvat hygieniapassiteistiin, rekisteriin merkitään henkilön nimi ja henkilötunnus sekä hygieniapassitestaajan nimi, testipaikan osoite ja testin suorittamispäivämäärä. Henkilöistä, joille testaaja on myöntänyt hygieniapassin, rekisteriin merkitään lisäksi hygieniapassin myöntämispäivämäärä.

Henkilötietojen keräämisestä ja tallettamisesta sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta säädetään lisäksi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen

HE 36/2019 vp

käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, tietosuojalaissa (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20.

Tällä lailla kumotaan ensisaapumistoiminnasta annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (118/2006).

Mitä 16 a §:ssä säädetään, sovelletaan 1 päivästä kesäkuuta 2020.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty elintarvikehygieenistä osaamista koskeva osaamistodistus, jonka henkilö on saanut osaamistodistusta vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen tai suorittamansa tutkinnon perusteella, katsotaan 27 §:ssä tarkoitetuksi hygieniapassiksi.

2.

Laki

kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinsuojeluaineista annetun lain (1563/2011) 2, 24 ja 27 §,
sellaisina kuin niistä ovat 24 § osaksi laissa 372/2018 ja 27 § laissa 372/23018, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kasvinsuojeluaineita koskevista yleisistä vaatimuksista, koulutuksesta ja tutkinnosta, kasvinsuojeluaineiden levitysvälineistä ja niiden testauksesta, toiminnan harjoittamisesta, viranomaisista ja niiden tehtävistä, valvonnasta sekä hallinnollisista pakkokeinoista ja seuraamuksista.

Tätä lakia sovelletaan myös:

1) kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009, jäljempänä kasvinsuojeluaineasetus, noudattamisen valvontaan ja muuhun asetuksen täytäntöönpanoon; sekä

2) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 396/2005, jäljempänä jäämäasetus, muiden kuin V luvun täytäntöönpanoon.

24 §

Valvontaviranomaiset

Kasvinsuojeluaineasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto kasvinsuojeluaineiden valmistuksen, maahantuonnin, markkinoille saattamisen, markkinoinnin sekä maahantuojien ja jakelijoiden suorittaman käsittelyn ja varastoinnin osalta. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kuuluu myös muu kasvinsuojeluaineiden valvonta, jota ei ole säädetty Ruokaviraston tehtäväksi.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kasvinsuojeluaineasetuksen 75 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen ja 2 kohdassa tarkoitettu viranomainen. Virasto on toimivaltainen viranomainen toimissa, jotka koskevat jäämäasetuksen II—IV ja VI—X lukujen täytäntöönpanoa.

Kasvinsuojeluaineasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Ruokavirasto kasvinsuojeluaineiden käytön ja käytön yhteydessä tapahtuvan käsittelyn ja varastoinnin osalta. Ruokavirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

Kasvinsuojeluaineiden maahantuontia ja maastavientiä valvoo Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohella Tulli.

27 §

Asiantuntijaviranomainen

Luonnonvarakeskus antaa kasvinsuojeluaineiksi tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi lausuntonsa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle aineiden ja valmisteiden biologisesta tehokkuudesta ja käyttökelpoisuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20.

3.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 25 kohta, sellaisena kuin se on laissa 722/2019, sekä lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 923/2017, 1112/2017, 403/2018, 404/2018, 414/2018 ja 722/2019, uusi 26 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoseelvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoseelvityksiä laaditaan tukemaan:

25) Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kuuluvia tehtäviä kilpailulain (948/2011) 2 luvussa säädettyjen kilpailunrajoituskieltojen noudattamisen valvonnassa.;

26) elintarvikelain (23/2006) 16 a §:ssä tarkoitettua elintarvikealan toimijan luotettavuuden selvittämistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20.

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

1.

Laki**elintarvikelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elintarvikelain (23/2006) 3 §:n 1 momentin 5 kohta, 6 §:n 9 ja 12 kohta, 20, 23, 27 a, 28 a, 42, 43 a, 54 e, 60, 76 ja 76 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 42 § laissa 352/2011, 20 § osaksi laissa 989/2007, 23 § osaksi laissa 352/2011, 27 a, 28 a ja 43 a § laissa 1137/2008, 54 e § laissa 881/2014, 76 ja 76 a § laissa 970/2015,

muutetaan 3 §:n 1 momentin 2, 8 ja 22 kohta, 6 §:n 31 ja 32 kohta, 8 §, 13 §:n 3 momentti, 19, 21, 27 ja 28 §, 30 §:n johdantokappale ja 13 kohta, 31 §:n 4 kohta, 35 §:n 3 momentti, 36 §:n 1 momentti, 37 §:n 1 momentti, 38 §:n 2 momentti, 41 §:n 3 momentti, 43 §, 46 §:n 1 momentti, 49 §:n 2 ja 3 momentti, 50, 51, 54 d ja 61 §, 71 §:n 2 ja 5 momentti, 73—75 §, 83 ja 84 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 1 momentin 2 ja 8 kohta, 8 §, 13 §:n 3 momentti, 21 §, 31 §:n 4 kohta sekä 49 §:n 2 ja 3 momentti laissa 352/2011, 3 §:n 22 kohta, 6 §:n 31 ja 32 kohta ja 54 d § laissa 881/2014, 27 § laeissa 1137/2008 ja 352/2011, 28 § laissa 1137/2008, 30 §:n johdantokappale ja 13 kohta laissa 128/2007, 37 §:n 1 momentti ja 71 §:n 5 momentti laissa 989/2007, 43 § laeissa 352/2011, 365/2013 ja 503/2014, 50 § osaksi laissa 989/2007, 73-75 § laissa 970/2015, 83 § laeissa 352/2011 ja 503/2014 sekä 84 § osaksi laissa 61/2019,, sekä

lisätään lakiin uusi 16 a §, 18 §:ään uusi 4 momentti, 30 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 128/2017, uusi 14 kohta, 31 §:ään sellaisena kuin se on laissa 352/2011 uusi 5 kohta, lakiin uusi 34 a ja 51 a §, 6 b luku, 54 f—54 h §, 61 a §, 66 a § sekä 80 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

2) rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, jäljempänä valvonta-asetus;

2) virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009,

(EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetusta), jäljempänä valvonta-asetus;

5) ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 854/2004, jäljempänä eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus;

8) uuselintarvikkeista ja elintarvikkeiden uusista ainesosista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 258/97, jäljempänä uuselintarvikeasetus;

8) uuselintarvikkeista, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1169/2011 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 258/97 ja komission asetuksen (EY) N:o 1852/2001 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2015/2283, jäljempänä uuselintarvikeasetus

22) tislattujen alkoholijuomien määrittelymistä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1576/89 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 110/2008;

22) tislattujen alkoholijuomien määrittelymistä, kuvauksesta, esittelystä ja merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelystä ja merkinnöissä, tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta, maatalousperäisen etyylialkoholin ja maatalousperäisten tisleiden käytöstä alkoholijuomissa ja asetuksen (EY) N:o 110/2008 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/787;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laisstarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *ensisaapumispaikalla Suomessa sijaitsevaa elintarvikehuoneistoa, jossa ensimmäisenä otetaan vastaan Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettavia eläimistä saatavia elintarvikkeita, sekä elintarvikehuoneistoa, jossa otetaan välivarastosta vastaan näitä elintarvikkeita jakamattomina tuontierinä alle 48 tunnin säilytyksen jälkeen;*

12) *ensisaapumistoimijalla luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tuo tai välittää eläimistä saatavia elintarvikkeita Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta Suomeen;*

31) *valvotuilla pito-olosuhteilla virallisia lihan trikiinitarkastuksia koskevista erityissäännöistä annetun komission asetuksen (EY) N:o 2075/2005, jäljempänä trikiiniasetus, 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyjä valvottuja pito-olosuhteita;*

32) *nimisuojatuohteella laatujärjestelmäasetuksessa tarkoitettuja maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden suojattuja alkuperänimityksiä, suojattuja maantieteellisiä merkintöjä ja aitoja perinteisiä tuotteita.*

31) *valvotuilla pito-olosuhteilla virallisia lihan trikiinitarkastuksia koskevista erityissäännöistä annetun komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1375, jäljempänä trikiiniasetus, 1 artiklan 2 kohdassa määriteltyjä valvottuja pito-olosuhteita;*

32) *nimisuojatuohteella maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1151/2012 5 artiklassa tarkoitettulla maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden alkuperänimityksellä ja maantieteellisellä merkinnällä sekä 18 artiklassa tarkoitettulla aidon perinteisen tuotteen merkinnällä varustettua tuotetta, maustettujen viinituotteiden määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä ja maantieteellisten merkintöjen suojasta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1601/91 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 251/2014 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla maantieteellisellä merkinnällä varustettua tuotetta sekä tislattujen alkoholijuomien määritelmästä, kuvauksesta, esittelystä, merkinnöistä, tislattujen alkoholijuomien nimien käytöstä muiden elintarvikkeiden esittelyssä ja merkinnöissä sekä tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen suojaamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU)*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2019/787 3 artiklan 4 kohdassa tarkoitettulla suojatulla maantieteellisellä merkinnällä varustettua tuotetta.

8 §

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden, joilla on ravitseminen tai fysiologinen vaikutus, lisääminen elintarvikkeisiin on sallittua vain, jos lisääminen ei aiheuta vaaraa ihmisen terveydelle. Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa elintarviketta, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan ravintolisää, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Ilmoitus on tehtävä myös, kun valmisteen koostumus sille ominaisten aineiden osalta muuttuu. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Uuselintarvikeasetuksen 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna elintarvikearviointeja tekevänä toimivaltaisena elimenä toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä uus-elintarvikelautakunta. Uuselintarvikelautakunnan tehtävänä on uus-elintarvikeasetuksen 6 artiklassa tarkoitettujen uus-elintarvikkeiden markkinoille saattamiseen liittyvien ensiarviointien tekeminen sekä muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjen ensiarviointien arviointi. Uuselintarvikelautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimittää maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään uus-elintarvikelautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista ja toimikaudesta, lautakunnan tehtävien järjestämisestä, kansallisesta yhteysviranomaisesta sekä muista uus-elintarvikeasetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä.

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa, tuo maahan tai muulla tavalla saattaa markkinoille täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvia elintarvikkeita, on tehtävä ilmoitus Ruokavirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa, tuo maahan tai muulla tavalla saattaa markkinoille ravintolisää, on tehtävä siitä ilmoitus Ruokavirastolle. Ilmoitus on tehtävä myös, kun valmisteen koostumus sille ominaisten aineiden osalta muuttuu. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Voimassa oleva laki

Tarkempia säännöksiä GMO-asetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella

13 §

Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen

Edellä 2 momentissa tarkoitettulle elintarvikehuoneistolle, jossa alkutuotannon toimija harjoittaa elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäistä elintarvikkeiden valmistusta tuottamistaan alkutuotannon tuotteista, ei kuitenkaan tarvitse hakea hyväksymistä laitokseksi. Elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäiseksi toiminnaksi katsotaan myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan d ja e alakohdan mukainen toiminta sekä 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltava toiminta. Tällaisista elintarvikehuoneistoista on tehtävä 1 momentin mukainen ilmoitus.

Ehdotus

Tarkempia säännöksiä GMO-asetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella

13 §

Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen

Edellä 2 momentissa tarkoitettulle elintarvikehuoneistolle, jossa alkutuotannon toimija harjoittaa elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäistä elintarvikkeiden valmistusta tuottamistaan alkutuotannon tuotteista, ei kuitenkaan tarvitse hakea hyväksymistä laitokseksi. Elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäiseksi toiminnaksi katsotaan myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan d ja e alakohdan mukainen toiminta ja 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltava toiminta sekä lihan tuotantoa koskevan virallisen valvonnan suorittamista sekä elävien simpukoiden tuotanto- ja uudelleensijoitusalueita koskevista erityissäännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/624, jäljempänä **komission delegoitu valvonta-asetus**, 12 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen toiminta. Tällaisista elintarvikehuoneistoista on tehtävä 1 momentin mukainen ilmoitus.

16 a §

Elintarvikealan toimijan luotettavuus

Elintarvikealan toimijan on oltava luotettava. Toimijaa ei pidetä luotettavana, jos hän on

1) kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen;

2) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan; tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3) muulla kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitulla tavalla aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton harjoittamaan elintarvikealan toimintaa.

Jos elintarvikealan toimija on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös henkilöä, jolla on suoraan tai välillisesti vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakkeista tai osakkeiden tuottamasta äänivallasta tai vastaava omistus- taikka määräämisvalta, jos kyseessä on muu yhteisö kuin osakeyhtiö.

Luotettavuuden arvioimiseksi voidaan 1 momentissa tarkoitettut seikat selvittää sellaisista yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitetuista rekisteröidyistä yrityksistä ja yhteisöistä, jotka välittömästi tai välillisesti kytkeytyvät elintarvikealan toimijaan tai 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin.

Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voivat toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää toimijasta Harmaan talouden selvitysyksiköltä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitettujen veloitteidenhoitoseelvityksen toimijasta.

18 §

Eläimistä saataviin elintarvikkeisiin liittyvä kirjanpito, asiakirjat ja merkinnät

18 §

Eläimistä saataviin elintarvikkeisiin liittyvä kirjanpito, asiakirjat ja merkinnät

Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä Euroopan unionin sisämarkkinoilta tuotavista eläimistä saatavista elintarvikkeista valvontaviranomaisille ilmoitettavista tiedoista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

19 §

Omavalvonta ja alkutuotannon omavalvontaan liittyvä kirjanpito

Omavalvonta

Elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Elintarvikealan toimijan on tunnettava elintarvikkeeseen ja sen käsittelyyn liittyvät terveysvaarat sekä elintarviketurvallisuuden ja muiden tämän lain 2 luvun mukaisten vaatimusten kannalta kriittiset kohdat toiminnassaan.

Alkutuotantopaikalla on pidettävä tässä pykälässä tarkoitetun omavalvonnan toteuttamisesta kirjaa. Muiden elintarvikealan toimijoiden omavalvontaan liittyvästä kirjanpidosta säädetään 20 §:ssä.

Tarkempia säännöksiä alkutuotantopaikkojen omavalvontaan liittyvästä kirjanpidosta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. *Elintarvikealan toimijalla on oltava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Toimijan on kirjattava omavalvonnan tulokset riittävällä tarkkuudella.*

Toimijan tuodessa eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta annetun asetuksen 8 artiklassa tarkoitettujen salmonellaa koskevien erityistakuiden piiriin kuuluvia elintarvikkeita Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta Suomeen, omavalvontaan on sisällyttävä kyseisiä elintarvikkeita koskeva näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma salmonellan varalta.

Tarkempia säännöksiä omavalvonnan toteuttamisesta ja siihen liittyvistä kirjaamisvaatimuksista voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

20 §

kumotaan

Omavalvontasuunnitelma

Elintarvikealan toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma omavalvonnasta (omavalvontasuunnitelma), noudatettava sitä ja pidettävä sen toteuttamisesta kirjaa. Omavalvontasuunnitelmassa tulee kuvata 19 §:ssä tarkoitetut kriittiset kohdat ja niihin liittyvien riskien hallinta. Omavalvontasuunnitelmaa ei kuitenkaan edellytetä alkutuotantopaikoilta.

Omavalvontasuunnitelmaan tulee tarvittaessa liittää näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma sekä tieto laboratorioista, joissa omavalvonnassa otettavat näytteet tutkitaan.

Elintarvikealan toimijan on pidettävä omavalvontasuunnitelma ajan tasalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tarkempia säännöksiä elintarvikealan toimijoiden omavalvontasuunnitelmasta ja siihen liittyvästä kirjanpidosta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

21 §

21 §

Valvontatietojen julkistaminen

Valvontatietojen julkistaminen

Elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja tai, jos elintarvikehuoneistoa ei ole vielä tarkastettu, todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä, Elintarvike- turvallisuusviraston määräämällä tavalla.

Suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevan elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova raportti. Ennen elintarviketoiminnan ensimmäistä tarkastusta toimija voi julkaista ilmoituksen siitä, että elintarviketoiminta kuuluu suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piiriin. Ruokavirasto antaa tarkempia määräyksiä valvontatietojen julkistamisesta.

Velvollisuus julkistaa valvontatietoja ei koske:

1) alkutuotannon toimijoita; eikä

2) alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikkoja eikä toimijoita, jotka harjoittavat ensisijaisesti alkoholijuomien vähittäismyyntiä.

Elintarviketoiminnan tarkastuksesta annetun viimeisimmän raportin on oltava helposti saatavilla elintarvikealan toimijan internet-sivuilla tai muulla vastaavalla tavalla. Lisäksi elintarvikehuoneistossa, jossa kuluttajat asioivat, raportin on oltava esillä sisäänkäynnin yhteydessä tai muussa kuluttajalle helposti havaittavassa paikassa.

Toimivaltaisten valvontaviranomaisten on julkaistava suorittamansa valvonnan tulokset.

Tarkempia säännöksiä valvontatietojen julkistamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Tarkempia säännöksiä valvontatietojen julkistamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

23 §

kumotaan

Ensisaapumistoiminta

Ensisaapumistoimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus Elintarvikevirastolle tai Elintarvikeviraston nimeämälle valvontaviranomaiselle vähintään 14 vuorokautta ennen ensisaapumistoiminnan aloittamista, toiminnan olennaista muuttamista sekä ennen toimin-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nan lopettamista. Ilmoitukseen on sisällytettävä tieto ensisaapumistoimijan käyttämistä ensisaapumispaikoista.

Ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelmaan on liitettävä vastaanotettavia elintarvikkeita koskeva näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma. Ensisaapumistoimijan on ilmoitettava ensisaapumispaikkaan toimitetuista elintarvikkeista Elintarviketurvallisuusviraston nimeämälle valvontaviranomaiselle.

Naudan, sian ja siipikarjan liha ja jauhe-liha sekä kananmunat on tutkittava salmonellan varalta ennen Suomeen toimittamista ja niitä on seurattava salmonellatodistus tai muu asiakirja siten kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen 8 artiklassa ja muissa asiaa koskevissa EY-säädöksissä edellytetään. Jos omavalvontatutkimuksessa todetaan salmonella tällaisessa elintarvikkeessa, ensisaapumistoimijan on palautettava tai hävitettävä elintarvike. Ensisaapumistoimijan on ilmoitettava valvontaviranomaiselle omavalvonnassa todetusta salmonellasta ja erän palauttamisesta tai hävittämisestä. Kolmannesta maasta peräisin olevan eläimistä saatavan elintarvikkeen on oltava peräisin sellaisesta kolmannesta maasta ja laitoksesta, josta eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain nojalla saadaan tuoda Suomeen eläimistä saatavia elintarvikkeita.

Tarkempia säännöksiä 1–3 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja antamisajankohdasta, ensisaapumistoimijoiden omavalvontasuunnitelmasta sekä salmonellatutkimuksista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikehygieenistä osaamista koskevista yleisistä vaatimuksista säädetään yleisen elintarvikehygienia-asetuksen liitteen I osan A kohdan 4 alakohdassa e ja kohdan 5 alakohdassa d sekä liitteen II luvun 12 kohdassa 1.

Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain no-

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita elintarvikehuoneistossa käsittelevällä on oltava elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Ruokaviraston hyväksymän mallin mukainen hygieniapassi, jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä vähintään kolme kuukautta.

Voimassa oleva laki

jalla ilmoitetussa tai hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa työskentelevällä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevällä henkilöllä on elintarvikehygienistä osaamista osoittava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (*osaamistodistus*), jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttämissä tehtävissä yhdessä tai useammassa elintarvikehuoneistossa yhteensä vähintään kolme kuukautta.

Osaamistodistusta ei kuitenkaan tarvitse olla henkilöllä, joka työskentelee elintarvikehuoneistossa pelkästään:

- 1) kassatehtävissä;
- 2) valmiiden annosten tarjoilijana;
- 3) vankeuslain (767/2005) 8 luvun 2 §:n velvoittamana vankina;
- 4) asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisessa varusmiespalvelussa tai aseettomassa palveluksessa, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisessa asepalvelussa taikka siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisessa siviilipalveluksessa;
- 5) sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) tarkoitettamana asiakkaana, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisessa työtoiminnassa taikka vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) tarkoittamassa suojatyössä; tai
- 6) yhdyskuntapalvelusta annetun lain (1055/1996) tarkoittamana tuomittuna.

Elintarvikealan toimijan on osana omavalvontaa pidettävä kirjaa elintarvikehuoneistossa työskentelevien henkilöiden elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja pyydettyä esitettävä tiedot valvontaviranomaiselle.

Ehdotus

Hygieniapassia ei kuitenkaan vaadita henkilöltä, joka työskentelee elintarvikehuoneistossa pelkästään:

1) vankeuslain (767/2005) 8 luvun 2 §:n velvoittamana vankina;

2) asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaisessa varusmiespalvelussa tai aseettomassa palveluksessa, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaisessa asepalvelussa taikka siviilipalveluslain (1446/2007) mukaisessa siviilipalveluksessa;

3) sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) tarkoitettuna asiakkaana, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) mukaisessa työtoiminnassa, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) tarkoitettua päivätöiminnassa taikka sosiaalihuoltolaisissa (1301/2014) tarkoitettua vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevassa toiminnassa tai työtoiminnassa; taikka

4) yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (400/2015) tarkoitettuna tuomittuna.

Elintarvikealan toimijan on pidettävä kirjaa elintarvikehuoneistossa työskentelevien elintarvikehygieenisestä osaamisesta ja pyydettyä esitettävä tiedot valvontaviranomaiselle.

Ruokavirasto laatii elintarvikehygieenisistä osaamista arvioivan hygieniapassitestin. Hygieniapassitestin järjestää ja hygieniapassin myöntää 28 §:ssä tarkoitettu hygieniapassitestaaja. Hygieniapassitestaaja voi periä maksun testistä ja hygieniapassin myöntämisestä.

Hygieniapassi myönnetään hygieniapassitestin hyväksytyksi suorittaneelle. Ruokavirasto voi tarvittaessa myöntää hygieniapassin samoin perustein kuin hygieniapassitestaaja sekä peruuttaa hygieniapassin, jos se on myönnetty olennaisesti virheellisin perustein.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 a §

kumotaan

Osaamistodistus

Osaamistodistuksen myöntää 28 §:n tarkoittama Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymä osaamistestaaja. Osaamistodistus myönnetään henkilölle, joka on suorittanut hyväksyttävästi elintarvikehygieenistä osaamista arvioivan testin (osaamistesti) tai saanut vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen taikka suorittanut tutkinnon, johon vastaavat tiedot sisältyvät. Tarvittaessa

Elintarviketurvallisuusvirasto voi myöntää osaamistodistuksen samoin perustein.

Elintarviketurvallisuusvirasto antaa tarkempia määräyksiä osaamistestiä vastaavista koulutuksista ja tutkinnoista.

Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistodistuksen, jos se on myönnetty olennaisesti virheellisin perustein.

28 §

28 §

Osaamistestaaja

Hygieniapassitestaaja

Osaamistestejä voivat järjestää Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymät osaamistestaajat. Osaamistestaajia tulee hyväksyä määrä, joka mahdollistaa osaamistestaajien alueellisesti tasapuolisen saavutettavuuden sekä osaamistestaajien riittävän valvonnan.

Osaamistestaajaksi voidaan hyväksyä hakemuksesta henkilö:

1) jolla on tämän lain 35 §:n 2 momentissa edellytetty korkeakoulututkinto;

2) joka on kelpoinen korkeakoulun tai Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilaitoksen elintarvikehygieniaan liittyvän lehtorin tai opettajan virkaan tai toimeen tutkinnon tai aineenhallinnan osalta; taikka

3) joka on suorittanut osaamistestin ja jolla on antamansa selvityksen perusteella riittävästi kokemusta omavalvonnan vastuuhenkilön tehtävien hoitamisesta elintarvikehuoneistossa sekä kokemusta koulutus- tai koetilaisuuksien järjestämisestä.

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo osaamistestaajien toimintaa ja voi tätä tarkoitusta varten vaatia osaamistestaajalta osaamistodistusten myöntämiseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja. Osaamistestaajan on säilytettävä

Ruokavirasto voi hakemuksesta hyväksyä hygieniapassitestaajaksi henkilön:

1) jolla on 29 §:ssä edellytetty korkeakoulututkinto; taikka

2) joka on tutkinnon tai aineenhallinnan osalta kelpoinen korkeakoulun tai Opetushallituksen toimialaan kuuluvan oppilaitoksen elintarvikehygieniaan liittyvän lehtorin tai opettajan virkaan tai toimeen.

Ruokavirasto valvoo hygieniapassitestaajien toimintaa. Ruokavirasto voi peruuttaa testaajan hyväksynnän, jos testaaja ei ole järjestänyt hygieniapassitestejä tai myöntänyt hygieniapasseja yli kolmeen vuoteen. Lisäksi hyväksyntä voidaan peruuttaa, jos testaaja on rikkonut olennaisesti hygieniapassitestaamisesta annettuja säännöksiä tai määräyksiä, tai ei ole korjannut toimintaansa Ruokaviraston kehotuksesta viraston asettamassa määräajassa. Hyväksyntä voidaan peruuttaa myös väliaikaisesti.

Hygieniapassitestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä 36 §:ssä säädetään ulkopuolista asiantuntijasta.

Voimassa oleva laki

kaikki osaamistodistuksen myöntämiseen liittyvät asiakirjat vähintään kolme vuotta. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti osaamistestaamisesta annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, vaikka säännösten ja määräysten rikkominen ei ole olennaista, jos osaamistestaaja ei ole korjannut toimintaansa Elintarviketurvallisuusviraston kehotuksesta viraston asettamassa määräajassa. Hyväksyntä voidaan peruuttaa väliaikaisesti asian selvittämisen ajaksi.

Osaamistestaajiin sovelletaan heidän suorittaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä, mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään ulkopuolisista asiantuntijoista.

Osaamistestaajalla on oikeus periä testistä maksu, joka vastaa enintään testin järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia.

28 a §

Osaamistesti

Osaamistesti on laadittava siten, että sen avulla voidaan luotettavasti arvioida siihen osallistuvan elintarvikehygieenistä osaamista. Testin kysymykset laatii Elintarviketurvallisuusvirasto. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa tarkempia määräyksiä testin perusteista, laatimisesta ja järjestämisestä sekä testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista.

Osaamistesti suoritetaan testiin osallistuvan valinnan mukaan joko suomeksi tai ruotsiksi. Osaamistesti voidaan kuitenkin suorittaa muulla kielellä, jos testiin osallistuva ei hallitse riittävästi suomen tai ruotsin kieltä. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa määräyksiä siitä, millä muilla kielillä osaamistesti voidaan suorittaa.

Osaamistestaajalla on oikeus periä testistä maksu, joka vastaa enintään testin järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia

Ehdotus

Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä hygieniapassitestin järjestämisestä, testin perusteista ja laatimisesta, testissä käytettävistä kielistä ja testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista sekä hygieniapassista ja sen myöntämisestä.

kumotaan

HE 36/2019 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

30 §

30 §

Keskusviranomainen

Keskusviranomainen

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä sen lisäksi:

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä sen lisäksi:

13) asettaa 3 §:n 13 kohdassa mainitun torjunta-ainejäämien enimmäismääriä koskevan asetuksen 18 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun torjunta-aineen jäämän väliaikaisen enimmäismäärän.

13) huolehtii tarvittaessa valvonta-asetuksen 17 artiklassa tarkoitetusta **ante mortem** –tarkastuksesta alkutuotantopaikalla; sekä
14) valtuuttaa tarvittaessa muun kuin Ruokaviraston tai kunnan palveluksessa olevan eläinlääkärin tekemään **ante mortem** –tarkastuksen alkutuotantopaikalla.

31 §

31 §

Alueellinen elintarvikevalvonta

Alueellinen elintarvikevalvonta

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja valvoo elintarvikevalvontaa sekä valvoo elintarvikemääräysten noudattamista toimialueellaan tämän lain mukaisesti sekä lisäksi:

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja valvoo elintarvikevalvontaa sekä valvoo elintarvikemääräysten noudattamista toimialueellaan tämän lain mukaisesti sekä lisäksi:

4) huolehtii elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa.

4) huolehtii elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa; sekä
5) huolehtii tarvittaessa poroteurastamossa teurastettavan eläimen **ante mortem** –tarkastuksesta alkutuotantopaikalla.

34 a §

Valtion ravitsemusneuvottelukunta

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa alaisuuteensa kolmevuotiseksi toimikaudeksi valtion ravitsemusneuvottelukunnan. Neuvottelukunnan tehtävänä on:

- 1) toimia väestön ravitsemuksen edistämisen asiantuntijaelimenä;
- 2) laatia kansalliset ravitsemussuositukset;
- 3) tehdä toimenpide-esityksiä ja aloitteita ravitsemuksen ja ruokajärjestelmän parantamiseksi;
- 4) antaa lausuntoja toimialaansa liittyen; sekä

HE 36/2019 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5) seurata ja arvioida toimenpiteiden vaikutuksia ravitsemukseen, terveyteen ja ruokajärjestelmään.

35 §

35 §

Valvontaviranomaisten pätevyys

Valvontaviranomaisten pätevyys

Elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavien viranhaltijoiden täydenniskoulutuksesta säädetään valvonta-asetuksen 6 artiklassa.

Elintarvikevalvonnan tehtäviä hoitavien viranhaltijoiden täydenniskoulutuksesta säädetään valvonta-asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa.

36 §

36 §

Ulkopuoliset asiantuntijat

Ulkopuoliset asiantuntijat

Valvontaviranomainen voi valvonnassa käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Ulkopuoliset asiantuntijat voivat tehdä valvontaviranomaisen pyynnöstä viranomaisvalvontaa varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä. Näiden perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee palveluja tilannut valvontaviranomainen. Ulkopuolisella asiantuntijalla on oltava tarkastusten, tutkimusten ja selvitysten tekemiseen tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Ulkopuolisille asiantuntijoille asetetuista vaatimuksista säädetään myös valvonta-asetuksen 5 artiklassa.

Valvontaviranomainen voi valvonnassa käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Ulkopuoliset asiantuntijat voivat tehdä valvontaviranomaisen pyynnöstä viranomaisvalvontaa varten tarvittavia tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä. Näiden perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee palveluja tilannut valvontaviranomainen. Ulkopuolisella asiantuntijalla on oltava tarkastusten, tutkimusten ja selvitysten tekemiseen tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Ulkopuolisille asiantuntijoille asetetuista vaatimuksista säädetään myös valvonta-asetuksen 28—32 artiklassa.

37 §

37 §

Kansalliset vertailulaboratoriot ja hyväksytyt laboratoriot

Kansalliset vertailulaboratoriot ja hyväksytyt laboratoriot

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää kansalliset vertailulaboratoriot ja määrää niiden tehtävät. Valvonta-asetuksessa edellytetyt kansallisia vertailulaboratorioita koskevista vaatimuksista ja näiden laboratorioden tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 33 artiklassa.

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää kansalliset vertailulaboratoriot ja määrää niiden tehtävät. *Kansallisia* vertailulaboratorioita koskevista vaatimuksista ja näiden laboratorioden tehtävistä säädetään valvonta-asetuksen 100 ja 101 artiklassa.

HE 36/2019 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

38 §

38 §

Laboratorion hyväksymisen edellytykset

Laboratorion hyväksymisen edellytykset

Viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyt laboratorion tulee lisäksi täyttää valvonta-asetuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaiset vaatimukset.

Viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyt laboratorion tulee lisäksi täyttää valvonta-asetuksen 37 artiklan 4 kohdan e alakohdan mukaiset vaatimukset.

41 §

41 §

Valvonnan yleiset vaatimukset

Valvonnan yleiset vaatimukset

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja soveltaa sitä. Laatujärjestelmää koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen 8 artiklassa.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja soveltaa sitä. Laatujärjestelmää koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen 12 artiklassa.

42 §

kumotaan

Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen

Ensisaapumisvalvonta järjestetään ensisijaisesti siten, että Elintarviketurvallisuusvirasto tekee kunnan kanssa kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen, jolla kunta sitoutuu huolehtimaan ensisaapumisvalvonnasta kunnan alueella. Elintarviketurvallisuusvirasto ja kunta voivat sopia, että kunta huolehtii tehtävästä yhden tai useamman kunnan puolesta. Kunnan valvontaviranomaisen nimeämä viranhaltija päättää tämän lain 55–60 §:n mukaisista ensisaapumistoimintaa koskevista hallinnollisista pakkokeinoista. Muista tämän lain mukaisista ensisaapumistoimintaan kohdistuvista hallinnollisista pakkokeinoista päättää Elintarviketurvallisuusvirasto.

Jos kunta ei kuulu 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen piiriin, Elintarviketurvallisuusvirasto voi sopia valvonnasta muun viranomaisen kanssa, hankkia palvelut tehtävien hoitamiseen sopivalta ulkopuoliselta asiantuntijalta tai huolehtia valvonnasta itse. Jos valvonnasta on sovittu muun viranomaisen kanssa, hallinnollisista pakkokeinoista

Voimassa oleva laki

Ehdotus

päätää tämän viranomaisen nimeämä viranhaltija. Jos valvonnasta on sovittu ulkopuolisen asiantuntijan kanssa, hallinnollisista pakkokeinoista päättää Elintarviketurvallisuusvirasto.

Elintarviketurvallisuusvirasto huolehtii ensisaapumisvalvonnasta teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa. Aluehallintovirasto huolehtii ensisaapumisvalvonnasta valvomissaan poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kunnan valvontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan ensisaapumistoimintaa koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

Tarkempia säännöksiä ensisaapumisvalvonnan järjestämisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 4 ja 5 artiklassa.

Elintarviketurvallisuusvirasto tarkastaa lihan teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa. Aluehallintovirasto tarkastaa lihan poroteurastamossa.

Lihantarkastuksessa ja siihen liittyvässä valvonnassa voidaan käyttää apuna tätä tarkoitusta varten koulutettuja valtion palveluksessa olevia lihantarkastajia. Lihantarkastuksessa ja siihen liittyvässä valvonnassa voidaan käyttää apuna myös elintarvikealan toi-

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään *valvonta-asetuksessa, komission delegoidussa valvonta-asetuksessa sekä ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan suorittamista koskevista yhdenmukaisista käytännön järjestelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 2074/2005 muuttamisesta virallisen valvonnan osalta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2019/627.*

Ruokavirasto tarkastaa lihan teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa. Aluehallintovirasto tarkastaa lihan poroteurastamossa.

Lihantarkastuksesta annetaan pyynnöstä kirjallinen päätös. Päätöstä ei tarvitse allekirjoittaa. Kirjallinen lihantarkastuspäätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna kirjeenä tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:ssä tarkoitettuna

Voimassa oleva laki

mijan palveluksessa olevaa henkilökuntaa siten kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksessa säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään tarkemmin lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta.

Elintarviketurvallisuusviraston määräyksellä voidaan muuttaa trikiinitutkimusten tiheyttä ja kattavuutta silloin kun trikiiniasetus mahdollistaa sen tai edellyttää sitä.

43 a §

Lihantarkastuspäätös

Lihantarkastuksesta annetaan kirjallinen päätös. Päätöksessä on oltava seuraavat tiedot:

- 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta;
- 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu;
- 3) riittävät eläin- tai eräkohtaiset yksilöintitiedot;
- 4) päätöksen kohteena olevan lihan määrä;
- 5) hylkäyssyy tai miten asia on muutoin ratkaistu; sekä
- 6) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusohje. Päätöstä ei tarvitse allekirjoittaa.

Lihantarkastuspäätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain 59 §:ssä tarkoitettuna kirjeenä tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 18 §:ssä tarkoitettuna todisteellisena sähköisenä tiedoksiantona. Päätös voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi sähköpostilla. Päätös katsotaan tällöin annetuksi tiedoksi silloin, kun asianosainen lähettää valvontaviranomaiselle vastaanottokuitituksen.

46 §

Varautuminen erityistilanteisiin

Elintarvikeviraston on laadittava valtakunnallinen valvonta-asetuksen 13 artiklan mukainen erityistilanteisiin varautumista kos-

Ehdotus

tavallisena sähköisenä tiedoksiantona. Päätös voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi sähköpostilla.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta.

Ruokaviraston määräyksellä voidaan muuttaa trikiinitutkimusten tiheyttä ja kattavuutta silloin kun trikiiniasetus mahdollistaa sen tai edellyttää sitä.

kumotaan

46 §

Varautuminen erityistilanteisiin

Ruokaviraston on laadittava valtakunnallinen valvonta-asetuksen 115 artiklan mukainen erityistilanteisiin varautumista koskeva

Voimassa oleva laki

keva suunnitelma. Kunnan valvontaviranomaisen on laadittava kuntaa koskeva vastaava suunnitelma.

49 §

Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus

Elintarviketurvallisuusvirastolla ja aluehallintovirastolla on oikeus olla läsnä Euroopan komission tekemissä valvonta-asetuksen 45 artiklan mukaisissa tarkastuksissa. Valvontaviranomaisen ohjauksessa olevalla opiskelijalla, joka suorittaa viranomaistoimintaan perehdyttävää harjoittelua, on oikeus olla läsnä valvontaviranomaisten suorittaessa valvontaa ja tarkastuksia.

Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tarkastus voidaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä elintarvikemääräyksiä rikotun tai rikottavan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Tarkastuksen on oltava välttämätön rikoksen selvittämiseksi tai vakavan terveysvaaran estämiseksi. Tarkastuksen saa suorittaa vain valvontaviranomainen.

50 §

Näytteenotto

Valvontaviranomaisella ja 36 §:ssä tarkoitettulla ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus ottaa korvauksetta valvontaa varten tarvittava määrä näytteitä.

Näytteenottajalla on oltava riittävä asiantuntemus näytteiden ottamiseen, käsittelyyn ja säilytykseen. Näytteen tulee olla kooltaan ja kokoonpanoltaan edustava. Näyte on suojattava saastumiselta ja muilta merkittäviltä muutoksilta, jotka voivat vaikuttaa vääristävästi tutkimustulokseen. Näyte on näytteenottoaikalla merkittävä niin, että se voidaan helposti ja kiistatta tunnistaa. Elintarvikealan toimijalle on annettava todistus näytteenotosta.

Ehdotus

suunnitelma. Kunnan *elintarvikevalvontaviranomaisen* on laadittava kuntaa koskeva vastaava suunnitelma.

49 §

Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus

Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla on oikeus olla läsnä Euroopan komission tekemissä valvonta-asetuksen 116 artiklan mukaisissa tarkastuksissa. Valvontaviranomaisen ohjauksessa olevalla opiskelijalla, joka suorittaa viranomaistoimintaan perehdyttävää harjoittelua, on oikeus olla läsnä valvontaviranomaisten suorittaessa valvontaa ja tarkastuksia.

Valvontakohteessa, joka sijaitsee pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, tarkastus saadaan tehdä valvonta-asetuksen 9–15 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällaisen tarkastuksen saa tehdä ainoastaan toimivaltainen valvontaviranomainen.

50 §

Näytteenotto

Valvontaviranomaisella ja 36 §:ssä tarkoitettulla ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus ottaa korvauksetta valvontaa varten tarvittava määrä näytteitä.

Näytteenottajalla on oltava riittävä asiantuntemus näytteiden ottamiseen, käsittelyyn ja säilytykseen. Näytteen tulee olla kooltaan ja kokoonpanoltaan edustava. Näyte on suojattava saastumiselta ja muilta merkittäviltä muutoksilta, jotka voivat vaikuttaa vääristävästi tutkimustulokseen. Näyte on näytteenottoaikalla merkittävä niin, että se voidaan helposti ja kiistatta tunnistaa. Elintarvikealan toimijalle on annettava todistus näytteenotosta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Näytteen ottamiseen liittyvistä yleisistä vaatimuksista säädetään lisäksi valvonta-asetuksen 11 artiklassa ja 12 artiklan 1 kohdassa.

Tämän pykälän 2 momenttia sovelletaan myös näytteenottoon omavalvonnassa.

Tarkempia säännöksiä näytteenotosta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

51 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta sekä elintarvikealan toimijoilta ja muilta, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia elintarvikemääräyksissä säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi välttämättömiä tie-

Valvontaviranomainen saa tunnistautumatta tilata näytteitä etäviestintävälineiden välityksellä myytäviksi tarjotuista elintarvikkeista. Näytteitä voidaan käyttää virallisessa valvonnassa. Saatuaan näytteen valvontaviranomaisen on ilmoitettava elintarvikealan toimijalle, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten. Toimijalla on oikeus omalla kustannuksellaan saada toinen lausunto näytteestä.

Näytteen ottamiseen liittyvistä yleisistä vaatimuksista säädetään lisäksi valvonta-asetuksen 34 ja 35 artiklassa sekä 37 artiklan 1 kohdassa.

Tämän pykälän 2 momenttia sovelletaan myös näytteenottoon omavalvonnassa.

Tarkempia säännöksiä näytteenotosta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

51 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta sekä elintarvikealan toimijoilta ja muilta, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja elintarvikealan toimijan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä, jotka ovat välttämättömiä 16 a §:ssä tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi, 61 §:ssä tarkoitettua alkutuotantopaikan tai elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttamista taikka 61 a §:ssä tarkoitettua ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa harjoitetun toiminnan keskeyttämistä tai lopettamista varten.

Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia elintarvikemääräyksissä säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi välttämättömiä tie-

Voimassa oleva laki

toja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa tai yksityisen taloudellista asemaa taikka terveydentilaa koskevinä muutoin olisivat salassa pidettäviä.

Ehdotus

toja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevinä muutoin olisivat salassa pidettäviä.

Valvontaviranomaisella on oikeus saada tässä pykälässä tarkoitetut tiedot maksutta ja myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

51 a §

Viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja

Valvontaviranomaiset saavat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa oma-aloitteisesti tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suoritettaessa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta ja liikesalaisuudesta toiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseiselle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

54 d §

Nimisuojatuotteen rekisteröiminen

Nimisuojatuotteiden rekisteröinnin edellytyksistä, rekisteröinnin hakemiseen kelpoisista toimijoista, hakemusten käsittelystä ja tähän liittyvästä vastaväitemenettelystä, Euroopan komission toimivallasta myöntää ja peruuttaa rekisteröinti sekä nimisuojatuotteen käytöstä, suojasta ja valvonnasta säädetään laatujärjestelmäasetuksessa.

Maaseutuvirasto käsittelee ja julkaisee nimisuojatuotteen rekisteröintiä koskevan hakemuksen, järjestää kansallisen vastaväitemenettelyn ja päättää rekisteröinnin edellytysten täyttymisestä Suomessa laatujärjestelmäasetuksessa säädetyn edellytyksin. Jos edellytykset täyttyvät, Maaseutuvirasto julkaisee päätöksen ja toimittaa hakemuksen Euroopan komissiolle.

Rekisteröinnin hakemisesta, vastaväitemenettelyn järjestämistävästä ja hakemusten ja-

54 d §

Nimisuojatuotteen rekisteröiminen ja valmistuksesta ilmoittaminen

Ruokavirasto käsittelee nimisuojatuotteiden rekisteröintiä koskevat hakemukset.

Ruokavirasto julkaisee I momentissa tarkoitetun hakemuksen, järjestää kansallisen vastaväitemenettelyn ja päättää rekisteröinnin edellytysten täyttymisestä Suomessa. Jos rekisteröinnin edellytykset täyttyvät, Ruokavirasto julkaisee päätöksen ja toimittaa hakemuksen Euroopan komissiolle. Jos hakemuksen hyväksyminen kuuluu nimisuojatuotteita koskevan Euroopan unionin lainsäädännön mukaan jäsenvaltiolle, hyväksymisestä päättää Ruokavirasto.

Edellä I momentissa tarkoitettu hakemus ja nimisuojaaja koskeva päätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Rekisteröityä nimisuojatuotetta valmistavan elintarvikealan toimijan on ennen tuotteiden markkinoille saattamisen aloittamista

Voimassa oleva laki

päätösten julkaisutavasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

54 e §

Ilmoitus rekisteröidyn nimisuojatuohteen valmistamisesta

Rekisteröityä nimisuojatuohtetta valmistavan elintarvikealan toimijan on ennen tuotteiden markkinoille saattamisen aloittamista ilmoitettava tuotteen nimi ja valmistuspaikka 30–32 §:ssä tarkoitettulle valvontaviranomaiselle. Valmistuksen keskeyttämisestä tai lopettamisesta on ilmoitettava viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Ilmoitusvelvollisista toimijoista, ilmoituksissa annettavista tiedoista ja ilmoitusten antamistavasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Ehdotus

ilmoitettava tuotteen nimi ja valmistuspaikka 30–32 §:ssä tarkoitettulle valvontaviranomaiselle. Valmistuksen keskeyttämisestä tai lopettamisesta on ilmoitettava viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) nimisuojatuohteen rekisteröinnin hakeemisesta ja vastaväitemenettelyn järjestämisestä; sekä

2) ilmoitusvelvollisista elintarvikealan toimijoista, ilmoituksissa annettavista tiedoista ja ilmoitusten antamistavasta.

kumotaan

6 b luku

Elintarvikkeiden vientiin liittyvät viranomaistehtävät

54 f §

Vientiin liittyvä selvitys

Elintarvikealan toimija vastaa määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten ja mahdollisten kauttakuljetukseen liittyvien vaatimusten selvittämisestä ja täyttämistä, jos elintarvikkeita viedään muuhun kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ruokavirasto osallistuu tarvittaessa markkinoillepääsyn ja markkinoilla pysymisen edellytyksenä olevien asiakirjojen laatimiseen ja muuhun selvitystyöhön. Ruokavirasto voi keskeyttää osallistumisensa mainittujen tehtävien hoitamiseen, jos edellytyksiä selvitystyön jatkamiselle ei enää ole.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista selvitystyön edellytyksistä ja sisällöstä.

54 g §

Vientiin liittyvä valvonta

Elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat elintarvikevientiä toimialueillaan. Ruokavirasto osallistuu tarvittaessa valvontaan, jos valvonta liittyy määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten täyttämisen varmistamiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun valvonnan edellytyksistä ja sisällöstä.

54 h §

Vientitodistukset

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen ja tarvittaessa Ruokavirasto antavat toimijan pyynnöstä elintarvikkeiden elintarvikemääräysten mukaisuutta koskevia vientitodistuksia, jos määränpäävaltion viranomaiset niitä edellyttävät. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden eläinlääkintötodistuksista säädetään tarkemmin eläintautilain (441/2013) 71 §:ssä. Määränpäävaltion todistusten sisällölle asettamien vaatimusten selvittämiseen sovelletaan 54 f §:ää.

kumotaan

60 §

Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta toimitettujen eläimistä saatavien elintarvikkeiden hylkääminen ensisaapumispaikassa

Valvontaviranomaisen on hylättävä Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta toimitettu eläimistä saatava elintarvike ensisaapumispaikassa, jos:

1) viranomaistutkimuksessa todetaan salmonellaa elintarvikkeessa, joka on 23 §:n 3 momentin mukaan tutkittava salmonellan varalta ennen Suomeen toimittamista;

2) hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa tehdyssä omavalvontatutkimuksessa todetaan salmonellaa elintarvikkeessa, joka on 23 §:n 3 momentin mukaan tutkittava salmonellan varalta ennen Suomeen toimittamista, eikä ensisaapumistoimija palauta elintarviketta oma-aloitteisesti lähtömaahan;

3) viranomaistutkimuksessa tai hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa tehdyssä omavalvontatutkimuksessa todetaan elintarvikkeessa mikrobeja tai kemiallisia jäämiä terveydelle vaarallisessa määrin tai elintarvike on muutoin mikrobiologisten, kemiallisten tai fysikaalisten ominaisuuksiensa vuoksi elintarvikkeeksi kelpaamaton, eikä elintarviketta voida 55 §:n mukaisesti määrätä käsiteltäväksi siten, että elintarvikekäyttö on mahdollinen;

4) elintarvikkeen lämpötila on kuljetuksen tai välivarastoinnin aikana muuttunut niin, ettei se täytä elintarvikemääräysten vaatimuksia, eikä elintarviketta voida 55 §:n mukaisesti määrätä käsiteltäväksi siten, että elintarvikekäyttö on mahdollinen eikä ensisaapumistoimija palauta elintarviketta oma-aloitteisesti lähtömaahan; tai

5) elintarvike ei täytä 18 §:ssä tarkoitettuja merkitsemistä, alkuperää, asiakirjoja tai todistuksia koskevia vaatimuksia eikä ensisaapumistoimija palauta elintarviketta oma-aloitteisesti lähtömaahan.

Ensisaapumistoimijalle on annettava mahdollisuus valvontaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa korjata kohdassa 5 tarkoitettut asiakirjoja koskevat puutteet.

Hylätyt elintarvikkeet on hylkäyspäätöksen mukaisesti palautettava lähtömaahan, käytettävä valvontaviranomaisen hyväksymään muuhun tarkoitukseen kuin elintarvikkeeksi tai hävitettävä. Jollei terveydellisestä syystä tai muusta lainsäädännöstä muuta johdu, ensisaapumistoimija voi valita, mihin edellä mainituista toimenpiteistä ryhtyy.

Valvontaviranomaisen on ilmoitettava hylkäämistään elintarvikkeista välittömästi Elintarvikevirastolle. Hylättyä elintarviketta ei saa palauttaa ennen kuin Elintarvikevirasto

Voimassa oleva laki

Ehdotus

on varmistanut lähtömaan viranomaisilta, että elintarvikkeen saa palauttaa kyseiseen maahan.

Tarkempia säännöksiä elintarvikkeen hylkäykseen liittyvistä ilmoituksista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

61 §

Elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttaminen

Valvontaviranomainen voi peruuttaa tekemänsä elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevan päätöksen kokonaan tai osittain, jos terveysvaaraa ei voida muulla tavoin estää. Hyväksyminen voidaan lisäksi peruuttaa, jos elintarvikehuoneisto tai siellä harjoitettava toiminta ovat olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia eikä elintarvikealan toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen 55 tai 56 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa. Hyväksyminen voidaan peruuttaa myös määrääjäksi.

61 §

Alkutuotantopaikan tai elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttaminen

Valvontaviranomainen voi peruuttaa tekemänsä alkutuotantopaikan tai elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevan päätöksen kokonaan tai osittain, jos terveysvaaraa ei voida muulla tavoin estää. Hyväksyminen voidaan lisäksi peruuttaa, jos alkutuotantopaikka tai elintarvikehuoneisto tai siellä harjoitettava toiminta on olennaisesti elintarvikemääräysten vastaista eikä elintarvikealan toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen 55 tai 56 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa.

Hyväksyminen voidaan peruuttaa myös, jos toimija ei enää ole 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava.

Hyväksyminen voidaan peruuttaa myös määrääjäksi.

61 a §

Toiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa

Valvontaviranomainen voi keskeyttää tai lopettaa toiminnan ilmoitetussa alkutuotantopaikassa tai elintarvikehuoneistossa, jos toiminta on olennaisesti elintarvikemääräysten vastaista eikä toimija ole noudattanut valvontaviranomaisen 55 tai 56 §:n nojalla antamaa määräystä tai kieltoa.

Toiminta voidaan lisäksi keskeyttää tai lopettaa, jos elintarvikealan toimija ei enää ole 16 a §:ssä tarkoitettulla tavalla luotettava ja peruste, jonka takia toimijaa ei pidetä luotettavana, on luonteeltaan olennainen ja vakava.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Toiminnan keskeyttämistä koskeva päätös on voimassa, kunnes valvontaviranomainen toteaa, että keskeyttämisen perusteena olleet epäkohdat on korjattu.

66 a §

Internetsivuston sulkeminen

Ruokavirasto voi määrätä elintarvikealan toimijan hallinnoiman tai käyttämän internetsivuston tai sen osan suljettavaksi, jos sen välityksellä myytäväksi tarjottava elintarvike tai siitä annetut tiedot ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vaaraa ihmisen terveydelle, johdattavan kuluttajaa olennaisesti harhaan tai olevan muulla tavalla olennaisesti elintarvikemääräysten vastaisia. Määräys internetsivuston sulkemisesta voidaan antaa väliaikaisena asian selvittämisen tai epäkohdan korjaamisen ajaksi. Väliaikainen sulkeminen on voimassa, kunnes Ruokavirasto antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa.

71 §

Kunnan viranomaisen suoritteista perittävät maksut

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, kunnan on perittävä maksu muustakin valvonnasta sekä siihen liittyvistä tarkastuksista ja tutkimuksista sellaisena kuin valvonta-asetuksen 27 ja 28 artiklassa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut maksut määrätään siten, että niiden suuruus vastaa enintään toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia, jollei valvonta-asetuksen 27 ja 28 artiklasta muuta johdu. Tarkemmat säännökset valvonta-asetuksen 27 ja 28 artiklan edellyttämistä kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

71 §

Kunnan viranomaisen suoritteista perittävät maksut

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, kunnan on perittävä maksu muustakin valvonnasta sekä siihen liittyvistä tarkastuksista ja tutkimuksista siten kuin valvonta-asetuksen 79—85 artiklassa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut maksut määrätään siten, että niiden suuruus vastaa enintään toimenpiteestä aiheutuneita kustannuksia, jollei valvonta-asetuksen 79—85 artiklasta muuta johdu. Tarkemmat säännökset valvonta-asetuksen 79—85 artiklan edellyttämistä kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

73 §

73 §

*Muutoksenhaku valtion viranomaisen päätökseen**Muutoksenhaku valtion viranomaisen päätökseen*

Edellä 15, 28, 54 a, 55—62 ja 64—66 §:ssä tarkoitettuun valtion viranomaisen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Muuhun valtion viranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valtion viranomaisen määräämään maksuun saa hakea muutosta siten kuin valtion maksuperustelaissa säädetään.

Tullin tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin tullilaissa (1466/1994) säädetään. Tullin tämän lain 56 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin tullilain 38 §:ssä säädetään. Valitus-aika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaanista.

Valtion viranomaisen päätökseen, lukuun ottamatta 15, 27, 28, 54 a, 55—62 ja 64—66 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä, saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaissa.

Muutoksenhausta Tullin tämän lain nojalla tekemään päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä tullilaissa (304/2016) säädetään. Valitus-aika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaanista.

74 §

74 §

*Muutoksenhaku kunnan viranomaisen päätökseen**Muutoksenhaku kunnan viranomaisen päätökseen*

Kunnan viranhaltijan 63 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa vaatia oikaisua tai hakea muutosta valittamalla. Muuhun kunnan viranhaltijan päätökseen saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta kunnan tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavalta toimielimeltä siten kuin hallintolaissa säädetään.

Edellä 15 §:ssä ja 55—61 §:ssä tarkoitettuun kunnan toimielimen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muuhun kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun kunnan toimielimen päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun pää-

Kunnan toimielimen päätökseen saa vaatia oikaisua. Kunnan viranhaltijan muuhun kuin 63 §:ssä tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta kunnan tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavalta toimielimeltä. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Kunnan viranhaltijan 63 §:ssä tarkoitettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

HE 36/2019 vp

Voimassa oleva laki

tökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Muutosta päätökseen, joka koskee kunnallista valvontasuunnitelmaa, 86 §:ssä tarkoitettuja kunnallisia elintarvikemääräyksiä sekä kunnallisia maksuja koskevaa taksaa, saa hakea siten kuin kuntalaissa säädetään.

75 §

Muutoksenhaku lihantarkastuspäätökseen

Lihantarkastusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista Elintarviketurvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

76 §

Muutoksenhaku ensisaapumistoimintaan liittyvään päätökseen

Ensisaapumistoimintaan liittyvään kunnan viranomaisen päätökseen saa vaatia oikaisua Elintarviketurvallisuusvirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja muuhun ensisaapumistoimintaan liittyvään hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

76 a §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen

Hallinto-oikeuden päätökseen 54 a §:ssä tarkoitettussa hyväksymisen peruuttamista koskevassa asiassa sekä 55—62 ja 64—66 §:ssä tarkoitettussa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa, jollei muualla toisin säädetä, hakea muutosta valittamalla vain,

Ehdotus

Muutoksenhakuun, joka koskee kunnallista valvontasuunnitelmaa, 86 §:ssä tarkoitettuja kunnallisia elintarvikemääräyksiä tai kunnallisia maksuja koskevaa taksaa, sovelletaan kuitenkin, mitä kuntalaissa säädetään.

75 §

Muutoksenhaku lihantarkastuspäätökseen

Lihantarkastusta koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista Ruokavirastolta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

kumotaan

kumotaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

80 a §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos ilmoituksen valvontaviranomaiselle ilmoituksen sen viralliseen valvontaan kuuluvien elintarvikemääräysten todellisesta tai epäilystä rikkomisesta on tehnyt luonnollinen henkilö, ilmoittajan henkilöllisyys on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan haittaa ilmoittajalle.

83 §

Rekisterit

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä kaikista elintarvikehuoneistoista, elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista, ensisaapumispaikoista, ensisaapumistoimijoista, hyväksytyistä laboratorioista, eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson IV luvun I mukaisen metsästäjien hygieniakoulutuksen suorittaneista koulutetuista henkilöistä ja sellaisista alkutuotantopaikoista ja alkutuotantopaikkojen ryhmistä, joiden virasto on tunnustanut täyttävän trikiiniasetuksessa tarkoitettujen valvottujen pito-olosuhteiden vaatimukset. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuille laitoksille hyväksymisnumeron.

Alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikoista rekisteriä pitää Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Aluehallintovirasto ja kunnan valvontaviranomainen ylläpitää rekisteriä valvomistaan

83 §

Rekisterit

Ruokavirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä:

1) elintarvikehuoneistoista;

2) elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista;

3) hyväksytyistä laboratorioista;

4) hygieniapassitestaajista sekä henkilöistä, jotka ovat osallistuneet hygieniapassitestiin;

5) eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson IV luvun I mukaisen metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen suorittaneista koulutetuista henkilöistä; sekä

6) sellaisista alkutuotantopaikoista ja alkutuotantopaikkojen ryhmistä, joiden virasto on tunnustanut täyttävän trikiiniasetuksessa tarkoitettujen valvottujen pito-olosuhteiden vaatimukset.

Ruokavirasto antaa 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuille laitoksille hyväksymisnumeron.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto pitää rekisteriä alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikoista.

Aluehallintovirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen ylläpitävät rekisteriä

Voimassa oleva laki

elintarvikehuoneistoista ja valvomistaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista.

Alkutuotantopaikoista rekisteriä pitää maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaisesti Elintarviketurvallisuusvirasto. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain 5 §:ssä. Kunnat käyttävät ja pitävät alkutuotantopaikkarekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Kalastusaluksia ja vesiviljelylaitoksia koskevia rekistereitä pitävät Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö sekä merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain (690/2010) mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä varten 40 §:n 4 momentissa ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella rekisteriä ruokamyrkytystapausten selvittämiseen sekä zoonoosien seurantaan ja valvontaan liittyvistä seikoista.

84 §

Rekistereihin merkittävät tiedot

Rekistereihin merkitään valvontakohteiden tunnistetiedot, suunnitellut ja suoritettavat valvontatoimenpiteet sekä vastaavat muut tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaiset valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Tunnistetietoja ovat toimijan nimi, osoite ja yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus sekä valvontakohteen nimi ja osoite. Hyväksytyistä laboratorioista rekisteriin merkitään lisäksi arvioinnin piirissä olevat määrittämenetelmät sekä tutkimuksista vastaavan henkilön nimi. Tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija on ilmoittanut valvontaviranomaiselle toimintansa lopettamisesta.

Ehdotus

valvomistaan elintarvikehuoneistoista ja valvomistaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista.

Ruokavirasto pitää rekisteriä alkutuotantopaikoista maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaisesti. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään mainitun lain 5 §:ssä. Kunnat käyttävät ja pitävät alkutuotantopaikkarekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa.

Ruokavirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä varten 40 §:n 4 momentissa ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella rekisteriä ruokamyrkytystapausten selvittämiseen sekä zoonoosien seurantaan ja valvontaan liittyvistä seikoista.

84 §

Rekistereihin merkittävät tiedot

Edellä 83 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin merkitään:

- 1) valvontakohteiden tunnistetiedot ja toiminnot;
- 2) 54 e §:n mukaisesti tunnustettujen alkutuotantopaikkojen tunnistetiedot;
- 3) suunnitellut ja suoritettavat valvontatoimenpiteet;
- 4) hyväksytyistä laboratorioista arvioinnin piirissä olevat määrittämenetelmät sekä tutkimuksista vastaavien henkilöiden nimet;
- 5) muut kuin 1–4 kohdassa tarkoitettuja elintarvikemääräysten mukaiset valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tunnistetietoja ovat toimijan nimi, osoite, yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus sekä valvontakohteen nimi ja osoite.

Voimassa oleva laki

Elintarvikevirasto julkaisee hyväksytyistä laboratorioista luettelon, josta edellä mainitut tiedot ilmenevät.

Henkilötietojen keräämisestä ja tallettamisesta sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta säädetään lisäksi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, tietosuojalaissa (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Ehdotus

Ruokavirasto julkaisee hyväksytyistä laboratorioista luettelon, josta 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettut tiedot ilmenevät. Hygieniapassitestaajista rekisteriin merkitään testaajan nimi, osoite sekä yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus. Henkilöistä, jotka osallistuvat hygieniapassitesteihin, rekisteriin merkitään henkilön nimi ja henkilötunnus sekä hygieniapassitestaajan nimi, testipaikan osoite ja testin suorittamispäivämäärä. Henkilöistä, joille testaaja on myöntänyt hygieniapassin, rekisteriin merkitään lisäksi hygieniapassin myöntämispäivämäärä.

Henkilötietojen keräämisestä ja tallettamisesta sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta säädetään lisäksi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, tietosuojalaissa (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20.*

Tällä lailla kumotaan ensisaapumistoiminnasta annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (118/2006).

Mitä 16 a §:ssä säädetään, sovelletaan 1 päivästä kesäkuuta 2020.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty elintarvikehygieenistä osaamista koskeva osaamistodistus, jonka henkilö on saanut osaamistodistusta vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen tai suorittamansa tutkinnon perusteella, katsotaan 27 §:ssä tarkoitetuksi hygieniapassiksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2.

Laki**kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinsuojeluaineista annetun lain (1563/2011) 2, 24 ja 27 §, sellaisina kuin niistä ovat 24 § osaksi laissa 372/2018 ja 27 § laissa 372/23018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

*Soveltamisala**Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään kasvinsuojeluaineita koskevista yleisistä vaatimuksista, koulutuksesta ja tutkinnosta, kasvinsuojeluaineiden levitysvälineistä ja niiden testauksesta, toiminnan harjoittamisesta, viranomaisista ja niiden tehtävistä, valvonnasta sekä hallinnollisista pakkokeinoista ja seuraamuksista.

Tätä lakia sovelletaan myös kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009, jäljempänä *kasvinsuojeluaineasetus*, noudattamisen valvontaan ja muuhun asetuksen täytäntöönpanoon.

Tässä laissa säädetään kasvinsuojeluaineita koskevista yleisistä vaatimuksista, koulutuksesta ja tutkinnosta, kasvinsuojeluaineiden levitysvälineistä ja niiden testauksesta, toiminnan harjoittamisesta, viranomaisista ja niiden tehtävistä, valvonnasta sekä hallinnollisista pakkokeinoista ja seuraamuksista.

Tätä lakia sovelletaan myös:

1) kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2009, jäljempänä *kasvinsuojeluaineasetus*, noudattamisen valvontaan ja muuhun asetuksen täytäntöönpanoon; sekä

2) *torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 396/2005, jäljempänä jäämäasetus, muiden kuin V luvun täytäntöönpanoon.*

24 §

24 §

*Valvontaviranomaiset**Valvontaviranomaiset*

Kasvinsuojeluaineasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Turvallisuus- ja kemikaa-

Kasvinsuojeluaineasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Turvallisuus- ja kemikaa-

livirasto kasvinsuojeluaineiden valmistuksen, maahantuonnin, markkinoille saattamisen, markkinoinnin sekä maahantuojien ja jakelijoiden suorittaman käsittelyn ja varastoinnin osalta. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kuuluu myös muu kasvinsuojeluaineiden valvonta, jota ei ole säädetty Ruokaviraston tehtäväksi.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kasvinsuojeluaineasetuksen 75 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomaisen ja 2 kohdassa tarkoitettu viranomaisen.

Kasvinsuojeluaineasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Ruokavirasto kasvinsuojeluaineiden käytön ja käytön yhteydessä tapahtuvan käsittelyn ja varastoinnin osalta. Ruokavirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

Kasvinsuojeluaineiden maahantuontia ja maastavientia valvoo Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohella tullilaitos.

27 §

Asiantuntijaviranomaiset ja -laitokset

Kasvinsuojeluaineiksi tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi jäljempänä mainitut valtion viranomaiset ja laitokset ovat velvolliset suorittamaan tällaisten aineiden ja valmisteiden tarkastuksia tai antamaan lausuntonsa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle hyväksymisen edellytyksistä seuraavasti:

1) biologisen tehokkuuden ja käyttökelpoisuuden arvioimisen osalta Luonnonvarakeskus;

2) kasvi- ja eläintuotteissa esiintyvien kasvinsuojeluainejäämien määrittämisen ja arvioimisen, Euroopan unionille laadittavien jäämien enimmäismääriä koskevien ehdotusten sekä kasvinsuojeluaineiden kemiallisten analyysien sekä fysikaalisten ja teknisten testien osalta Ruokavirasto.

livirasto kasvinsuojeluaineiden valmistuksen, maahantuonnin, markkinoille saattamisen, markkinoinnin sekä maahantuojien ja jakelijoiden suorittaman käsittelyn ja varastoinnin osalta. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kuuluu myös muu kasvinsuojeluaineiden valvonta, jota ei ole säädetty Ruokaviraston tehtäväksi.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kasvinsuojeluaineasetuksen 75 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomaisen ja 2 kohdassa tarkoitettu viranomaisen. *Virasto on toimivaltainen viranomaisen toimissa, jotka koskevat jäämäasetuksen II—IV ja VI—X lukujen täytäntöönpanoa.*

Kasvinsuojeluaineasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanosta sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta ja valvonnan järjestämisestä vastaa Ruokavirasto kasvinsuojeluaineiden käytön ja käytön yhteydessä tapahtuvan käsittelyn ja varastoinnin osalta. Ruokavirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

Kasvinsuojeluaineiden maahantuontia ja maastavientia valvoo Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohella Tulli.

27 §

Asiantuntijaviranomainen

Luonnonvarakeskus antaa kasvinsuojeluaineiksi tarkoitettujen aineiden ja valmisteiden hyväksymisen edellytysten selvittämiseksi lausuntonsa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle aineiden ja valmisteiden biologisesta tehokkuudesta ja käyttökelpoisuudesta.

HE 36/2019 vp

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta
20 .*

3.

Laki

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 25 kohta, sellaisena kuin se on laissa 722/2019, sekä
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 324/2017, 454/2017, 923/2017, 1112/2017, 403/2018, 404/2018, 414/2018 ja 722/2019, uusi 26 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvityksiä laaditaan tukemaan:

Velvoitteidenhoitoselvityksiä laaditaan tukemaan:

25) Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kuuluvia tehtäviä kilpailulain (948/2011) 2 luvussa säädettyjen kilpailunrajoituskieltojen noudattamisen valvonnassa.

25) Kilpailu- ja kuluttajavirastolle kuuluvia tehtäviä kilpailulain (948/2011) 2 luvussa säädettyjen kilpailunrajoituskieltojen noudattamisen valvonnassa;

26) *elintarvikelain (23/2006) 16 a §:ssä tarkoitettua elintarvikealan toimijan luotavuuden selvittämistä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.